

Ювілейна Всеукраїнська (заочна) науково-практична конференція

**«ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОГО
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ»,
присвяченій 100-річчю
Київського кооперативного інституту бізнесу і права**

20 березня 2020 року

м. Київ

КИЇВСЬКА РЕГІОНАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
Економіко-правовий коледж
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

*Матеріали ювілейної Всеукраїнської (заочної) науково-практичної
конференції*
**«ПЕДАГОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ
СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ»,
присвяченій 100-річчю
Київського кооперативного інституту бізнесу і права**

20 березня 2020 року

Збірник тез

Київ – 2020

УДК 378:330.341.1

П 24

Матеріали ювілейної Всеукраїнської (заочної) науково-практичної конференції «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти», присвяченій 100-річчю Київського кооперативного інституту бізнесу і права (20 березня 2020 року): Збірник тез / За заг. ред. д. екон. н., проф. Камінської Т.Г. – Київ, 2020. – 126 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Камінська Т.Г. – професор, доктор економічних наук, ректор Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Охріменко І.В. – професор, доктор економічних наук, проректор з навчальної та наукової роботи Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

Клименко О.Ф. – проректор з організаційно-виховної роботи Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

Плахотнік О.В. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ)

Кравченко А.А. – доцент, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та політології Київського національного торговельно-економічного університету (м. Київ)

Биконя О.П. – доцент, доктор педагогічних наук, професор кафедри іноземних мов Академії Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів)

Прудченко І.І. – доцент, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

Біліченко А.М. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри англійської мови для технічних та агробіологічних спеціальностей Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ)

Руденко Ю.М. – кандидат історичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

Бабенко-Жирнова М.В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

Нечаюк Л.Г. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

Єгорова І.В. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки імені Б.Ступарика Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)

Кисла О.Ф. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка (м. Чернігів)

Приблуда Л.М. – кандидат філологічних наук, Національний університет харчових технологій (м. Київ)

© Редакційна колегія, 2020

© Автори тез, 2020

© Київський кооперативний інститут бізнесу і права, 2020

ПЕРЕДМОВА

Вашій увазі пропонуються матеріали ювілейної Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти», присвяченої 100-річчю Київського кооперативного інституту бізнесу і права, спадкоємця і продовжувача справи підготовки кооперативних кадрів на Київщині, розпочатої у 1920 році.

У роботі конференції взяли участь науково-педагогічні та педагогічні працівники, наукові співробітники, аспіранти та студенти Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ), Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ), ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ), Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький), Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ), Національного університету харчових технологій (м. Київ), Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків), Торговельно-економічного коледжу КНТЕУ (м. Київ), Київського Національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ), Академії Державної пенітенціарної служби (м. Київ), Навчально-наукового інститут менеджменту та психології НАПН України (м. Київ), Донецького національного медичного університету (м. Кропивницький), ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди» (м. Переяслав-Хмельницький), Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (м. Київ).

Під час роботи конференції було актуалізовано й обґрунтовано проблему моделювання інноваційного освітнього простору вищого закладу освіти; презентовано інноваційні моделі компетентісно-зорієнтованого навчання; представлено й обґрунтовано шляхи застосування інноваційних навчальних і виховних технологій у процесі викладання соціально-гуманітарних, природничо-технічних і фахових навчальних дисциплін; представлено методичний супровід впровадження інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій і засобів навчання у вищій школі; висвітлено історію Київського кооперативного інституту бізнесу і права, окреслено перспективи подальшого зростання провідного кооперативного закладу вищої освіти Київщини.

Шановні колеги! Ми звертаємо вашу увагу на те, що матеріали конференції викладено в авторській редакції. Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань, достовірність матеріалів несуть автори публікацій.

Організаційний комітет та редакційна колегія

МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вікторія Блонська, Єгорова Інга

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ)*

Зі становленням і стрімким розвитком інформаційного суспільства на теренах загальної культури людства з'являється новий компонент - інформаційна культура. Саме це поняття набуває великої актуальності сьогодні, адже з кожним днем сегмент суспільної діяльності, де б не використовувалися інформаційні технології, стає все меншим. Економіка, політика, навчання - сфери, які вже буквально «пронизані» павутиною інформаційно-цифрових мереж, їхніми засобами та пристроями. Обсяг інформації, з якою працює людина, на сьогоднішній час набагато більший, ніж у доінформаційну епоху. На актуальності даної проблеми у своїх працях наголошують: С.А. Башенкова, А.Г. Гейн, А.П. Єршов, А.Г. Кушніренко, Ю.А. Первін, Є.В. Данильчук, О.Б. Зайцева, Н.А. Тепла, А.В. Шаблова та ін.

«Інформаційна культура» складається з двох понять – інформація і культура. У наш час інформаційна культура асоціюється з технологічними питаннями інформатизації, оволодінням навичками роботи на комп'ютері з великими обсягами інформаційних потоків, вільним доступом до інформаційних мереж. Сьогодні кожній особистості, як фахівцю будь-якої галузі, необхідно вільно орієнтуватися в інформаційному середовищі, потрібно вміти отримувати, опрацьовувати, й правильно розподіляти та використовувати інформацію різних видів діяльності, з різноманітних джерел, за допомогою каналів зв'язку, комп'ютера, мережі Інтернет.

Інформаційна культура є продуктом творчих здібностей особистості студента та виражається у таких аспектах його діяльності: у конкретних вміннях застосовування технічних пристроїв (від телефону до комп'ютера та його мереж); у використанні у своїй професійній діяльності інформаційних технологій, основною складовою яких є різні програмні продукти; у навичках знаходити інформацію з різноманітних джерел і подавати її у зрозумілому вигляді та уміти її ефективно застосовувати; в умінні

працювати з різними видами інформації; у знаннях та володінні основами аналітичної переробки інформації; у знанні особливостей великих потоків інформації у галузі своєї діяльності. З огляду на перелічені аспекти інформаційної культури можна констатувати, що проблема формування інформаційної культури студентів закладів ЗВО сьогодні є надзвичайно актуальною.

Завдання щодо формування інформаційного світоглядного характеру передбачають розуміння студентом знань та умінь про закони поширення інформації, її функції та властивості, роль інформації у формуванні аналітичного мислення, діяльності особистості, знань про психічні особливості сприйняття інформації особистістю.

Статистика свідчить про те, що студенти проводять у глобальній мережі близько 3-5 годин щодня [1, 149-154]. Тому виникає нагальна необхідність систематично знайомити студентів з новими взірцями інформаційної продукції. Проте, не можна забувати і про здійснення аналізу наукової літератури. Адже фактори інформаційного середовища можуть стати і факторами ризику. Звідси, джерелами інформаційно-психологічної небезпеки є: 1) обсяг, точність, кількість інформації, повнота, своєчасність її надходження до реципієнтів; 2) співрозмірність характеристик інформації та інтенсивності її потоків, направлених на органи чуття, властивості уваги, мислення особистості, її пам'яті, соціально-психологічних установок суспільства, поведінкових стереотипів; 3) в інформаційних потоках наявні специфічні елементи, які змінюють психофізіологічний стан великих груп людей, або осіб, які приймають важливі для соціуму рішення; 4) наявність в середовищі інформації фізичних модифікованих носіїв інформації, які мають вплив на фізіологічні носії (звукові, світлові, електромагнітні впливи) [2, 158].

До факторів інформаційно-психологічного ризику, властивих самій людині належать: незрілість людини, що полягає в нездатності до самостійного вибору інформації; налаштування особистості на наслідування, конформізм, на сприйняття маніпулятивних інформаційних впливів; негативно змінений функціональний стан головного мозку та психіки; стан соціуму, який сприяє підвищенню групою «зараженості ідеями», що виходять від особистості доволі харизматичної, і викликається на рівні психофізіологічному психоемоційним гострим стресом та тривожністю чи фрустрацією.

У закладах вищої освіти реалізуються поставлені завдання, але не системно і локально. Тому застосування інформаційних технологій у навчально-виховному процесі обов'язкові і відіграють важливу роль оскільки сприяють: забезпеченню інтеграційних процесів пізнання; розвитку особистості; підвищенню рівня активності студентів під час

вивчення дисциплін; розвитку здібності до альтернативного мислення; розвитку навичок самостійно створювати стратегії пошуку вирішення практичних і навчальних завдань; розвитку вміння прогнозувати результати прийнятих раніше рішень, на основі моделювання явищ, об'єктів та їхніх взаємозв'язків.

Державна політика у сфері вищої освіти розуміє, що інтенсивний розвиток інформаційних технологій є тим викликом у процесі підготовки фахівців освіти, який повинен бути вирішений негайно. Адже студенти, магістри, майбутні вчителі, які ідуть у школу, які будуть працювати у ЗВО - повинні мати сформовану інформаційну культуру, щоб у процесі викладання навчальних дисциплін, навчальних предметів - самим уміти сформулювати у своїх вихованців основні компоненти інформаційної культури, такі, як:

- розуміння сутності інформації й інформаційних процесів, їх ролі в пізнанні навколишньої дійсності й творчої діяльності людини, в управлінні технічними і соціальними процесами, в забезпеченні живого зв'язку із зовнішнім оточенням;

- розуміння проблем подання оцінки і вимірювання інформації, її сприймання та розуміння сутності формулювання суджень, ролі інформаційного моделювання в сучасній інформаційній і мультимедійній технології;

- розуміння сутності неформалізованих, творчих компонентів мислення;

- уміння добирати послідовність операцій і дій у професійній діяльності, розробляти програму спостереження, експерименту;

- володіння системами опрацювання текстової, числової, графічної інформації;

- розуміння поняття штучного інтелекту;

- уміння адекватно формалізувати наявні у людини знання і адекватно дотримуватися належної рівноваги між формалізованою і неформалізованою складовими» [3].

Таким чином, формування інформаційної культури стає одним із важливих факторів професійної компетентності магістра, майбутнього викладача ЗВО. Інформаційну культуру слід розглядати як рівень, що підвищується через організацію інформаційних процесів, через задоволеність в інформаційному спілкуванні, через знання як орієнтуватися в інформаційному середовищі, уміння вибирати та оцінювати належну інформацію.

Література

1. Церковний А. Аспекти формування Інтернет-залежності. *Соціальна психологія*. 2011. № 5. С. 149-154.

2. Козырева А. Ю. Информационно-психологическая безопасность в практике дипломатической службы. М. : ДА МИД России, 2004. 158 с.
3. Жалдак М.І . Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні Освіти галузь математика . Інформатика (проект) / Жалдак М. І. , Рамський Ю.С. Київ ,1997 . С 48-59.

АСПЕКТИ МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Людмила Гребінник

Київський національний торговельно-економічний університет (м. Київ)

Посилення конкуренції у світовому освітньому просторі вимагає від українських закладів вищої освіти прийняти цілісну стратегію комунікації, а також відкриває перед університетами нові можливості позиціонувати себе як на батьківщині, так і на міжнародному університетському ландшафті. Впровадження цифрових технологій стимулює всебічний процес диференціації в університетській системі, адже український освітній простір характеризується великою різноманітністю та неоднорідністю. Завдяки цій різноманітності навряд чи існує єдиний шлях до оцифрування університетського викладання. Можливості цифрового викладання та навчання, навчальні програми та навчальні плани повинні бути пристосовані до специфіки відповідних університетів, цільових груп та партнерів по співпраці.

Потреба в цілісній стратегії комунікації. Цифрові медіа посилюють національну та глобальну конкуренцію. Пропозиції щодо цифрового викладання та навчання, такі як відкриті онлайн-курси або освітні онлайн-ресурси, доступні в Інтернеті, не тільки привертають увагу до університету, а й пропонують потенційним студентам можливість заздалегідь ознайомитись з дисциплінами, пропонованими університетом, налагодити контакти з викладачами. Як маркетингові інструменти вони вже використовуються у всьому світі, відкриваючи для університету потенціал його подальшої диференціації. Зокрема, малі університети, які досі не змогли себе добре позиціонувати у провідних наукових дослідженнях на міжнародному рівні, знаходять шляхом впровадження освітніх онлайн-пропозицій потенціал для підготовки профільних кадрів. Крім того, цифрові медіа пропонують принципово нові та розширені можливості для надання інформації про курси та науково-дослідницьку діяльність в університеті. Веб-сайти університетів та канали соціальних медіа – це вже найбільш використовувані джерела

інформації для потенційних іноземних студентів. У багатьох українських університетах досі немає міжнародного веб-сайту, орієнтованого на цільову групу, для представлення спектру курсів та науково-дослідницьких заходів, особливо у вигляді багатомовної інформації. Тому університети повинні прагнути до цілісної стратегії маркетингу та комунікації із пропозиціями, орієнтованими на цільову групу. Це забезпечує позиціонування на національному та міжнародному ринку освіти та уможливорює кращий набір здобувачів вищої освіти.

Орієнтованість на нові цільові групи. Використання цифрових медіа у викладанні та навчанні загалом допомагає університету у підтримці все більш неоднорідної студентської спільноти на різних етапах навчання. Прикладом цього є комбінування дистанційного навчання та аудиторної роботи, які можуть відрізнятися залежно від цільової групи здобувачів вищої освіти. У той час як для «традиційних» студентів достатньо доповнити цифровими пропозиціями аудиторну роботу, для «нетрадиційних» студентів цифрові освітні пропозиції дають можливість об'єднати навчання та роботу чи навчання та сім'ю. Програми цифрового викладання та навчання дозволяють «нетрадиційним» студентам отримати доступ до університетського навчання, більш гнучко адаптуватися до індивідуальних потреб та побажань, різного способу життя, навчальних біографій та стратегій навчання. Працюючі студенти, люди з обмеженими можливостями, а також студенти з сімейними обов'язками мають можливість за допомогою цифрових сценаріїв викладання та навчання закінчити курс, який є більш гнучким з точки зору простору та часу. Це стосується також студентів з-за кордону та з кризових регіонів, які також можуть отримати доступ до вищої освіти. Крім того, можливості викладання та навчання з застосуванням цифрових медіа можуть використовуватися для задоволення постійно зростаючого попиту на подальшу академічну освіту в контексті навчання протягом усього життя. Слід зазначити, що успішність навчання, особливо нетрадиційних категорій студентів, сильно пов'язана з наявністю служб підтримки та супроводу у віртуальних контекстах викладання та навчання.

Стимулювання міжнародної академічної мобільності. Впровадження цифрових освітніх технологій в рамках індивідуалізації сприяє міжнародній мобільності та дозволяє студентам ефективніше та успішніше інтегрувати перебування за кордоном у процес здобуття вищої освіти. Це робиться на трьох рівнях: розумна комбінація аудиторної роботи, дистанційного навчання та онлайн-іспитів дозволяють краще інтегрувати перебування за кордоном в індивідуальний курс навчання, наприклад, у разі зарахування семестрових годин або обов'язкових курсів. Ця гнучкість може переходити до «віртуальної мобільності», що дасть можливість навчатися в українському університеті, не перебуваючи в Україні протягом усього періоду навчання. Крім того,

міжкультурний обмін через спілкування з місцевими студентами може забезпечити кращу інтеграцію іноземних студентів. І останнє, але не менш важливе, використання цифрових можливостей навчання може забезпечити ефективність закордонної освіти. Інтелектуальні цифрові тести оптимізують процеси відбору, а тому відбір іноземних студентів здійснюється на основі їх здібностей та індивідуальної готовності для навчання в тому чи іншому університеті. Іntenсивна підготовка іноземних студентів, яка не тільки має на меті нарощувати достатню кількість попередніх знань, а й створити зв'язок з університетом, викладачами та студентами, дозволить потім іноземним студентам успішно завершити навчання.

Змінені ролі учасників освітнього процесу. Значні зміни, викликані впровадженням цифрових технологій в освітній процес, також впливають на ролі та профілі студентів, викладачів та адміністративного персоналу. Нові форми взаємодії та компетентісно-орієнтованого навчання вимагають від студентів більшої відповідальності за їх навчальний процес та відкривають можливості для організації викладання. Роль викладача в цифрових сценаріях навчання вже не можна охарактеризувати як медіатора знань – він має функцію супроводу в індивідуальному навчальному процесі студентів. Сьогодні завдання викладача розділені таким чином, що ціла низка учасників освітнього процесу з різними функціями формує навчання в цілому. Медіадидактика підтримує структурну та дидактичну конструкцію навчання, програмісти створюють технічну інфраструктуру, куратори здійснюють організаційний супровід груп студентів. Відповідно до нових завдань та ролей, постає необхідність консультацій щодо підготовки та підвищення кваліфікації викладачів і адміністративного персоналу з метою ефективного використання цифрових можливостей навчання в закладах вищої освіти.

Нові місця академічного викладання та навчання. Університет – місце академічного викладання. Бібліотека університету також продовжує функціонувати як ключовий гравець у наданні академічних знань. Однак всюдисутність інформації та знань у цифровому світі створює нові форми академічного викладання, навчання та продукування знань навіть поза університетами. Знання та вміння, здобуті зокрема на навчальних платформах, отримують все більше визнання та попит, особливо в умовах постійного підвищення професійної кваліфікації. Хоча ці альтернативні моделі не можна прирівняти до традиційної вищої освіти, майбутні студенти все частіше вимагатимуть офіційного визнання компетентностей, набутих поза університетом. Першим кроком у використанні цього нового конкурентного чинника стане розробка процедур визнання. Якщо університет хоче зберегти своє провідне становище в суспільстві, необхідна більш глибока дискусія про те, як динамічно університети та сертифікаційні органи можуть реагувати на ці тенденції.

Література

1. Карпенко М.М. Перспективи впровадження інноваційних форм освіти в Україні // Національний інститут стратегічних досліджень. Аналітична записка [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2665/>
2. Латигіна А.Г., Латигіна Н.А. Змішане навчання як невід'ємний елемент модернізації освітнього процесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/ODc0Mw==/52d2d566631bacba41272c11ec631a20.pdf>
3. Федорова І.І. Академічна мобільність українських студентів сучасного освітнього простору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/abroad/higher_school/39508/

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАГІСТРІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Ганна Височанська, Єгорова Інга

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ)

Сучасний підхід до розуміння парадигми розвитку вищої освіти в Україні включає в себе надбання історії та сучасної педагогіки, соціальне проектування, менеджмент системи освіти, інноваційні підходи до викладання та учіння тощо, Все це дає можливість простежити напрям розвитку новітньої системи вищої освіти в державі ,окреслити цілі, структуру системи, принципи її організації та управління, що, у свою чергу, стає інструментом реформування та адаптації системи вищої освіти до швидкоплинних змін життя. Таку методологію можна назвати творчо-гуманістичною, оскільки центром її є людина, її духовний розвиток, система цінностей. Крім того, нова парадигма, покладена в основу освітнього процесу, наріжним каменем вбачає саме формування моральних та вольових якостей особистості студента, творчої свободи особистості.

В сучасних умовах розвитку освітнього простору, одним із важливих завдань другого рівня вищої освіти є активізація творчого потенціалу майбутніх викладачів, шляхом максимальної орієнтації на творче начало та виділення креативного підходу як одного із сучасних напрямків навчання, що забезпечать підвищення їхньої ефективності.

Творче начало особистості проявляється у постійному прагненні розвиватися, рухатися вперед, досягати досконалості. Звідси поняття *творчого*

потенціалу передбачає поєднання двох дефініцій, таких як «потенціал» та «творчість». Розглядаючи поняття «*потенціал*» ми завжди розуміємо його як певні існуючі, наявні сили, запаси, скриті до певного моменту резерви, що включившись у дію дадуть конкретний результат. Розглядаючи «творчість», ряд дослідників (Е. Фромм Г. Олпорт та ін.) характеризують її як специфічну здатність людини, що виступала в ролі творця - дивуватись, пізнавати, відкривати та осмислювати нові горизонти цього світу [1].

Тому *творчим потенціалом особистості* можна вважати сукупність її здатностей, станів та можливостей, набір засобів та прийомів, направлених на вирішення творчих завдань. Творчий потенціал особистості відображає здатність людини до перетворень у будь-якій з соціальних форм життєдіяльності. Його визначають як інтегруючу якість особистості, що характеризує міру її можливостей ставити і вирішувати нові завдання у сфері своєї діяльності, яка має суспільне значення. При цьому результати такої діяльності, оцінені залежно від значущості досягнутої новизни, можуть слугувати показником рівня використання творчого потенціалу особистості. Творчий потенціал характеризується й здатністю людини до саморозвитку, створення нового не тільки в навколишньому світі, а й у самому собі. Формування і ступінь реалізації цієї здатності визначаються рядом зовнішніх і внутрішніх чинників, оптимальністю їх поєднання і узгодженістю в життєдіяльності особистості. Проблема творчого потенціалу особистості складна та багатогранна. Над її розробкою у різних аспектах працювали філософи : Ф.Г. Шеллінг, Л. Фейєрбах, Г.Ф. Гегель, М. Хайдеггер, Й. Хейзінг, О. Шпенглер, В. Вернадський; психологи : С.Л. Рубінштейн, Я.А. Пономарьов, Д.Б. Богоявленська, А.В. Морозов, Дж. Гілфорд, Е.П. Торренс, С. Медник, Р.Мей, А. Маслоу, К.Роджерс. Дослідженню педагогічного аспекту розвитку творчого потенціалу творчості присвятили свої роботи В.А. Кан-Калік, Н.В. Кічук, М.П. Лещенко, С.О. Сисоєва, Л.О. Хомич.

Так С. Сисоєва виділяє такі *психолого-педагогічні умови творчого розвитку особистості магістра*: забезпечення реалізації студентами їх творчих ресурсів та можливостей у навчальному процесі закладів вищої освіти: під час лекцій, на практичних заняттях, у процесі проходження практики, у поза аудиторній роботі тощо; сприяння самовизначенню кожного студента через створення ситуації вільного вибору; залучення студентів до різних видів громадської діяльності; створення атмосфери творчості, партнерства та співробітництва у студентському колективі; демократичний стиль спілкування між студентами і викладачами; створення умов для професійно-педагогічної самореалізації студентів під час дозвілля; сприяння підвищенню загального культурного рівня студентів; позитивне оцінювання творчої навчальної та практичної діяльності студентів; забезпечення матеріально-технічної бази навчально-виховного процесу [2, с. 218].

Саме тому, під час професійної підготовки в сучасних закладах вищої освіти, зокрема у процесі підготовки студентів магістратури, викладачі повинні оволодіти вмінням забезпечити творчу спрямованість кожного навчального предмету. Проведений нами аналіз навчально-методичного забезпечення дисциплін спеціальності «Освітні, педагогічні науки» на предмет їх релевантності щодо розвитку творчого потенціалу студентів дозволив нам, шляхом теоретичної обробки джерельної бази, віднайти оптимальні психолого-педагогічні умови згідно яким розроблені викладачем програми навчальної дисципліни та навчально-виховні плани, повинні:

- сприяти детальному, поглибленому вивченню найбільш важливих проблем, ідей і тем, які інтегрують навчальні знання із структурами мислення;
- навчитись здійснювати таке творче викладання навчального предмету, яке забезпечить засвоєння базових знань, умінь та навичок і буде забезпечувати розвиток продуктивного мислення, а також формування навичок його практичного застосування, що буде сприяти переосмисленню одержаних знань та генеруванню нових ідей;
- оволодіти вмінням забезпечувати таку організацію навчально-виховного процесу, яка буде поєднуватись з можливістю учнів самостійно одержувати нову інформацію, розвитком вмінь самостійного набуття знань, що буде сприяти формуванню в них потягу до самоосвіти, саморозвитку, самовиховання та самовдосконалення;
- вміти заохочувати ініціативу та самостійність в процесі навчання, виховання і розвитку; навчитись створювати атмосферу психологічної свободи та незалежності, але разом з цим щоб зберігались взаєморозуміння, взаємоповага і взаємодопомога (якщо цього потребують обставини);
- навчитись створювати умови, які є сприятливими для розвитку свідомості й самосвідомості учнів, розуміння ними взаємозв'язків, взаємозалежностей з іншими людьми, природою, культурою тощо;
- оволодіти вміннями вправління та тренування тих особистісних якостей та задатків, що сприяють подальшому розвитку творчої особистості учнів [3].

Розвиток творчого потенціалу майбутніх викладачів ЗВО включає в себе і організацію роботи в колективі виконавців, прийняття оптимальних нестандартних рішень при наявності різноманітних підходів, знаходження компромісу між різноманітними сценаріями діяльності при любых видах завдань. Звідси, розвиток творчого потенціалу студентів, майбутніх викладачів закладів ЗВО створює міцне підґрунтя у процесі структурування знань, озброює дієвими знаннями та вміннями для розвитку здатності до орієнтування та активності у тих змінах, що відбуваються повсякчас у нашому світі.

Література

1. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности. СПб., 2009. 448 с.
2. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість : монографія / С. О. Сисоєва. К. : Каравела, 1998. 150 с.
3. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості вчителя : навчальний посібник. К. : ІСДОУ, 1994. 112 с

НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В СИСТЕМУ ОСВІТИ

Оксана Вишнеvsька

Київський кооперативний інститут бізнесу і права(м. Київ)

Перетворення, які відбуваються в Україні в даний час, впливають на різні сфери діяльності людини, в тому числі і освіту. Реформи освіти відбуваються зараз у багатьох країнах світу, і це не випадково, оскільки загально визнано, що в інформаційно-технологічному суспільстві ХХІ століття рівень розвитку, держави, її місце в світі буде залежати від освіченості нації, здатності створювати і реалізовувати прогресивні технології. Історія освіти переконливо свідчить, що країна не може знайти гідний статус в світі без розвиненої освітньої сфери.

Перші десятиліття ХХІ століття характеризуються активізацією інноваційних процесів в системі освіти. В Україні підвищення якості освіти є одним із найважливіших пріоритетів освітньої політики держави. Суспільству потрібні професійно-компетентні фахівці, що володіють сформованими академічними, професійними, соціально-особистісними компетенціями, здатні до роботи в командах, до прийняття нестандартних рішень, до активної участі в інноваційних процесах. Сучасний фахівець повинен вміти аналізувати і проектувати свою діяльність, прагнути до саморозвитку і творчої самореалізації, гнучко адаптуватися, вчитися протягом усього життя. Людині в даний час доводиться працювати в просторі знань та ідей, в змінюваній інформаційній сфері, які допомагають йому соціалізуватися, формувати свою ідентичність, розвиватися як особистості. В процесі розвитку людини змінюються її соціальні ролі, відбувається переоцінка цінностей, проявляється критичне ставлення до дійсності, бажання знайти своє місце в світі та соціумі. Тому одним із завдань вищої освіти є підготовка студентів до інноваційної діяльності сьогодні і в майбутньому (як активних суб'єктів своєї життєдіяльності) [1].

Як соціальний інститут, який відтворює і розвиває потенціал країни, заклад вищої освіти має у випереджаючому плані сприяти набуттю студентами нових знань і умінь, формувати компетенції, що відповідають запитам особистості, суспільства, держави, потенційного роботодавця. Ці вимоги можливо здійснити при впровадженні в освітній процес інноваційних технологій, форм, методів.

Пошук шляхів вдосконалення освітнього процесу у вітчизняній педагогіці має давні традиції. Відзначимо, що для закладів освіти – це одна з умов їх розвитку, вдосконалення, наукового і творчого зростання, іміджу в професійному, студентському та батьківському середовищі.

У педагогічній науці поняття «інновації» висловлює концептуалізацію ідей, спрямованих на вирішення виникаючих соціальних проблем і вимагає кардинальної зміни в програмах (цілі, завдання, функції, методи та засоби) освітньої діяльності. Інновації в педагогічній науці і в освітній практиці також є механізмом розвитку та оновлення раніше сформованої культури. Освіта залучає людину до знань, цінностей, норм поведінки, спілкування і діяльності, які, по-перше, зберігають традиції, тобто спадкоємність з фундаментальними основами і цінностями історично виробленого соціального досвіду. По-друге, вона розкриває значимість нових знань і ціннісно-світоглядних орієнтирів, які відповідають зміненим відносинам: новому відношенню до природи і предметного середовища, які створені людиною; відношенню до інших людей і соціальних колективів і, нарешті, стосовно духовного життя, акумулюючи індивідуальний і громадський історичний досвід поколінь [2].

Даний етап розвитку, на якому знаходиться освіта, характеризується станом мінливості, постійної динаміки, що вимагає від педагогів проявів креативності як нормальної професійної властивості особистості. Не випадково так часто стали з'являтися в середовищі педагогів поняття «новизна», «нововведення», «інновація», пов'язані зі спробою окреслити феномен новизни, виділити його з масової, усталеної практики. Новизна буває відносна та абсолютна, суб'єктивна та об'єктивна: те, що для однієї культурно-педагогічної системи здається новим і невідомим, може вже давно існувати в контексті світової педагогічної культури. Хвиля педагогічних інновацій, яка захопила сучасну освіту це свідомство того, що в мінливому світі, де в нескінченному потоці інформації знецінюються конкретні знання, досвід, оціночні судження, все гостріше відчувається необхідність появи механізмів соціального наслідування, що відповідають запитам нового цивілізованого витка розвитку суспільства.

Розширення і гострота цікавості до інноваційних процесів проявляються у відкритті спеціальних лабораторій, центрів, в яких досліджуються ці процеси; в наукових працях, присвячених вивченню

інновацій, однак, на сьогодні не створена загальноприйнята системна класифікація нововведень в освіті.

Можна зробити висновок, що основними рушійними силами реформування сучасної системи освіти виступають запити великих економічних суб'єктів світового розвитку, безпосередні інтереси яких покликана забезпечувати система освіти. Подібний економоцентричний нахил у розвитку освітньої системи породжує ряд серйозних проблем і протиріч як всередині самої освітньої системи, так і в суспільстві в цілому. Без серйозного наукового аналізу даних проблем і створення умов для їх подолання подальший ефективний розвиток системи освіти неможливо. Саме тому питання про співвідношення створюваної моделі освіти і соціально-економічної ситуації суспільного розвитку є одним з найбільш важливих і вимагає серйозної соціогуманітарної експертизи.

Література

1. Frank, A. The development of underdevelopment / A.Frank // Monthly review. –1966. –Vol. 18. –N4. –р. 17-31.
2. Dicken, P. Global shift: reshaping the global economic map in the 21-st century / P.Dicken. –London etc. : SAGE publications inc., 2003. –632 p

УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТОМ СТВОРЕННЯ ВІРТУАЛЬНОГО ОФІСУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Ірина Калінько

ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж (м. Київ)

На початку 21-го століття тема переходу до віртуальних принципів організації діяльності стає все більш актуальною. Пошук нових шляхів ефективності виробництва і створення нових механізмів конкурентної боротьби поряд з розвитком відповідних інформаційних технологій викликають зміни в традиційних формах організації, управління виробництвом та навчанням.

В теперішній час все більше розповсюдження отримують організаційні форми, засновані на принципах кооперації. Подальший розвиток цього поняття призводить до створення нової форми організації навчання у вигляді віртуального підприємства. Основою оперативного управління віртуальним підприємством є система управління процесами і ресурсами і координування діяльності. Питання її розробки є складними, тому що управління процесами у віртуальному підприємстві пов'язано з рядом особливостей: нестабільна структура системи і пов'язані з цим вимоги гнучкості управління,

багатократно підвищена ступінь складності процесів, розширення простору пошуку рішень внаслідок підвищеного ступеня складності та комплексності процесів, наявність декількох розподілених джерел інформації, які повинні бути скоординовані. Основним фактором, що спричиняє послаблення становища такого підприємства, є не швидка звітність підрозділів підприємства, що не дозволяє ефективно працювати і вчасно приймати рішення.

Розвиток науково-технічного прогресу допомагає вирішувати перелік дуже складних задач на основі застосування комплексних інтегрованих систем автоматизації проектування, виробництва, управління, навчання. Саме тому теперішній час у закладах освіти необхідно створювати власні інформаційні центри, які б займалися інформатизацією процесів, впровадженням інновацій. Ознаками інформаційного центру є цифрова форма представлення об'єктів - процеси набувають вигляд потоків цифр; віртуальна природа - об'єкти змінюють свою природу з фізичної на віртуальну, з'являються віртуальні офіси: конвергенція - взаємопроникнення комп'ютерної техніки, комунікаційних систем, в результаті чого створюється цифровий простір, який змінює навчання, образ діяльності організації, повсякденного життя, мислення: отримання потоку інформації з різних джерел; інноваційна природа - орієнтація на оновлення продукції, послуг, процесів і персоналу: динамізм, робота в режимі реального часу, викликана скороченням життєвого циклу послуг: глобалізація - мережа не обмежена державними межами.

Подальше впровадження нових підходів в навчанні за допомогою нових інформаційних технологій для створення віртуального офісу, використання інформаційних ресурсів, забезпечення оперативності, якості надання послуг стає основою ефективного функціонування закладу освіти на ринку в умовах жорсткої конкуренції. Створення віртуального офісу забезпечить інформаційну підтримку управлінських рішень на кожній стадії реалізації послуг та на всіх рівнях його управління. Одним з важливих рішень з погляду організації роботи віртуального офісу є програмне забезпечення, вибір і впровадження якого повинні реалізувати роботу повноцінного віртуального офісу як єдиного інтегрального intranet-середовища, що регламентує усі взаємозв'язки співробітників, організує роботу з документами, їхнє збереження, архівування, знищення. Електронний офіс закладу освіти проектується як система, орієнтована в першу чергу на роботу з інформацією у вигляді документів, що припускає заміну ручних методів обробки документів автоматизованими процедурами.

Перевагою віртуального офісу є можливість системної організації документообігу. Офіс міститиме дві групи програмних засобів у рамках технології «клієнт — сервер» або іншої мережної технології. Перша група програмних засобів розміщається на сервері і включає засоби ведення баз

даних для забезпечення процесів. Друга група розміщується на робочому місці клієнта і на основі Internet (або іншої системи обміну інформацією) підтримує функції віртуального офісу. Ці віртуальні функції першого рівня дозволяють фіксувати поточний стан діяльності компанії по ресурсах, виконанню робіт і витрат. При цьому використання мобільної техніки «Notebook + модем + мобільний телефон» робить віртуальну частину офісу мобільною.

Виконані дослідження дозволяють зробити висновок, що для успішного розвитку закладів освіти необхідно більше приділяти уваги розвитку інформаційних технологій та впровадженню віртуального електронного офісу. Ефективні методи управління забезпечать скорочення витрат часу на реалізацію управлінських процедур, передачу інформації у будь-яку точку світу і підвищать їх якість. Їхнє застосування вплине на підвищенні ефективності управління фінансовими ресурсами, зробить швидкою звітність підрозділів підприємства, що дозволить ефективно працювати і вчасно приймати рішення.

Моделювання інноваційного освітнього простору ЗВО, вільного від насильства

Оксана Кисла

*Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка
(м. Чернігів)*

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) у 2016 році із 42 досліджуваних країн Україна посіла 9 місце за кількістю постраждалих від булінгу [1].

Булінг – це навмисне усвідомлене прагнення образити, принизити, заподіяти шкоду, залякати погрозами, завжди спрямоване проти одних і тих же осіб. Найчастіше це явище зустрічається у навчальних закладах, але може бути і у вуличних компаніях та інших формальних й неформальних групах, де виникають стосунки за типом «лідер-аутсайдер». Варто зазначити, що найнебезпечнішим є наслідки, які позначаються не лише на жертві, а й на усіх учасниках цього процесу – депресія, низька самооцінка, проблеми зі здоров'ям, суїцидальні думки.

Найголовнішою проблемою, що стосується цькування в закладі освіти, експерти називають розрив між поколіннями. Саме через розрив у комунікації поколінь 48% респондентів, відповідно до опитування UNICEF, ніколи не розповідали про випадки насильства в закладі освіти. [1]

Булінг у студентському середовищі може виникати як компенсація за невдачі у особистому житті, навчанні, суспільному житті, а також від тиску та

жорстокого поводження оточуючих, при недостатній увазі з боку викладачів, як крайня міра, коли молода людина вичерпала всі інші можливості для задоволення своїх потреб, і у випадках, коли студенти протестують проти певних правил, виражаючи невдоволення, прагнучи зруйнувати неприйнятні правила в своєму оточенні.

В Українському інституті дослідження екстремізму вважають, що в старшому віці розповсюдженим стає психологічне насильство [1]. Психологічний тиск, ігнорування, бойкот, плітки – найпоширеніші прояви цькування у молодіжному середовищі.

Серед студентів, які навчаються у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка проводилось опитування, яке показало, що студенти обізнані з проблемою булінгу, усвідомлюють причини і наслідки такої поведінки, негативно ставляться до насильства і зазначають, що найчастіше причиною булінгу є бажання самоствердитись. Серед можливих причин також виділяють – виміщення злоби і помста, при цьому дівчата також обирають варіант «жертва є улюбленцем викладача», «бажання приховати свої недоліки», «відмінність жертви від інших». 87% студентів на даний час не відчують психологічного тиску з боку одногрупників чи викладачів. 13% студентів зазначили, що здійснювали ситуативний психологічний вплив на одногрупників, пояснюючи це як «вона мене провокує», «вона попала під гарячу руку», «мене дратує ця людина», «бажання підвищити свій статус у колективі». Найчастіше жертви булінгу переживали образливі прізвиська у свою адресу, на другому місці – псування речей, на третьому – залякування – використання агресивної мови тіла, інтонацій голосу. У рівній кількості жертви зустрічались з ігноруванням, вимагання грошей, речей, трансляцією образливих жестів.

Студенти (65%) вважають, що подолати булінг можна лише у співпраці з дорослими - куратор, викладачі, адміністрація, психолог, але вони не виносять свої проблеми за межі групи і майже не діляться з куратором.

Таким чином, ситуація з булінгом в університеті є стабільною, але той факт, що деякі студенти зіткнулись з проявом насильства, може перетворити дану проблему в актуальну у найближчому часі, що потребує посилення профілактичної роботи.

Систему профілактичних заходів можна умовно поділити на кілька напрямків.

1. Створення умов щодо недопущення проявів насильства. Особливе значення мають заходи, спрямовані на згуртування колективу – чітка організація роботи, різноманітні колективні творчі справи, які дозволяють кожному студенту проявляти і вдосконалювати свої задатки і здібності, потребу у саморозвитку, налагоджувати відносини у колективі. Ділові та рольові ігри, психологічні тренінги, моделювання педагогічних ситуацій,

групові форми роботи на практичних заняттях – все це дає можливість змінити існуючий стан і по-новому вибудувати свої відносини з одногрупниками і викладачами.

Ефективною формою організації життєдіяльності студентського колективу в плані профілактики насильства є студентське самоврядування.

2. *Робота зі студентами з розвитку особистісних якостей*, вміння протистояти насильству, вирішувати проблеми неконфліктним шляхом. Існує багато різних вправ, ігор, порад для зняття агресії, як для групової роботи, так і індивідуально. Проведення тренінгів вирішує ряд складних проблем: покращення адаптації студентів, формування комунікативної компетенції, зниження напруженості у колективі. Тренінги допомагають вирішити конфліктну ситуацію, як в малій групі, так і у великому колективі, за рахунок вироблення таких навичок як: самовладання, вміння стримувати свої негативні імпульси, адекватно оцінювати ситуацію і вміти висловлювати свою агресію без наслідків для себе та інших людей. Особливо цінними такі заняття і тренінги є для студентів першого курсу, коли відбувається знайомство з групою, адаптація до нових умов навчання, вибір активу групи.

3. *Психолого-педагогічна освіта*, спрямована на підвищення психолого-педагогічної культури студентів. Однією з важливих складових підготовки майбутніх учителів початкових класів до професійної діяльності є формування педагогічної культури, що має бути спрямовано на подолання егоцентризму, розвиток емпатійних якостей, розвиток асертивних та гуманістичних комунікативних здібностей, адекватної самооцінки, самоконтролю та здатності до саморозвитку, критичності мислення, соціальної адаптованості й індивідуальних механізмів подолання важких станів і переживань. До актуальних педагогічних завдань відноситься формування ціннісного ряду, способів соціалізації, стійкого ставлення до негативних явищ та негативних почуттів.

4. *Робота з педагогами*. Розширення професійної самосвідомості педагога, формування здатності дивитися на процес з боку і готовність до зміни та інновацій, спрямованих на подолання проблем в освітньому процесі. У разі виявлення булінга викладачі, а особливо куратор, повинні вміти визначити форми булінгу, здійснити роз'єднання агресора і його жертви для зниження стресу. Медіація дає можливість примиритися, дозволяє побачити конфліктуючим сторонам альтернативи виходу зі складної ситуації. Позитивно позначається участь одногрупників в процесі медіації, спілкування на рівних сприяє поясненню причини поведінки, відпрацювання навичок виходу з конфліктних ситуацій, без застосування психологічного і фізичного насильства, поліпшити взаєморозуміння, медіатори показують правильний приклад поведінки, можливість вивести відносини у групі на новий рівень. В ролі медіаторів можуть бути студенти старших курсів, наприклад магістри, які

закріплені за академічною групою під час проходження асистентської практики.

Варто подбати про імідж навчального закладу. Однією з важливих складових іміджу закладу є професійна культура викладача, який своїм прикладом показує ненасильницьке вирішення проблем, пропагує конструктивне спілкування, протидіє проявам булінгу. У викладачів має бути сформована навичка ідентифікації насильства як у своїй власній поведінці, так і в поведінці студентів з метою формування єдиного погляду на існуючу проблему. Викладачі мають коригувати не лише наявні агресивні форми поведінки молоді, а їх діяльність має бути спрямована на формування нових, переважно за допомогою власного прикладу, адже викладачі самі іноді дозволяють собі такі прояви психологічного насильства, як порівняння, навішування ярликів, ігнорування почуттів тощо.

Отже, робота з подолання булінгу складається з:

- профілактичної роботи зі студентами: анкетування, опитування, прямого або опосередкованого збору відповідної інформації щодо проявів булінгу у студентському колективі.
- роботи з кураторами та студентами старших курсів;
- надання спеціальної допомоги учасникам булінгу.

Отже, запровадження на базі навчального закладу програми щодо заміщення агресії серед студентів, тренінгів із розвитку соціальних навичок, індивідуального виявлення та зупинення проявів агресії, заміни агресивної поведінки на асертивну, формування та розвитку загальнолюдських моральних цінностей, толерантності дозволить знизити прояви булінгу у навчальному закладі.

Завдяки злагодженій роботі всіх суб'єктів педагогічного процесу – адміністрації, педагогів, кураторів, студентів – вдасться успішно працювати у плані профілактики булінгу і своєчасно помічати і реагувати на прояви насильства серед молоді.

Література

1. Стоп шкільний терор. Особливості цькувань у дитячому віці. Профілактика та протистояння булінгу. <http://uire.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Doslidzhennya-buling.pdf>

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ У ВНЗ ЯК ЗАПОРУКА ПІДГОТОВКИ ВИСОКООСВІЧЕНИХ ФАХІВЦІВ

Людмила Приблуда

Національний університет харчових технологій (м. Київ)

Вступ. Перед вищою школою зараз постало завдання підготовки високоосвічених фахівців, здатних до самовдосконалення і самореалізації, готових здобувати і застосовувати на практиці знання, приймати креативні і нестандартні рішення. Розв'язання цього складного завдання здійснюється через пошук змісту, форм, методів, моделей і технологій навчання, що забезпечують широкі можливості для всебічного, гармонійного розвитку і самореалізації особистості [1, с. 252]

Актуальність теми. Особливої актуальності набуває проблема визначення умов ефективного й повноцінного функціонування особистісно орієнтованого підходу в навчанні студентів вищих навчальних закладів як цілісного процесу становлення їхньої індивідуальності, життєвого самовизначення, розвитку талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей.

Методи та матеріали. У дослідженні використаний описовий метод.

Результати та обговорення. Особистісно-орієнтоване навчання – це природня система розвитку неповторної особистості з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента. В процесі особистісно-зорієнтованого навчання у студентів формується самостійність, ініціативність, відповідальність, критичне мислення та інші особистісні якості. Студент перестає бути об'єктом навчання, навпаки – створюються можливості для його самопізнання, самоосвіти, самовиховання, саморозвитку. Кожний студент намагається проявити свою індивідуальність, особливості характеру [2, с. 93].

С. Подмазін підкреслює, що основною метою особистісно-орієнтованої освіти є навіть не виховання, а підтримка людини, розвиток у ній механізмів самореалізації, саморозвитку, адаптації, саморегуляції, самозахисту, самовиховання, що є необхідним для становлення самобутнього особистісного образу й діалогічного, безпечного способу взаємодії з людьми, природою, культурою, цивілізацією [3, с.142].

Особистісно-орієнтоване навчання є двосторонній процесом. Воно передбачає також розвиток професійних, фахових, особистісних якостей викладача, формування його готовності до інноваційної педагогічної діяльності, яка ґрунтуватиметься на використанні особистісно-орієнтованих технологій навчання. Усе більше уваги науковці й практики приділяють створенню на заняттях такого навчального середовища, в якому відбувається

соціалізація та розвиток студента й створюються умови для творчості та самоактуалізації особистості [2, с. 94].

Висновки. Отже, завдяки застосуванню особистісно-орієнтованих інноваційних технологій, акценти в навчально-виховному процесі переносяться на розвивальне навчання,

динамічну структуру розумових дій, до внутрішньої моральної регуляції. Тому проблема особистісно-орієнтованого підходу в навчанні зараз однією з основних проблем у системі вищої освіти.

Література

1. Горбатюк О. Б. Особистісно орієнтований підхід до навчання ВНЗ у сучасних умовах // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія : Педагогічна. – 2014. – Вип. 20. – С. 252 – 253.

2. Мазайкіна І. О. Особистісно-орієнтований підхід до навчання у ВНЗ як запорука імплементації Закону «Про вищу освіту» // Імплементація закону України «Про вищу освіту» як складова академічної автономії : навчально-методична конференція ВНМУ (Вінниця, 17 лютого 2016). – Вінниця, ВНМУ, 2016. – С. 92 – 94.

2. Подмазин С. И. Личностно-ориентированное образование : Социально-философское исследование / С. И. Подмазин. – Запорожье : Просвіта, 2000. – 250 с.

КРЕАТИВНІСТЬ І САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ФАХІВЦЯ

Анна Обриська

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

У статті розглядається взаємозв'язок креативності та самореалізації фахівця, проаналізовано основні підходи до проблеми креативності особистості.

Ключові слова: креативність, творчий потенціал, готовність до творчості, самоактуалізація, самореалізація, самовираження, особистісне зростання.

Постановка проблеми.

Сучасне суспільство переживає постійні динамічні перетворення в економічному, політичному та соціальному житті. Такий стан речей посилює потребу в діяльних, креативно мислячих фахівцях, здатних самостійно вирішувати багатоаспектні завдання в нестандартних умовах професійної діяльності.

Не зважаючи на велику кількість досліджень, проблема креативності в контексті самореалізації в умовах професійної діяльності, залишається недостатньо вивченою. У зв'язку з цим виникає необхідність проведення теоретичного дослідження особливостей креативності як окремого явища, так і його зв'язку з самореалізацією фахівця.

Метою даної статті є теоретичний аналіз проблеми взаємозв'язку креативності та самореалізації особистості у науковій літературі.

Аналіз актуальних досліджень.

Важливість вивчення питання креативності особистості обґрунтовано в чисельних наукових вітчизняних та закордонних дослідженнях. Так, у різний час проблемою креативності займалися такі дослідники як Дж. Гілфорд, Е. П. Торренс, А. Ротенберг, М. Рорбах, Р. Мей, С. Мідник, М. А. Холодна, К. Тейлор, К. Кокс, А. Маслоу, К. Роджерс, Л. В. Шавиніна, Р. Стернберг, С. Каплан, К. Хеллер, Д. Б. Богоявленська, Е. Л. Яковлева, Г. Сельє, Г. Уоллес, С. Рубінштейн, К. Абульханова-Славська, Е. Ільєнков та ін. [3, 5, 7, 8].

Сучасні дослідники все частіше звертають увагу на креативність, називаючи її чи не головною якістю людини в XXI столітті. Розвиток креативності особистості, розкриття її творчого потенціалу постають однією з важливих умов самореалізації особистості.

Однак, початок розуміння взаємозв'язку креативності та самореалізації особистості закладено ще в прямих А. Адлера, А. Маслоу, Д. Франкла, Г. Олпорта, К. Роджерса. Креативність особистості розглядається як природна тенденція до особистісного балансу, психічного здоров'я й самореалізації [5, С. 523].

Важлива роль у дослідженні проблеми взаємозв'язку креативності та самореалізації належить А. Маслоу. В своїх працях він визначає креативність як універсальну характеристику всіх самоактуалізованих людей, яку можна назвати оригінальністю, винахідливістю або творчістю. Чим би не займалася креативна людина, що б вона не робила, їй властиве творче ставлення до того, що відбувається [3, С. 234].

«Я-концепція» К.Роджерса пронизана ідеєю про творчість і самоактуалізацію людини. «Я-концепція» включає не тільки сприйняття себе реального, але також і уявлення про себе, яким би хотілось бути (Я-ідеальне) [7].

З праць вітчизняних дослідників також можна дізнатись про зв'язок креативності та самореалізації. П. П. Горностаєв, О. В. Лобода, А. К. Маркова, Л. Н. Мітіна, Н. І. Пов'якель, Т.М.Титаренко) [3, 5, 7, 8].

Титаренко Т. М. визначає ряд інтегральних показників здорової особистості, серед перших десяти: 1) особистісна цілісність; 2) потреба у самореалізації; 3) здатність до саморегуляції; 4) творчість, креативність; 5) схильність до співробітництва з іншими людьми; 6) здатність формувати

цінності, шукати сенси; 7) гармонія, врівноваженість; 8) осмислення досвіду; 9) автентичність; 10) здатність до співпереживання, людяність [8, С. 83].

Згідно з концепцією розвитку *особистості*, автором якої є Г.С. Костюк, гармонійний розвиток особистості й продуктивність професійної діяльності пов'язані з проблемою гармонійної й творчої цілісності, суб'єктивного та об'єктивного формування образу професіонала [1].

О.В. Лобода зазначає, що креативність є властивістю не пізнавальних процесів, що характеризує найвищі можливості людини до повноцінної самореалізації в усіх сферах її життєдіяльності, серед яких не останнє місце займає професійна сфера [2, С. 61].

Висновок. Креативність, творчість надзвичайно тісно пов'язані з самореалізацією. З одного боку, креативність - це володіння особистісними ресурсами, використання потенціалу в розв'язанні не лише інтелектуальних, творчих, але і різноманітних життєвих проблем, а це є ознакою адаптивності особистості, тобто є критерієм її гармонійності. З іншого боку - здорова особистість, як правило, демонструє високі результати продуктивної діяльності, що втілюється в творчому відношенні до життя, в життєтворчості.

Література

1. Костюк, Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк ; за ред. Л. М. Проколієнко. – К. : Радянська школа, 1989.
2. Лобода О. В. Креативність як основа психічного здоров'я особистості / О. В. Лобода // Наука і освіта. – 2010. – №3. – С. 61-64.
3. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. – СПб. : Евразия, 1999. – 478 с.
4. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М. : 2001. – 360 с.
5. Максименко С. Д. Общая психология / С. Д. Максименко. – Изд-во: Рефл-Бук, 2004. – 523 с.
6. Пов'якель, Н. І. Професіогенез саморегуляції мислення практичного психолога : монографія / Н. І. Пов'якель. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. – 259 с.
7. Роджерс Н. Творчество как усиление себя // Вопросы психологии.- 1990.- № 1.- С. 164-168.
8. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомогі в умовах тривалої травматизації : монографія / Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. – 160 с.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ В ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА»

Марія Олефіренко

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Вища освіта в Україні, як і в інших розвинених країнах, має багатовікову історію, національні традиції та високий авторитет у світі.

Вища школа, насамперед, зорієнтована на задоволення освітніх потреб особистості, відтворення інтелектуального духовного потенціалу нації, вихід вітчизняної науки, техніки і культури на світовий рівень. Основною метою вищої освіти є переростання кількісних показників у якісні, базуючись на підпорядкуванні законам ринкової економіки, наповнюючи зміст освіти новітніми матеріалами, запроваджуючи сучасні технології навчання з високим рівнем інформатизації навчального процесу. У нових соціально-економічних умовах велике значення має кооперація навчальних закладів з іншими соціальними інститутами, підприємствами, фірмами. Це зумовлено проведенням виробничого навчання на підприємствах, на робочих місцях; свободою працевлаштування випускників, коли в умовах ринкової економіки підприємства й установи не гарантують їх зайнятості; необхідністю соціального захисту молоді; потребою у створенні умов для продовження освіти, опанування нових професій. Зважаючи на це, зміст професійної освіти повинен будуватися на основі синтезу знань, умінь і навичок, єдності загальної та професійної освіти. Основна мета професійної освіти – загальний і професійний розвиток особистості, становлення її професійної культури. Тому незалежно від того, кого готують професійні навчальні заклади, яку освіту (середню, вищу) надають, головним є рівень загальної та професійної освіти та професійного розвитку, який ці заклади забезпечують. Мінливі умови ринку праці вимагають створення системи професійної підготовки в навчальних закладах різного типу, що забезпечить перехід людини до більш високих рівнів особистісного та освітнього розвитку.

Головна мета професійної освіти може бути конкретизована у трьох напрямках. Перший – створення умов для оволодіння людиною знаннями і навичками у сфері професійної діяльності, отримання кваліфікації чи перекваліфікації, що забезпечує участь особистості в суспільно корисній праці відповідно до її інтересів та здібностей. Другий напрям – виховання соціально

активної особистості, яка у своєму житті керується загальнолюдськими та культурно-національними цінностями. Третій напрям – задоволення нагальних і перспективних потреб виробництва у кваліфікованих фахівцях, рівень підготовки яких відповідав би вимогам науково-технічного, соціального прогресу, які б були професійно мобільними, мали різнобічні професійні та загальноосвітні знання, уміння і навички. В умовах вищого навчального закладу якості, необхідні студентам для їхньої майбутньої професійної діяльності, найбільш ефективно формуються тоді, коли весь зміст навчально-виховного процесу максимально наближений до умов практичної діяльності майбутніх фахівців. Отже, педагогічний процес у вищих навчальних закладах підпорядковується закону моделювання, згідно з яким усі заходи мають бути насиченими професійним змістом і відбуватися в ситуаціях, максимально наближених до дійсності, тобто до тих умов, у які випускник може потрапити на реальному виробництві. Відповідно до закону моделювання частка навчальних занять та заходів, що імітують майбутню діяльність, постійно зростає за рахунок упровадження сучасних інноваційних технологій навчання. Педагогічний процес у вищій школі перебуває в постійному русі, удосконалюється та розвивається. Головним напрямом його розвитку є постійне підвищення активності, самостійності та свідомості студентів, збільшення в їх роботі частки самовиховання, самоосвіти, елементів наукового дослідження. Рушійними силами розвитку педагогічного процесу у вищих навчальних закладах є, з одного боку, притаманні йому суперечності, а з іншого – мотиваційно-цільові установки його учасників. З-поміж суперечностей найбільш вагомими є такі: 1) суперечності між діями викладача і можливостями студентів; 2) суперечності між вимогами сучасного виробництва та ступенем моделювання професійної діяльності на заняттях; 3) суперечності між більшою самостійністю викладачів вищих навчальних закладів у відборі інформації (порівняно зі школою) та більшою самостійністю студентів у її засвоєнні (зміна форм навчання і контролю порівняно зі школою); 4) суперечності, пов'язані з особливостями адаптації колишніх школярів до нової системи навчання. Мотиваційно-цільові настанови учасників педагогічного процесу перебувають під впливом нової сучасної ідеології, що розвивається в напрямі формування самосвідомості людини, яка сама відповідає за своє життя та кар'єру. Ефективність оволодіння професією залежить від професійної спрямованості, яка визначає мету, мотиви, емоційне ставлення до професії, наявність волевих якостей для подолання труднощів і перешкод у діяльності. Саме професійна спрямованість активно впливає на розвиток професійних здібностей майбутнього працівника. Сучасні вимоги до спеціаліста як середньої, так і вищої ланок виробництва передбачають визначення його професійної праці як поліструктурної, поліпредметної, поліфункціональної системи, що містить, крім безпосередньо спеціальних, ще

й дослідні, проектні, менеджерські та інші види діяльності. В умовах реального виробництва виникає потреба в розв'язанні завдань, пов'язаних з інтелектуальними труднощами та інтелектуальною ініціативою, із пошуком нових способів дій, миттєвої реакції на непередбачувані, позаштатні ситуації тощо. Саме в ході розв'язання таких завдань і формується творче мислення фахівця. Отже, майбутній спеціаліст повинен сформуватися як творча особистість ще під час навчання в професійних вищих навчальних закладах.

Реалізація творчого потенціалу людини, як суб'єкта професійної діяльності, забезпечує формування її професіоналізму від кваліфікації до компетентності. Професіоналізм, таким чином, поєднує достатній рівень розвитку професійної культури й самосвідомості, налаштованої на творче розв'язання професійних завдань. Творчість розглядають як продуктивну форму активності й самостійності, як діяльність, на підставі якої внаслідок переосмислення наявного досвіду та здобутих знань створюється щось нове, оригінальне.

Теорія розв'язання винахідницьких завдань (ТРВЗ) стала основою технології розвитку творчої особистості. У процесі професійної діяльності творчість людини пропонує суспільно й економічно значущий результат. Розвиток професійної творчості в практичній діяльності базується на засвоєнні системних спеціальних знань, навичок, умінь, здобутому досвіді, майстерності. Розвиток професійної творчості майбутнього працівника починається в процесі навчання з його залучення до розв'язання нестандартних, творчих завдань, які, певним чином, ієрархізовані й поступово ускладнюються. Згідно з теорією (ТРВЗ) такі творчі завдання можна поділити на п'ять рівнів: 1. Завдання в межах однієї спеціальності. Для їх розв'язання необхідно обрати одне рішення серед кількох загальноприйнятих варіантів. Сам об'єкт при цьому не змінюється. Такі завдання застосовуються найчастіше в процесі професійного навчання. 2. Завдання, які потребують видозміни об'єкта внаслідок вибору оптимального варіанта розв'язання серед десятків пропонованих. Стосуються такі завдання найчастіше однієї галузі техніки. 3. Завдання, пов'язані з необхідністю проведення значної зміни об'єкта. Розв'язання цих завдань потрібно відшукати серед сотень неправильних, хибних. Пошук рішення таких завдань потребує знань у різних галузях техніки. 4. Завдання, пов'язані з повною зміною об'єкта, який необхідно вдосконалити. Пошук необхідного рішення передбачає аналіз тисяч варіантів і найчастіше відбувається в науковій сфері. 5. Завдання цього рівня потребують зміни всієї технічної системи, до якої належить об'єкт, що вдосконалюється.

Результатом навчання людини є певна освіта, що розглядається як система засвоєних знань, умінь, навичок, сформованих відносин та процес розвитку, змін і вдосконалень цієї системи впродовж усього життя людини, тобто

готовність особистості до постійного оновлення й накопичення знань, їх перетворення та поліпшення. Процес навчання має складну структуру, відображає спільну діяльність його суб'єктів і містить такі основні компоненти: мотиваційний, навчально-пізнавальної діяльності й управління цією діяльністю. Мотиваційний компонент розглядається як процес, у результаті якого визначається діяльність, що має для індивіда певне значення, викликає усталений інтерес до неї і перетворює задані ззовні цілі у внутрішні потреби особистості. Суть навчально-пізнавальної діяльності особистості полягає в оволодінні системою основ наук у вигляді наукових концепцій, теорій, законів, закономірностей, моделей, класифікацій, категорій, процесів, явищ, понять, фактів тощо; системою норм у вигляді цілей, планів, програм, проектів, алгоритмів, інструкцій, стандартів, методів, методик, технологій, підходів, версій, правил; системою цінностей у вигляді ідей, переконань, ціннісних орієнтацій, концепцій, світоглядних програм, установок, оцінок, ставлень, устремлінь, вірувань тощо.

Література

1. Коротун О.В. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти / О.В. Коротун // Інформаційні технології в освіті. – 2016. – № 3(28). – С. 117-129. – Режим доступу: <http://ite.kspu.edu/home>
2. Кухаренко В.М. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / В.М. Кухаренко, С.М. Березенська, К.Л. Бугайчук, Н.Ю. Олійник, Т.О. Олійник, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротенко, А.Л. Столяревська; за ред. В.М. Кухаренка – Харків: «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016. – 284 с

ІННОВАЦІЙНІ ВІДНОСИНИ У ВНЗ І ЇХ РОЗВИТОК

Віра Сафонова

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Олена Фещенко

*Навчально-науковий інституту менеджменту та психології НАПН
України (м. Київ)*

Інноваційні відносини викають між людьми з приводу формування та реалізації інновацій. При цьому процеси, пов'язані з виробництвом і відтворенням нового (нового знання, нового продукту або послуги, нових управлінських комбінацій, нових суспільних відносин) повинні бути не стихійними, а неодмінно свідомо поставленими на наукову основу і мати характер спеціалізації.

В освіті присутні інноваційні відносини як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. Вони реалізуються через інтереси суб'єктів і об'єктів освіти.

До суб'єктивних інноваційних відносин відносяться інноваційно-психологічні та інноваційно-моральні, що зачіпають почуття, емоції і суб'єктивні моральні оцінки людей.

До об'єктивних інноваційних відносин можна віднести: інноваційно-економічні, інноваційно-педагогічні, інноваційно-управлінські, у тому числі інноваційно-організаційні, інноваційно-фінансові, інноваційно-майнові відносини.

Охарактеризуємо докладно кожен вид об'єктивних інноваційних відносин. Центальною ланкою інноваційних відносин в інноваційній сфері освіти є *інноваційно-економічні відносини*. Це відносини людей, що виступають в чистому вигляді в матеріально-перетворювальному житті і діяльності, пов'язаної з формуванням і реалізацією інноваційної політики. На наш погляд, інноваційно-економічні відносини мають політичну, соціально-культурну і моральну форму прояву. Для вищого навчального закладу характерно те, що він в рамках інноваційної діяльності може вступати в ринкові і неринкові інноваційно-економічні відносини. Неринкові економічні відносини – це, з одного боку, нееквівалентні грошові відносини між людьми і господарюючими соціальними суб'єктами (дари, пожертвування, податки, штрафи), з іншого – негрошові економічні відносини (бартер, взаємозаліки, а також економічні відносини натурального господарства і вільної асоціації всередині окремого соціального суб'єкта або господарського підрозділу).

Комерціалізація освітніх інновацій ускладнена через складність отримання прибутку навіть від комерційно ефективних проектів, що пов'язано з тривалими термінами окупності, яка визначається специфікою освіти. Між тим ринкові інноваційно-економічні відносини можливі в тих випадках, коли інновації в науці зливаються з інноваціями в бізнесі. При цьому незалежно від можливості їх комерційного використання інновації слід проводити синхронно, у відповідності з конкретними взаємопов'язаними технологічними укладами.

Інноваційно-педагогічні відносини – відносини суб'єктів інноваційної діяльності, пов'язані з навчальним процесом і його забезпеченням. Ці відносини своєрідний аналог у сфері економіки духовного виробництва техніко-економічним відносинам у сфері економіки матеріального виробництва. Аналоги єдині в своїй міжформаційній універсальності, оскільки ніколи не зникнуть праця і відносини між людьми. Розкриємо сутність інноваційно-педагогічних відносин між людьми. Суб'єкти цих відносин – викладачі та студенти. Відносини між ними складаються в педагогічному

процесі в зв'язку з його вдосконаленням. Вони наповнені навчанням і вихованням як сутністю цього процесу. Ці інноваційні відносини виступають у вигляді освітньої послуги – достатньо складної економічної категорії, що має неоднозначне тлумачення.

Саме зміст освітнього процесу – це той гранично конкретний і разом з тим гранично значимий вид освітньої діяльності, де формується генетична матриця соціуму [2]. Тому інновації в цій сфері, яка є доволі делікатною у зв'язку з її впливом на свідомість підростаючого покоління, повинні відбиратися з особливою ретельністю і проводитися з особливою обережністю, керуючись першою заповіддю лікаря: «не нашкодь». Саме до суб'єктів інноваційно-педагогічних відносин, особливо коли мова йде про виховання, неприйнятно застосування таких економічних категорій, як сировина і ресурс.

Інноваційно-управлінські відносини, включаючи інноваційно-організаційні, – економічні відносини, що виникають між людьми у зв'язку з управлінням економікою вищої освіти в області інноваційної діяльності. Для неї характерно переважне використання особистісних відносин неформального характеру між інноваторами. Формальні міжособистісні відносини персоналу запропоновані організаційною структурою ВНЗ, і вони не завжди на практиці збігаються з інтересами співробітників, які беруть участь в тому чи іншому інноваційному проєкті як в частині його реалізації (найчастіше це професорсько-викладацький склад), так і в частині створення необхідних умов для реалізації (адміністративно-господарський персонал).

Суб'єкти інноваційно-управлінських відносин у галузі вищої освіти мають схильність до консерватизму в силу бюрократизації управління, проте їм не чужа і «інноваційна лихоманка». Важливо відзначити надзвичайно важливу роль управлінського ресурсу, який в поєднанні з повним використанням духовного ресурсу науково-педагогічних кадрів може творити чудеса навіть в умовах грошового голоду (жорстких фінансових обмежень, як на бюджетні, так і на позабюджетні кошти ВНЗ). Завдання інноваційно-управлінських відносин в освіті з урахуванням впровадження інновацій полягає в грамотному формуванні та використанні потенціалу всіх економічних відносин у ВНЗ, всіх відтворювальних характеристик освітніх і наукових циклів.

Інноваційно-організаційні відносини (поділ праці, спеціалізація, кооперація праці) в рамках вищого навчального закладу пов'язані з організацією трудових відносин, для реалізації яких необхідні кадрові, матеріально-технічні ресурси. Вони визначають внутрівузівську організацію праці науково-педагогічних кадрів, адміністративно-управлінського апарату і змінюються разом зі змінами в організації навчання, зокрема: в парадигмах навчання, технічних засобах та технологіях навчання, новому співвідношенні

в предметних областях наукового знання, що викладається, внаслідок серії великих наукових відкриттів на стику певних наук.

Інноваційно-фінансові відносини виникають між людьми у зв'язку з необхідністю здійснення фінансових операцій в інноваційній сфері освіти. Інновації в них відіграють найважливішу роль як для окремого ВНЗ, так і для всієї національної економіки. Хронічне недофінансування освіти протягом тривалого часу, підриваючи нормальний характер відтворення фінансових відносин ВНЗ, разом з тим підриває життєво важливі цикли відтворення науки, знання, освіти, кваліфікованих кадрів. Накладення тривалого недофінансування на окремі характеристики зазначених циклів здатне привести до непоправних втрат науково-освітнього потенціалу України, що виражається на мікрорівні в колосальному зниженні якості освітньої діяльності.

Підсистема інноваційно-фінансових відносин покликана не відриватися від інших видів інноваційних відносин та освітньої діяльності ВНЗ, а надавати підтримку, нехай і комерційними інноваціями. Зокрема, такими як: освітній кредит, освітній вексель, освітнє страхування життєздатності освітніх установ, пільгове оподатковування на інноваційну діяльність. У вищій освіті дуже важливий моральний аспект інноваційно-фінансових відносин. Зокрема, комерційні інновації у ВНЗ, стикаючись з некомерційною сутністю освіти і частково науки (фундаментальні дослідження) можуть сприяти вихолощуванню з вузівського середовища певного типу викладачів. Кваліфіковані ж науково-педагогічних кадрів – це не тільки носії глибинного знання у всіх сферах людського життя, а й совість науки і всього суспільства (а не просто середній клас зі своїм соціальним статусом і розміром наявного доходу). З комерціалізацією освітньої та наукової діяльності тип людських відносин змінюється з точністю до навпаки: на місце солідарності та взаємодопомоги приходить конкуренція, що характерно для ринкових відносин [3, С.71].

Інноваційно-майнові відносини, або відносини власності в економічному сенсі, виникають між людьми з приводу операцій з власністю, майном, що використовуються в інноваційному процесі. Інноваційно-майнові відносини між суб'єктами господарювання повинні складатися таким чином, щоб працювати на освіту в цілому і кожний конкретний навчальний заклад, зокрема. Встановлення даних відносин – це прерогатива держави. Для багатьох ВНЗ України слабка матеріальна база, включаючи і майно інфраструктурних підрозділів, - типова проблема.

Таким чином, вищі навчальні заклади не просто виробники і споживачі матеріальних, соціальних і духовних благ і ресурсів. Вони – суб'єкти інноваційних відносин різного виду і в той же час їх об'єкти. Крім того, ВНЗ – суб'єкти и об'єкти геополітичних і соціо-культурних неекономічних відносин,

пов'язаних з економічними відносинами опосередковано, побічно. Багато видів інноваційних відносин у галузі вищої освіти практично ніяк не пов'язані з економікою і не можуть бути описані на мові економіці. Їх слід враховувати в інноваційній політиці вищої освіти в якості обмежень.

Література

1. В.Є. Сафонова, О.Л. Фещенко Вибір конкурентних стратегій у розвитку недержавних закладів вищої освіти на ринку освітніх послуг// проблеми модернізації України: [зб.наук.праць] /МАУП. – К.: ДП – Видавничий дім «Персонал», 2019. – Вип.8 – С.48-52.
2. Кара-Мурза С.Г. Советская цивилизация. Кн.2 От великой победы до наших дней . Гл. 5.М.: Алгоритм, 2001. — 688 с.
3. Ахинов Г.А. Основы экономики общественного сектора. Курс лекций. М: МГУ ТЕИС, 2003. – 148 с.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗВО

Інна Стражнікова

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ)*

Важливим елементом сучасної професійної підготовки є не тільки формування вмінь та навичок, які необхідні фахівцю, але й розвиток творчих здібностей. Адже саме творчість сприяє ефективності будь-якої діяльності, передбачає цілеспрямовану й напружену роботу інтелекту, яка супроводжується оволодінням мислительних операцій, що сприяють розвитку самостійного мислення, сформованості гнучкості, оперативності, міцності, дієвості, здатності конструювати нові ідеї, проекти, педагогічні ситуації на основі накопичених знань.

Інноваційні технології – це активізація творчої та пізнавальної діяльності учасників освітнього процесу, в якому виділяються активність і співпраця.

Ідея втілення інноваційних технологій в навчання передбачає досягнення мети високоякісної освіти, тобто освіти конкурентноздатної, спроможної забезпечити кожній людині умови для самостійного досягнення тієї чи іншої цілі, творчого самоутвердження у різних соціальних сферах.

Нині існує багато педагогічних технологій, однак найбільш популярні інтерактивні, проектні та комп'ютерно-інформаційні. Перші найбільш відповідають особистісно-орієнтованому підходу в освітньому процесі. Під

час їх застосування, як правило, моделюють реальні життєві ситуації, пропонують проблеми для спільного їх розв'язання. В основі інтерактивного навчання лежать принципи безпосередньої участі кожного, взаємоінформування та духовного збагачення. Ефективність інтерактивних технологій залежить від уміння викладача давати чіткі завдання для попередньої підготовки, підбирати такі вправи, які б дали «ключ» до засвоєння навчального матеріалу, давати час на роздуми й сприйняти матеріал, використовувати на одному занятті не більше двох вправ, здійснювати глибоке обговорення проблеми, швидке опитування тощо.

Метод проектних технологій стимулює інтерес студентів до певних проблем, а відтак передбачає оволодіння певною сумою знань і допомагає побачити їх практичну значущість. Означений метод може застосовуватись на будь-яких етапах навчального процесу, у роботі з різними віковими категоріями, під час вивчення матеріалу різного ступеня складності. А результатом проекту має стати творчий звіт у вигляді презентації, відеофільму, альбому, газети та ін.

Комп'ютерно-інформаційні технології ще називають мультимедійними, які надають велику кількість корисної, цікавої інформації у швидкій, доступній та зручній формі, а їх метою є усунення прогалин у наочності викладання.

У контексті формування творчої особистості майбутнього викладача, на нашу думку, на часі є кейс-метод, ділові ігри, тренінги, що найбільш наближені до реальності практичної діяльності. Так, умовами ефективності кейс-методу є чіткість мети створення, відповідність рівня складності, ілюстрування аспектів реальної ситуації, актуальність визначеної проблеми, ілюстрація типових ситуацій, спрямування на розвиток аналітичного мислення, створення дискусійних ситуацій, наявність кількох рішень. Тому педагогічна цінність даного методу полягає у формуванні самостійного вивчення ситуації студентами, власного бачення проблеми та шляхи її розв'язання, виробленню вміння дискутувати й обговорювати з іншими студентами та викладачами.

Ділова гра – це вид інноваційної технології, що реалізує суб'єкт-суб'єктний підхід в освітньому процесі. Адже ігрова діяльність це різновид активної діяльності особистості, під час якої відбувається оволодіння суспільними функціями та відносинами.

Великий інтерес сучасних студентів викликають відеокліпи та голосовий супровід, що сприяє більш активному веденню дискусії під час обговорення теми. Студент комфортніше і розкутіше відчуває себе під час проведення нетрадиційних навчальних занять. Зокрема, використання комп'ютерної техніки сприяє більш вираженому індивідуальному підходу до кожного студента, особливо до того, у якого неповністю сформовані навчальні

навички, тому що він тоді має змогу включитися в загальну дискусію. Завдяки використанню комп'ютерної техніки на парах у студентів відпрацьовується логіка мислення, формується вміння самостійно виражати думки, підвищується емоційний рівень до сприйняття навчального матеріалу тощо.

На нашу думку, заняття буде ефективним при умові отримання студентом «пакету документів» щодо завдань, питань для обговорення та ін. відповідно до теми заняття.

Відомо, що для поживлення творчих інтересів у професійній самореалізації майбутніх викладачів ЗВО необхідно їх ставити в умови прийняття самостійного рішення або проблемного обговорення різних варіантів рішень.

Тому, майбутній сучасний викладач ЗВО має бути, в першу чергу, креативним. А креативне викладання включає характеристики якісного викладання, що проявляється у високій мотивації, очікуванні високого результату діяльності, вмінні спілкуватися і слухати, вмінні цікавити, займатися і надихати. Креативне викладання можна визначити двома способами: по-перше, творче викладання це креативне представлення навчального матеріалу, а по-друге, викладання це спонукання розвитку творчості в кожному студентові.

Серед основних шляхів щодо розвитку креативного викладання виділяють: всебічну обізнаність викладача, контакт з іншими викладачами, збір і аналіз різноманітних викладацьких ідей, досвід, позбавлення всього, що блокує креативність, практика креативності, початок експерименту та аналізу процесу власного викладання, креативність як повсякденна мета.

Таким чином, лише креативний викладач-практик у взаємозв'язку з відповідним креативним викладанням зможе виховати та розвинути творчі здібності студентів, ті якості які так необхідні випускнику закладу вищої освіти – майбутньому викладачеві.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Яна Суха

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ)

Правова культура займає важливе місце в процесі створення та функціонування правової держави. Рівнем правової культури обумовлюються процеси демократизації, становлення громадянського суспільства та правової держави, заснованих на принципах гуманності та соціальної справедливості,

де вищою цінністю є права і свободи людини. Саме тому у системі вищої освіти в Україні, повинна втілюватися виважена позиція щодо доцільності використання тих чи інших надбань в процесі гармонізації українського та європейського права, без спроб автоматичного його копіювання. Питання збереження кращих національних традицій правової культури мають також враховуватись у процесі укладання майбутніх міжнародних договорів України, які передбачають процедури імплементації того чи іншого законодавства.

Правову культуру, як відомо, можна умовно класифікувати за трьома структурними рівнями: побутовим, теоретичним, професійним, що свідчить не так про ієрархічність правової культури, а про різноманітність способів та форм її формування та розвитку. Зокрема, характеризуючи побутовий рівень правової культури, необхідно наголосити на несистемному характері його формування. Правові знання отримуються людиною з різних інформаційних джерел, які, у більшості випадків, не передбачають практичного правового досвіду чи професійної правової підготовки.

Показово, що з цією метою наша держава здійснює правове загальне навчання, своєрідний правовий всеобуч, який в узагальненому вигляді можна назвати правовою освітою. Остання являє собою єдину загальнодержавну систему вивчення права та законодавства, охоплюючи своїм впливом практично всі соціальні верстви населення. Призначенням такої системи як різновиду освітньої діяльності є надання громадянам знань про основи держави і права, виховання поваги до права і законодавства.

Звідси правова культура особистості може слугувати своєрідним індикатором стану суспільства, рівня його демократичності та, відповідно, необхідною передумовою і показником правового стану суспільства. Водночас правова культура є уособленням вищезазначених характеристик суспільства на рівні індивіда, що особливо яскраво проявляється у правомірній поведінці. Будучи обумовленою правовим станом суспільства, правова культура закладає, як і низка інших різновидів культури – політичної, морально-етичної, економічної тощо, ціннісні підвалини людини та суспільства.

Своєрідною основою професійної правової культури є досвід правників-практиків, що забезпечують належний її рівень не лише у сфері своєї діяльності, а й у суспільстві загалом. Завдання щодо вдосконалення професійної правової культури реалізуються систематично і на постійній основі, у тому числі й шляхом спеціальної правової підготовки. Саме міра оволодіння професійними правниками правовими вченнями, вміннями та навичками обумовлює процеси функціонування чинних правових норм у суспільстві, додержання законності та правопорядку, правозастосовної, правоохоронної й законотворчої діяльності [1].

Як свідчить досвід практичної діяльності (О. Зайчук, М. Козюбра, Н. Оніщенко), високого рівня професійної правової культури учасник законотворчого процесу досягає за умов поєднання двох обов'язкових вимог. Перша з них передбачає виховання в учасника законотворчого процесу його особистої переконаності в необхідності дотримуватись законів у повсякденному житті. Друга вимога безпосередньо пов'язана з процесом отримання якісних професійних знань щодо механізму творення законів та системи законодавства, а також вироблення вмінь та навичок професійно застосовувати отримані знання.

Відповідно будь-які порушення законності, ігнорування прав і законних інтересів особи, недодержання вимог справедливості при вирішенні питань про юридичну відповідальність мають розумітися як аморальні явища за будь-яких умов, скажімо, попри офіційний статус особи чи займану нею посаду.

Цікавий приклад цьому наводить відомий вчений-футуролог Ф. Фукуяма, зазначаючи, що в середньовічному Китаї імператор міг бути позбавлений влади, якщо його поведінка суперечила існуючим морально-етичним нормам [2]. Водночас правова культура чинить і зворотний вплив на моральну культуру, слугуючи необхідним чинником формування високих моральних якостей особи. Адже, як справедливо наголошується у вітчизняній літературі, єдність знання та розуміння сутності, соціального призначення правових явищ – права, правосуддя, законності, правової відповідальності, непохитної переконаності в необхідності суворого додержання норм права сприяють зміцненню у свідомості людини розуміння основних принципів і категорій моралі [3]. Відтак, важлива роль у соціалізаційному, правовиховному процесі належить законодавству, яке своїми нормами сприяє формуванню демократичної правосвідомості, розвитку правової культури.

Однак суперечності між нормативно-правовими актами, прогалини у законодавстві, значна кількість «неконкретизуючих» актів не сприяють лояльному ставленню громадян до системи законодавства, формують атмосферу правового нігілізму, породжують кризові стани правової свідомості. Забезпечити відповідність закону вищевикладеним вимогам правотворчості надзвичайно складно, адже навіть найбільш досконалий закон може залишитись законом тільки на папері. Причому, така ситуація може бути зумовленою рядом найрізноманітніших причин, однією з яких є низький рівень правової культури і правосвідомості громадян, які ухиляються від виконання цього закону або свідомо його порушують.

Таким чином необхідність формування правової культури студентів, майбутніх викладачів ЗВО обумовлена вимогами, які висуває до педагогічної діяльності сучасна соціально-педагогічна ситуація. Специфіка її полягає у виникненні нових умов, засобів і організаційних форм навчання і виховання. Ці процеси вимагають системного аналізу, який допоміг би виявити

закономірності розвитку та формування правової культури в освітньому середовищі вищої школи. Адже проблематика досліджень правової культури складається під впливом реальних потреб ЗВО, і перш за все таких, як потреба підвищення якості навчання і виховання, гуманізації виховних відносин, виховання педагогів нового покоління.

Література

1. Оніщенко Н. М. Теоретико-методологічні засади формування та розвитку правової системи: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.01 / Н. М. Оніщенко. – К., 2002. 32 с.
2. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави / П. М. Рабінович. - Харків: Консум, 2005. 320 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: [підручник] / О. Ф. Скакун. – К.: Алерта, 2012. 524 с.

РОЛЬ РЕФЛЕКСІЇ В МОДЕЛЮВАННІ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Наталія Теремко

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника» (м. Івано-Франківськ)*

У сучасних закладах вищої освіти формуються нові прагнення студентів бути конкурентоздатною, життєуспішною людиною в суспільстві. Молоді випускники намагаються, по-перше, сприйняти, по-друге, зрозуміти, по-третє, адекватно оцінити суспільні зміни в зовнішніх умовах освіти. Щоб вчасно здійснити корекцію і адаптацію власних внутрішніх змін до зовнішніх впливів, майбутні фахівці систематизують накопичений досвід навчання, намагаються оновлювати професійні знання шляхом інтегрування відповідних їм інформаційних полів. Тому природно виникає необхідність об'єктивно розібратися, що потрібно відкинути, а що зберегти в теоретичній спадщині й досвіді професійної підготовки особистості. Сучасній вищій школі потрібен новий методологічний інструментарій, побудований на тісному зв'язку знань, почуттів, поведінки, пріоритетності підходу до студентів як суб'єктів, що оволодівають багатопрофільною освітою, набувають здатності до розробки нових видів професійної діяльності. У психології ще не склалася одна загальноприйнята теорія розвитку професійної рефлексії у майбутніх працівників. Теоретичні уявлення про розвиток рефлексії взагалі залежать від розуміння її сутності, природи та особливостей структурних механізмів її формування.

У наукових психолого-педагогічних джерелах рефлексія визначається як: засіб наукового пізнання, метод дослідження науки, інтеграції досліджень (Л. Деміна); структурний компонент людської діяльності (Л.Виготський, В.Давидов, Д.Ельконін, О. Леонтьєв та ін.); самосвідомість людини, осмислення нею власних дій і вчинків, внутрішніх психічних актів і станів (С. Рубінштейн, В.Селіверстов та ін.); структурний компонент самооцінки, самоконтролю результатів діяльності (Д.Ануфрієва); форма активного особистісного переосмислення людиною змісту своєї індивідуальної свідомості, що забезпечує успішне здійснення діяльності (І.Семенов, С.Степанов); передумова усвідомленої зміни себе, своєї свідомості, поведінки і діяльності (Б.Вульфов).

Важливим завданням закладів вищої освіти педагогічного спрямування в умовах соціальних трансформацій є переосмислення концептуальних підходів до професійної підготовки майбутніх викладачів. Адже в сучасному світі професійна підготовка майбутніх викладачів має бути спрямована на забезпечення максимального розкриття потенціалу кожної людини, підготовку її до саморозвитку, самовизначення та самореалізації, сприяння становлення і розвитку справжнього професіонала, здатного активно, якісно і творчо реалізувати власні функції з оптимальними нервово-психічними витратами, володіючи адекватними засобами самовираження та саморозвитку, засобами протидії професійним деформаціям. Розв'язання проблеми формування професійної рефлексії у майбутніх викладачів є важливим ще й тому, що стосується вирішального моменту в життєвому становленні й професійному самовизначенні особистості загалом. Слід зазначити, що актуальність розв'язання зазначеної проблеми визначається нормативно-правовими документами, які регламентують діяльність освітньої сфери (закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Державна програма «Вчитель», Концепція педагогічної освіти, Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст. та ін.) Особливого значення набуває розв'язання цієї проблеми для підготовки майбутніх викладачів як осіб, що супроводжують формування і становлення майбутніх спеціалістів з різних галузей. Адже професіоналом людина стає тоді, коли вона не лише уявляє, а мислить себе фахівцем, тобто пізнає себе (розрізняє себе, ідентифікує себе) як професіонала, що реально володіє (і довів цю реальність на власному досвіді) достатнім рівнем розвитку професійних якостей [3,103].

Майбутній викладач має бути готовий пристосовуватись до тих умов праці, які йому диктує XXI століття. Досліджуючи поняття «викладач, здатний до рефлексії», учені визначають його як: учителя, здатного рухатися вперед, переглядати власні методи та прийоми роботи, долати стереотипність і шаблонність, здатного робити свою педагогічну діяльність предметом поглибленого аналізу [1, с. 34].

Рефлексія виконує такі функції:

1. Дозволяє людині свідомо планувати, регулювати і контролювати своє мислення (зв'язок з саморегуляцією мислення);
2. Дозволяє оцінювати не тільки істинність думок, а й їх логічну правильність;
3. Рефлексія дозволяє знайти відповіді на завдання, які без її застосування не піддаються до вирішення

Розкривши роль рефлексії загалом та для майбутніх викладачів зокрема, варто виокремити такі передумови до оволодіння технологією рефлексії:

- 1) бажання працювати з високою самовіддачею;
- 2) любов до педагогічної діяльності;
- 3) уміння підключати свій внутрішній голос;
- 4) психологічна готовність до самоаналізу своїх дій;
- 5) прагнення до професіоналізму;
- 6) розвиненість внутрішнього світу (чуйність, тонкість натури, совісність, толерантність, любов до людей і світу, порядність, щирість тощо) [2,30].

Результати досліджень явища рефлексії дали можливість виділяти її у межах чотирьох аспектів: комунікативний, кооперативний, інтелектуальний та особистісний. Кооперативний аспект спрямований на вивчення рефлексії у процесах групової взаємодії і координації ролевих стосунків. Комунікативний або соціально-психологічний – у процесі міжособистісного спілкування. Інтелектуальний або когнітивний – у процесі мислення і самоаналізу. Особистісний або загальнопсихологічний – у процесі самоусвідомлення та особистісного розвитку.

Отже сьогодні рефлексію викладача ЗВО визначають як одну з найважливіших особливостей пізнання педагога, без неї повноцінне функціонування сучасного освітнього простору є неможливим. Адже роздуми про минуле, які спрямовані у майбутнє вважають сутністю даного феномену. Це, у свою чергу, впливає на вивчення, узагальнення та поширення викладачами передового педагогічного досвіду та на розвиток особистої педагогічної майстерності викладача. Роздуми про минуле, аналіз попередньої діяльності, висновки – перетворюються на процес моделювання освітнього середовища, який спрямований на майбутнє, на розбудову національної системи вищої освіти у якому і відбудеться діяльність викладача. Розкриття ж поняття «моделювання» освітнього простору можна відобразити у такій схемі: аналіз минулого – проектування сучасності – майбутня діяльність. Що стає співвідношенням сформульованих цілей та завдань із реальними наслідками дії.

Література

1. Блинова О. Є. Формування відкритості до спілкування у майбутнього вчителя: дис. кандидата псих. наук : 19.00.07: Київ, 2000.192 с.
2. Кондратець, І. Рефлексія - країна педагогічного Задзеркалля // *Дошкільне виховання*. 2012. № 7. С. 28-31.
3. Орлов В.Ф. Професійне становлення вчителів мистецьких дисциплін : монографія / В.Ф.Орлов ; за заг ред. І.А.Зязюна. К. : Наук. думка. 276 с.

ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ КОМПЕТЕНТІСНО-ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Марія Андріїв

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ)*

Незважаючи на глибокі дослідження із проблеми адаптації, емоційної сфери, професійного вигорання викладачів ЗВО - питання емоційного інтелекту на сьогодні є досить новою та мало розробленою сферою у наукових пошуках вітчизняних науковців.

Термін «емоційний інтелект» з'явився в психолого-педагогічній літературі наприкінці ХХ століття як відповідь на запитання про те, що є умовою (предиктором) життєвого успіху особистості, її досягнень. Пошук предикторів навчальної, а потім і життєвої успішності став основою для розробки різноманітних методів психодіагностики, зокрема, тестування інтелекту, творчих здібностей (Дж. Мейєр, П. Селюей, Д. Карузо, А. Панкратова).

Узагальнено емоційний інтелект трактується як здібність розуміти власні емоційні стани та емоції інших людей й уміння керувати ними в міжособистісній взаємодії.

Структурно емоційний інтелект складається з особистісного (спрямованого на власні емоції) та міжособистісного (спрямованого на емоції інших людей) компонентів.

Аналіз джерельної база дозволяє виокремити основні сфери впливу емоційного інтелекту викладача стосовно його науково-педагогічної діяльності:

- когнітивна (знання, пізнання - система уявлень про себе, свою професію і можливості студента у пізнанні);
- емоційна (емоційне самопочуття);
- поведінкова (статусно - рольові позиції).

Роль емоційного інтелекту в адаптації до професійно - педагогічного середовища виявляється в усвідомленні викладачем емоційних переживань пов'язаних із викладацькою діяльністю. Це сприяє здійсненню ним комунікативного вибору: орієнтацію на внутрішній (емоційна компетентність,

глибина взаємин), чи зовнішній (атракція, популярність серед інших) аспект педагогічного спілкування [1].

У наш час не надто багато уваги приділяється розвитку емоційного інтелекту викладача ЗВО. Ще зовсім недавно спостерігалось знехтування емоціями в галузі освіти. Таким чином, сьогодні є невивченим та достеменно невідомим той факт, як впливає розвиток емоційного інтелекту викладача на його професійну діяльність та яке місце займає емоційний інтелект у педагогічній майстерності викладача ЗВО, його педагогічній культурі.

Дослідивши психолого-педагогічні джерела, можемо стверджувати, що емоційний інтелект викладачів є дуже важливим для виконання ними професійних обов'язків. Так, викладачі з високим рівнем емоційного інтелекту демонструють турботу, створюють емоційно - позитивний клімат та впливають на покращення освітнього середовища, на його комфортність для всіх учасників педагогічного процесу.

За твердженням відомого дослідника емоційного інтелекту Рувена Бар - Она, емоційний інтелект включає в себе п'ять основних компонентів, що характеризують емоційні компетенції особистості. А саме:

- внутрішньо особистісний (самосвідомість, самоаналіз, асертивність, незалежність та самореалізація);
- міжособистісний (емпатія, соціальна відповідальність та міжособистісні стосунки);
- адаптивність (дослідження реальності, гнучкість та вирішення проблем);
- стрес - менеджмент (стрес - толерантність та імпульсивний контроль);
- загальний настрій (щастя та оптимізм) [3].

Міжособистісні компетенції емоційного інтелекту зокрема емпатія займає винятково важливе місце у професійній діяльності викладача ЗВО. Емпатичне розуміння іншої людини об'єднує здатність слухати й передавати почуте іншому. Точне емпатичне розуміння включає процеси адекватного представлення (тобто сприйняття того, що і як людина переживає) і комунікації (тобто переконання інших у своєму розумінні їхніх почуттів, поведінки й досвіду). Воно є важливим для будь-якої спільної діяльності (зокрема, викладання та учіння). Отже емпатія впливає на здатність розуміти погляди та потреби студентів, сприяє створенню турботливих, підтримуючих та значущих відносин які впливають на ефективність навчального процесу. Відносини між викладачем і студентами є важливою складовою частиною якості навчання, які сприяють створенню стабільної позитивної підтримуючої атмосфери в групі, і, як результат, призводить до зростання позитивної поведінки, мотивації, академічних успіхів студентів у цілому. Така атмосфера також сприяє гарному самопочуттю викладача.

Отже, емоційний інтелект впливає на організацію навчального процесу. З огляду на те, що емоційний інтелект можна розвивати в дорослих і що такий

розвиток сприяє покращенню особистісних, професійних та організаційних результатів, розвиток емоційного інтелекту викладачів є важливим завданням, яке має бути включеним до освітнього процесу у вищих закладах освіти. Адже згідно із концепцією НУШ – емоційний інтелект характеризують як важливу компетенцію, яку слід розвивати у дітей вже у початковій школі [2].

Звідси розвиток емоційного інтелекту викладача буде ефективним за дотримання виділених психолого-педагогічних умов, що сприяють розвитку здібностей:

- розуміти власні емоції (розпізнавати власні стани, їх причини, усвідомленню взаємозв'язку між почуттями та діями);
- контролювати власні емоції (уникнення внутрішньої та зовнішньої агресії, наявність позитивних ставлень до себе, оточуючих, своєї діяльності, керування стресом);
- розуміти емоції інших (емпатія, уміння слухати);
- направлених на соціальні вміння (розуміння інших і побудова взаємодії з ними, компетентне розв'язання конфліктів, вирішення міжособистісних проблем).

Формування емоційного інтелекту у викладачів не вичерпує все різноманіття методичного арсеналу, який може бути застосований у цьому напрямі. Найбільш перспективними шляхами вирішення поставлених завдань у навчально-виховному процесі закладу вищої освіти є організація позааудиторної виховної роботи із студентами, інтеграція навчальних дисциплін соціально-гуманітарного напрямку, упровадження колективних курсів для студентів, застосування тренінгових, інтерактивних методів навчання і виховання.

Література

1. Дерев'янка С. П. «Емоційний інтелект як чинник соціально – психологічної адаптації особистості до студентського середовища» [Текст] : автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.05/ Світлана Петрівна Дерев'янка; Інститут соціальної та політичної психології АПН України. – К., 2009. 20 с.
2. Нова українська школа: <https://zomvo.gov.ua/nova-ukrainska-shkola-12-12-02-15-12-2017/>(дата звернення 28.01 2020).
3. Bar-On R. (2006). The Bar-On model of Emotional-Social Intelligence (ESI). Psicothema, 18 (sup), P.13-25.

ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМИ SKYPE У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Сергій Глушик

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова (м. Київ)

Дистанційна освіта – це можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від навчального закладу в будь-який зручний час. Положення про дистанційну освіту та Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні регулюють права та обов'язки учасників навчального процесу.

Дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-цифрових технологій [3].

Дистанційне навчання ґрунтується на використанні інформаційно-цифрових технологій і, зокрема, комп'ютерних мереж [1; 2; 4], а його якість не поступається якості традиційних форм отримання освіти.

У 2014 році Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова започаткував викладання української мови для мешканців Бразилії. Навчання відбувалось на підставі угоди, укладеної між Університетом та головою української діаспори Південної Америки, заступником президента Світового конгресу українців Вітторіо Соротюком. Добір слухачів та формування груп (від 12 до 15 осіб) здійснювала бразильська сторона без обмежень за віком, статтю та рівнем підготовки. Зазвичай це були нащадки вихідців з України, їхні родичі (наприклад, подружжя), друзі або колеги. Навчання відбувалось один-два рази на тиждень, переважно в суботу в ранкові та денні години за бразильським часом (з огляду на те, що більшість слухачів навчалися або працювали).

Упродовж 2014–2019 рр. автор викладав українську мову слухачам різних міст штату Парана (Курітібу, Прудентополіс, Боа Вентура, Мафра, Каскавель, Ріа-Азул).

Програма навчання спиралася на програми викладання української мови для іноземців та коригувалася відповідно до рівня підготовки кожної групи.

Якість навчального процесу багато в чому залежала від технічних можливостей інтернет-зв'язку. Необхідними умовами були підключення до швидкісного Інтернету (100 Мбіт/сек і навіть 50 Мбіт/сек) і наявність інтерактивної дошки, яку могли одночасно переглядати всі слухачі.

У випадках ускладнень зі зв'язком (проблеми з Інтернетом у місці проведення заняття) або складних погодних умов у Бразилії (таких як тропічні

зливи) заняття проводились в інших локаціях за допомогою комп'ютера/ноутбука одного зі слухачів.

Навчальний процес мав кілька складових: 1) заняття, включало елементи лекції та виконання практичних завдань; 2) домашнє завдання, яке давалося після кожного заняття і надсиалося слухачами на сервіс Moodle, спеціально утворений на факультеті інформатики; домашні завдання перевірялися з виставленням оцінок; 3) періодичне та підсумкове оцінювання рівня здобутих знань із наданням сертифіката про проходження курсу української мови. Тривалість курсу становила три семестри. Заняття тривало дві години з однією групою.

Вибір форм подання і закріплення матеріалу багато в чому зумовлювався саме дистанційною формою навчання. Зокрема, ознайомлення з новою темою могло включати презентації, відео, написання слів, речень у режимі реального часу тощо. Практичні вправи були переважно усними: робота в парах, читання тексту та відповіді на запитання за текстом, індивідуальне опитування тощо. За потреби слухачі робили нотатки (заняття надсиалися для ознайомлення заздалегідь), письмові форми роботи практикувалися насамперед у домашніх завданнях.

Особливістю роботи з вказаною категорією слухачів було те, що багато з них брали активну участь у житті української діаспори (відвідували українську церкву, організовували народні свята, виступали в українських творчих колективах). Тому вони були особливо зацікавлені в ознайомленні з українськими піснями, приказками, загадками, віршами, демонстрацію яких можна було здійснити за допомогою Скайпу. Добір таких матеріалів здійснювався з урахуванням побажань слухачів, а також тематики занять і дидактичних завдань, тому їх використання сприяло засвоєнню матеріалу та підтримувало інтерес до вивчення української мови.

Використання Скайпу в дистанційному навчанні має як переваги, так і обмеження, які слід враховувати для досягнення належного результату навчання. До переваг належать, зокрема, 1) можливість спілкування в режимі реального часу; 2) можливість демонстрації необхідних відео-, аудіоматеріалів, текстових файлів, рисунків тощо. Обмеження у використанні програми Скайп можуть зумовлюватися параметрами комп'ютера: за недостатньої потужності буде складно працювати одночасно з демонстрацією екрана і з віртуальною дошкою. Також певною мірою проблемним є використання Скайпу для занять з великими групами слухачів.

Організація навчального процесу за допомогою Скайпу та інших інтернет-технологій відкриває нові можливості як для слухачів, так і для викладачів. Результати такого навчання ні в чому не поступаються результатам традиційних занять.

Література

1. Антонченко М.О. Організація дистанційного навчання педагогів // Відкрита та дистанційна освіта: від теорії до практики. Збірник матеріалів III Всеукраїнської електронної науково-практичної конференції, 27 вересня 2018 р. Київ, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 2018. – С. 19–21.
2. Бодненко Д.М. Підготовка викладачів вищого навчального закладу до здійснення дистанційного навчання: дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» АПН України. – К., 2008. – 256 с.
3. Наказ МОН України від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання». URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.
4. Технологія розробки дистанційного курсу: Навчальний посібник / Биков В.Ю., Кухаренко В.М., Сиротинко Н.Г. та ін.; за ред. В.Ю. Бикова та В.М. Кухаренка. Київ, «Міленіум», 2008. – 324 с.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРОЕКТІВ» У ПРОЦЕСІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Інга Єгорова

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ)

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014), магістерський рівень вищої освіти передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності. Реалії сьогодення наголошують на тому, що сучасний магістр повинен мати широку ерудицію, фундаментальну наукову базу, володіти методологією наукової творчості, сучасними інформаційними технологіями, методами отримання, обробки, зберігання і використання наукової інформації, бути спроможним до творчої науково-дослідницької і науково-педагогічної діяльності.

Запровадження компетентнісного підходу у діяльність закладу вищої освіти передбачає організацію навчально-виховного процесу, який передбачає формування життєво компетентної особистості студента, готового і здатного до активної та успішної життєдіяльності у суспільстві. Це значною мірою

залежить від педагогічних технологій, які використовуються педагогами для формування та розвитку особистості магістра, майбутнього викладача ЗВО. Навчально-виховний процес має виконувати щонайменше дві функції: функцію підготовки магістра до самостійного оволодіння знаннями, інформацією (навчити вчитися) і функцію формування вміння трансформувати набуті знання у важливу життєву компетентність [2, 9]. Звідси, реалізація нових вимог до освіти магістрів неможлива без теоретичної і практичної підготовки майбутніх викладачів до організації проектної діяльності в освітньому просторі ЗВО.

Проект – практика особистісно-орієнтованого навчання у процесі конкретної праці магістра, на основі його вільного вибору, з урахуванням його інтересів. У свідомості студентів ЗВО це мало б мати такий вигляд: «Все, що я пізнаю, я знаю, для чого це мені потрібно, і де я зможу ці знання застосувати». Для викладача – це прагнення знайти розумний баланс між академічними знаннями, вміннями, навичками та креативністю студента.

Тому однією із найбільш продуктивних педагогічних технологій, яка суттєво збагачує навчально-виховний процес та змінює традиційний підхід до навчання та виховання магістрів є проектна діяльність. В її основі лежить інтеграція та безпосереднє застосування набутих знань магістрів під час практичної діяльності.

Цілісна система підготовки майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури, результатом якої є формування їхньої психолого-педагогічної компетентності, запропонована О. І. Гура [3]. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу визначена в дослідженні як особистісно-професійна системна якість педагога, що забезпечує на особистісному рівні його самоорганізацію (самопідготовку і самореалізацію) відповідно до вимог професійної діяльності у ЗВО та виявляється в актуальному стані у формі професійної компетентності. Структура даного феномену представлена змістовими діяльнісними (професійні знання, вміння, навички) та особистісними (властивості, здібності й якості) компонентами, а також механізмами і процесами їх узагальнення та прояву, що може бути відображено у проектній діяльності. Автором доведено, що поєднання цих складових здійснюється на основі самосвідомості, яка характеризується рефлексивним рівнем свого розвитку і проявляється в усвідомленні педагогом своєї професійної діяльності, відносин і самого себе як суб'єкта діяльності та професіонала.

Проектна діяльність магістрів у сучасному ЗВО реалізує такі завдання:

- розвиває ініціативу;
- привчає до планової роботи;
- дає вміння зважувати всі обставини, враховуючи труднощі;
- вчить спостерігати, перевіряти себе в роботі;

- вчить правильній звітності;
- розвиває енергію, наполегливість у досягненні мети;
- привчає до самостійності;
- розширює сферу інтересів, обрії пізнання світу, реального й спілкування думками [1, 15-17].

У 2019 році на базі кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» було розширено спеціальність, за якою здійснюється підготовка фахівців галузі знань 01 «Освіта» спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки». Тепер випускники магістратури мають можливість отримати подвійну кваліфікацію, а саме: «Викладач ЗВО. Вчитель (із зазначенням обраного предмету)» та «Викладач ЗВО. Професіонал з управління та експертизи освітнього простору».). Навчальний план для даних кваліфікацій розроблений згідно з урахуванням терміну навчання - 1 рік та 4 місяці. У відповідності до нього у третьому семестрі магістри вивчають дисципліну «Практика реалізації педагогічних проектів».

Дисципліна містить 3 кредити та передбачає таку кількість годин для денної форми навчання : 14 годин лекційних, 16 годин – практичні-семінарські заняття та 60 годин на самостійну роботу. Програма навчальної дисципліни сприяє розкриттю та вивчення ряду тем, основна мета яких полягає у підготовці магістрів, майбутніх викладачів ЗВО та професіоналів у сфері управління та експертизи освітнього простору до педагогічного проектування в закладах освіти та до засвоєння теоретико-методичних основ управління такою діяльністю. Дисципліна направлена на активізацію інтересу магістрів до конструктивних інновацій у педагогічних проектах , на розвиток управлінської компетентності магістрантів.

У процесі вивчення дисципліни «Практика реалізації педагогічних проектів» маістри повинні:

Знати: теоретичні засади педагогічного проектування та наукових основ управління такою діяльністю; особливості моніторингу педагогічних проектів у закладі освіти та у ЗВО; особливості проектування в гуртках, секціях; новітні технології управління педагогічними проектами в закладах освіти; технологію оцінювання навчальних досягнень учнів, студентів, вчителів та результати впровадження проектної діяльності.

Вміти: організовувати педагогічне проектування в закладах освіти, стимулювати діяльність педагогів і батьків вихованців щодо участі в педагогічних проектах, ініціювати реалізацію у закладах освіти інноваційних педагогічних проектів; здійснювати експертизу різновиду проектів на основі компетентної моніторингової діяльності; ефективно і гнучко використовувати проектну діяльність у власній професійній діяльності; здійснювати пошук і огляд інформації щодо проектних технологій у спеціальних наукових

джерелах, використовуючи різноманітні ресурси: періодичні видання, бази даних, веб- сайти, портали; працювати як самостійно, так і в команді, демонструючи якості лідерства, вміння ефективно спілкуватися й досягати очікуваного результату; усвідомлювати особистісно-професійну відповідальність за динаміку інноваційних процесів у закладах освіти, нести відповідальність за якість реалізованих у закладі освіти інноваційних педагогічних проектів.

Література

1. Башинська Т. Проектувальна діяльність - основа вчителя і учнів. *Початкова школа*. 2003. №7. С. 15-17.
2. Волковська Т. Проектування як метод особистісно-орієнтованого навчання. *Початкова освіта*. 2006. № 40. С. 9.
3. Гура О. І. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект: монографія. ЗАПОРІЖЖЯ: ГУ «ЗІДМУ», 2006. 332 с.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Людмила Зверук

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Підвищення якості вищої освіти безпосередньо пов'язано із розвитком персоналу, а саме — компетенцій професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів. Це питання є одним із найважливіших соціально-економічних завдань, розв'язання якого буде сприяти зростанню якості людського капіталу кожної окремої країни. Компетенція являється індикатором якості освіти, який було введено структурною реформою вищої освіти на європейському просторі (Болонський процес). Це складне системне утворення, яке складається із професійних знань, умінь, способів і технік фахової діяльності, сукупності установок та орієнтацій, набутого досвіду, що дає змогу викладачеві досягати високих освітніх результатів.

Розвиток вищої освіти повинен відповідати потребам національної економіки, тому затребуваність фахівців певних галузей багато в чому визначають роботодавці. Дана проблематика піднімалась на Всесвітньому економічному форумі (World Economic Forum) (Давос, Швейцарія, січень 2016 року) у доповіді «Майбутнє професій» ("The Future of Jobs"), де роботодавці та експерти представили топ-10 компетенцій (навичок), які будуть затребувані у фахівців у 2020 році, зокрема:

- 1) комплексне багаторівневе вирішення проблем (complex problem solving);
- 2) критичне мислення (critical thinking);
- 3) креативність у широкому сенсі (creativity);
- 4) уміння керувати людьми (people management);
- 5) взаємодія з людьми (coordinating with others);
- 6) емоційний інтелект (emotional intelligence);
- 7) оцінка та прийняття рішень (judgment and decision-making);
- 8) орієнтація на послуги, або клієнтоорієнтованість (service orientation);
- 9) уміння вести переговори (negotiation), тобто готовність до обговорення, спрямованого на досягнення угоди (discussion aimed at reaching an agreement);
- 10) когнітивна гнучкість (cognitive flexibility).

Загалом, під навичками в майбутньому розуміють такі навички, які дадуть можливість працівникам бути конкурентоспроможними в соціально-економічній та технологічній сферах. Ці навички потрібні не тільки для працевлаштування й успішної кар'єри, але і для активної громадянської позиції, підвищення якості особистого й сімейного життя. Досягти цього дозволить оволодіння наступними базовими навичками, як: керування концентрацією й увагою; емпатія та емоційний інтелект; критичне, проблемно-орієнтоване, системне і творче мислення; діяльність у міждисциплінарних середовищах; співпраця в різних аспектах роботи і навчання; розуміння принципів функціонування суспільства; уміння піклуватись про довкілля; фінансова грамотність; навички роботи з ІКТ і медіа, включаючи програмування та інформаційну гігієну; гнучкість і адаптивність; здатність навчатися.

У січні 2018 р. Комісією Європейського парламенту та Ради ЄС були оновлені рекомендації щодо ключових компетенцій для навчання упродовж життя (Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning). До переліку були включені грамотність (literacy competence), мовна компетенція (language competence), математична компетенція та компетенція у науках, технологіях й інженерії (mathematical competence and competence in science, technology and engineering); цифрова компетенція (digital competence); особиста, соціальна та навчальна компетенція (personal, social and learning competence); громадянська компетенція (civic competence); підприємницька компетенція (entrepreneurship competence); компетенція культурної обізнаності та самовираження (cultural awareness and expression competence). Аналіз усіх зазначених компетенцій (навичок) дає змогу дійти висновку про те, що вони передбачають розвиток інтелекту особистості з метою продуктивної співпраці з іншими людьми на базі ґрунтовних професійних знань.

Оцінюючи необхідність змін у компетенціях викладачів вищої школи, зауважуємо, що викладач повинен володіти компетенціями, якими в майбутньому має володіти студент-випускник. Цікавим у цьому сенсі являється висновки проекту TUNING в основу якого покладені дослідження в рамках структури загальних компетенцій, яка включає: інструментальні, міжособистісні і системні, якими має володіти як викладач так і студент-випускник вищого навчального закладу. Визначені компетенції категорії у структурі загальної компетентності можуть бути взяті за основу у трьох професійних площинах діяльності викладачів вищої школи: академічній, професійно-педагогічній та соціально-особистісній. Вибір цих компетентнісних сфер викладача відповідає таким загальним критеріям, як: універсальність як обов'язкова вимога до усіх викладачів, які займаються освітньою діяльністю; відповідність вимогам розвитку освітнього процесу сучасного вищого навчального закладу; значущість для усіх викладачів різних університетів європейських країнах.

Отже, зазначений методологічний підхід дає можливість врахувати зміст загальної і частково предметних компетенцій, узагальнити різні види діяльності і функції викладача й визначити його компетенції. Сфери професійної діяльності викладачів вищої школи, а саме: академічна, професійно-педагогічна і соціально-особистісна відображають її багатогранність та презентують певну компетентнісну множинність, що дає змогу вивчати компетенції викладачів як керовану і самокеровану систему.

НЕСТАНДАРТНІ НАВЧАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИПУСКНИКІВ

Тетяна Качура

Коледж Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

Формування професійних компетентностей випускників є однією з найважливіших стратегічних завдань сучасних закладів вищої освіти. З метою реалізації поставленого завдання Стандартом вищої освіти (СВО) визначається сукупність вимог до освітніх програм у межах певного рівня та спеціальності вищої освіти [1]. Слід зазначити, що, серед значного переліку вимог до освітньої програми, СВО визначається також перелік обов'язкових результатів навчання – компетентностей випускників [1].

Компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [1].

Зокрема результати навчання передбачають формування наступних компетентностей випускників: інтегральних (відображають узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності), загальних (є універсальними та не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача освіти в різних галузях та для його особистісного розвитку), спеціальних (фахових) (залежать від предметної області та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю) [2].

Згідно з освітньо-професійною програмою «Фармація» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація» Коледжу НФаУ, навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти загальних і спеціальних (фахових) компетентностей. Зокрема серед фахових компетентностей визначаються здатності використовувати законодавчу, нормативно-правову бази України і здійснювати професійну діяльність згідно з вимогами охорони та безпеки праці [3].

Робочою програмою навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі» передбачений для вивчення здобувачами освіти великий перелік нормативної документації з питань охорони праці. Зокрема опрацювання положень «Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві» (Порядок), затвердженого Постановою КМУ від 17.04.2019 № 337. Оскільки на вивчення даного питання робочою програмою відведено 2 години, то для проведення заняття «Розслідування та облік НВ на виробництві» обрано таку форму як семінар із використанням ігрових ситуацій, конкретно ділової гри.

Метод ігрових технологій як форма проведення нестандартних семінарських занять використовується в освітньому процесі закладів вищої освіти в якості одного з методів інтерактивного навчання. Ділова ж гра вирізняється суттєвою ознакою – чітко поставленою метою навчання, яка передбачає можливість сформувати певні навички і вміння у здобувачів освіти, виробити стиль поведінки. Тобто, ділова гра – це форма моделювання в освітньому процесі предметного і соціального змісту професійної діяльності.

Педагогічна суть ділової гри заключається в активізуванні мислення, підвищенні самостійності здобувачів освіти, наближенні їх до професійної діяльності, внесенні духу творчості в навчання. Так передбачається, що ділова гра «Розслідування та облік НВ на виробництві» дозволить здобувачам освіти отримати практичний досвід як по самій процедурі розслідування нещасних випадків (НВ), так і в побудові причинно-наслідкової моделі негативних

подій, що призводять до НВ, розробити відповідні заходи профілактики подібних НВ.

Виклад основних етапів ділової гри, які здійснюються учасниками для вирішення поставлених завдань, наведемо у вигляді «кроків»:

I. Підготовчий: передбачає індивідуальну самостійну роботу здобувачів освіти, яка заснована на самостійному опрацюванні вдома Порядку. Для успішного оволодіння знаннями здобувачам освіти пропонується декілька варіантів їх фіксації: 1) конспектування у робочому зошиті для самостійної роботи за наведеним основним планом у вигляді структурованих схем та перевірка отриманих знань за допомогою тестів самоконтролю з зазначеними еталонами відповідей; 2) робота з інтерактивною презентацією, в якій містяться: розділ «нормативна база» (включає повний зміст зазначеної Постанови з виділенням ключових її засад), розділ «навчання» (надає можливість у інтерактивній формі розвинути пізнавальну активність здобувачів освіти), розділ «контроль» (має на меті перевірку отриманих знань здобувачів освіти з метою самоконтролю і, за необхідності, подальшої корекції).

II. Основний: передбачає формування досвіду колективної роботи в складі підгрупи, заснований на актуалізації опорних знань шляхом рішення поставлених викладачем завдань, серед яких: 1) гра-лото, під час якої здобувачам освіти пропонуються питання, що направлені на закріплення самостійно заснованих положень; 2) рольова гра – є основним етапом заняття, передбачає складання здобувачами освіти відповідно до обраних ролей ЕКСПЕРТІВ (комісії) з розслідування НВ чи СВІДКІВ НВ, схеми-алгоритму дій за конкретною ситуацією. У ході виконання завдання здобувачі освіти обмінюються думками, висловлюють протиріччя, визначають шляхи вирішення поставлених задач. По закінченню роботи кожна підгрупа озвучує порядок виконання дій з своїм обґрунтуванням, а якщо відповідь була неповна – інші підгрупи, за бажанням, можуть доповнити відповідь своїх попередників.

III. Заключний: узагальнення теоретичного матеріалу. Передбачає необхідність проаналізувати ситуації, що призвели до НВ під час трудової діяльності, і відшукати їх головні причини. Виділення головних причин проводиться у формі відкритих дискусій, що розвиває пізнавальну діяльність учасників гри і вчить їх брати до уваги колективну думку. Уміння аналізувати виробничі ситуації і виробляти самостійні рішення, беручи до уваги думки колективу, необхідно кожному майбутньому керівнику.

Досвід проведення ділової гри дав підстави виділити ряд її переваг (навчають уникати конфліктів, вчасно вирішувати їх, будувати конструктивні відносини в колективі, визначати в ньому своє місце; навчають висловлювати власну думку, вести дискусію, відстоювати свою точку зору; вчать поважати

чужу точку зору; розвивають навички самостійної і творчої роботи; підвищують результативність самого процесу навчання) і недоліків (не завжди можна подолати небажання здобувача освіти включатися в процес навчання; для деяких здобувачів освіти групова робота стає приводом до бездіяння; нові методики руйнують у деяких здобувачів освіти звичні стереотипи процесу навчання, що призводить до внутрішнього дискомфорту; не завжди вдається виключити домінування думки якогось одного здобувача освіти, який є лідером; якщо викладач недостатньо добре володіє методиками проведення ділової гри, то заняття може перетворитися на просту анархію; надмірне захоплення діловою грою може відвести від головної мети заняття – отримання знань з певної теми; дуже значна роль викладача у підготовці та проведенні).

Загалом нестандартні заняття із використанням ігрових ситуацій є ефективною інтерактивною формою навчання, що, безумовно, забезпечує формування компетентностей випускників. Та слід зазначити, що такі заняття прийнятні лише як додатковий метод навчання в поєднанні з теоретичними знаннями та за умови досконалої організації самостійної роботи.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту».
2. Наказ МОН України від «01» червня 2016 № 600 (у редакції наказу МОН України від «01» жовтня 2019 № 1254).
3. Освітньо-професійна програма «Фармація» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація» / Т. С. Прокопенко, О. В. Гейко, І. В. Коломієць, Т. О. Кудрявцева, В. В. Гузева, Н. Г. Вахніна, Л. О. Горяча, О. В. Мартиненко. Харків : Коледж НФаУ, 2017 р. – 9 с.

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Віктор Терещенко, Євгеній Ланченко

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ)*

У механізмі регулювання ринку праці в аграрній сфері держава виконує одну з ключових функцій – регулюючу, зокрема завдяки організації системи підготовки й перепідготовки кадрів, тому для забезпечення якісної освітньої компоненти трудового потенціалу в аграрній сфері пропонуються такі апробовані напрями:

1. Професіоналізація системи управління розвитком сільських територій і громад. Нині багато фахівців потребують підвищення кваліфікації в аграрних ЗВО в контексті перспективного розвитку аграрного сектору економіки й об'єднаних територіальних громад. Нині голови й старости сільських і селищних рад повинні мати чітку уяву та відповідну професійну підготовку з питань виробничо-господарської бази сільських територій, організації системи місцевого самоврядування, розвитку соціально-трудової сфери на селі, уміти застосовувати досвід у сфері соціального облаштування, формувати життєве середовище населення громад, знати проблеми розвитку людського капіталу та місцевого ринку праці, особливості державних фінансів, володіти основами організаційно-економічних та правових засад функціонування малих форм агробізнесу тощо. Ці знання можна набути в процесі підвищення кваліфікації відповідної категорії працівників.

Це підтверджує вчений В. І. Надрага й зазначає, що близько 40 % сільських, селищних і міських голів, як правило, обираються вперше і тому не мають відповідної фахової підготовки для виконання своїх обов'язків, а система розвитку у них професійної компетентності на сьогодні відсутня. В основу підготовки посадових осіб місцевого самоврядування доцільно покласти методику оволодіння базовими компетенціями, що дасть додаткові можливості для ідентифікації управлінських потреб практики. Надання органам місцевого самоврядування нових повноважень, фінансових і матеріальних ресурсів, створення об'єднаних територіальних громад потребує невідкладних заходів щодо професійного розвитку посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, надання їм нових знань, формування нових вмінь і навичок [1].

Головною метою підвищення кваліфікації голів (старост) і секретарів сільських і селищних рад, спеціалістів їх виконавчого апарату є поглиблення знань щодо соціального, аграрного й сільського розвитку; ознайомлення з науковими дослідженнями розвитку сільських територій, зокрема напрямками забезпечення раціональної зайнятості на селі, розвитку різних форм господарювання на селі, охорони природного середовища тощо. Формування спроможних об'єднаних територіальних громад в Україні потребуватиме відновлення постійно діючої системи підготовки й підвищення кваліфікації керівних кадрів органів самоврядування сільськими територіями, залучення до цього процесу регіональних аграрних ЗВО. Тому сформоване в Національному університеті біоресурсів і природокористування України відповідне навчально-методичне забезпечення може бути корисним і актуальним.

2. Активна міжнародна інтеграція аграрної освіти й науки України. Приєднання ЗВО України до Болонської угоди у сфері вищої освіти забезпечила систематичність навчальної роботи студентів. Позитивною

стороною приєднання України до Болонського процесу є уніфікація навчально-методичної роботи в аграрних ЗВО, поліпшення професійно-кваліфікаційних характеристик їх студентів – майбутніх спеціалістів-аграріїв, що пройшли виробничу практику, стажування й/або навчання за кордоном.

Поліпшення якості вищої аграрної освіти забезпечить формування середнього класу на селі. Учені О. Ф. Новікова й О. І. Амоша стверджують, що саме він, створює соціальні підвалини розвитку демократичного суспільства та сприяє нагромадженню людського капіталу. Середній клас – це значна соціальна група людей із достатнім рівнем матеріального забезпечення, освітнім, інтелектуальним, професійно-кваліфікаційним рівнем, яка в суспільстві має виконувати економічну, соціальну й політичну функції. Він характеризується достатньо високим рівнем доходів і споживання, освіченістю населення, професійний статус, певні політичні й моральні цінності тощо [2, с. 255-285].

3. Удосконалення мотиваційного механізму оплати праці викладачів аграрних ЗВО. Якщо в ЗВО створити конкурентне середовище для співставлення результатів діяльності всіх його викладачів, забезпечити оплату й преміювання праці за результатами їх роботи, то в останніх з'явиться стимул до змагання між собою за результатами науково-дослідної, інноваційної і навчально-методичної роботи до досягнення кращих результатів. Цей стимул трансформуватиметься в мотив, якщо результати оцінки роботи викладачів покласти в основу їх матеріального та нематеріального стимулювання.

За кордоном оцінка діяльності вченого-педагога проводиться регулярно. Наприклад, професор Техаського університету наш співвітчизник Р. Григорчук зазначає, що в кінці року всі професори пишуть звіт про свою роботу за рік. Тут указують навчальні курси, опубліковані статті, виступи на конференціях тощо. А комісія із 6 чоловік, яка щорічно оновлюється, надає відповідну оцінку, від якої залежить розмір заробітної плати. Підняття рівня заробітної має матеріальне й моральне значення, підняття авторитетності вченого, визнання в наукових колах тощо [3].

Щорічна оцінка роботи викладачів Національного університету біоресурсів і природокористування України та відповідна система оплати їх праці стимулює до: підготовки й видання підручників і навчальних посібників, навчальних і наукових праць; активної участі на конференціях і семінарах; залучення позабюджетних коштів на НДР; активізації культурно-виховної роботи зі студентами тощо. У системі показників оцінки роботи викладачів є показники, які спрямовані на залучення студентів до виконання наукових завдань, публікацій і підготовки виступів на конференціях, участі в предметних олімпіадах і конкурсах студентських робіт тощо.

У країнах СНД (Росії, Білорусі та Казахстані) також здійснюється оцінка (атестація) наукової та науково-педагогічної діяльності вченого та

встановлення відповідних стимулюючих грошових виплат, про що зазначає вчена Т.П'ятчаніна [4]. Вона зі своїми колегами пропонує проведення оцінювання всіх видів діяльності наукового співробітника, врахувавши кваліфікацію науковця. Розроблено відповідну анкету науковця природничого профілю й комп'ютерну програму, які можна трансформувати в інший профіль наукової установи.

Запровадження мотивуючої системи оплати праці викладацького персоналу аграрних ЗВО за результатами його роботи, побудованих на принципах змагальності в конкурентному середовищі свого трудового колективу, дасть можливість постійно підвищувати компетентність, професійність і активність їх професорсько-викладацького складу, що забезпечить якісну підготовку спеціалістів-аграріїв і освітню компоненту трудового потенціалу аграрної сфери.

Література

1. Надрага В. І. Підвищення компетентності посадових осіб місцевого самоврядування як пріоритет територіального розвитку. *Регіональна економіка*. 2018. № 3. С. 21-28.

2. Людський потенціал: механізми збереження та розвитку: монографія / Новікова О. Ф., Амоша О. І., Антонюк В. П. та ін. Донецьк: Цифрова типографія, 2008. 468 с.

3. Заслужений професор Техаського університету Ростислав Григорчук. Урядовий кур'єр від 03.10.2012. № 179. С. 188.

4. П'ятчаніна Т. Наша система оцінки наукової діяльності унеможливорює суб'єктивізм. Урядовий кур'єр від 29.11.2012. № 220. С. 188.

КРИТЕРІЙ ТА ПОКАЗНИКИ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНІВ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО ДО САМОРЕГУЛЯЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Христина Мартинюк, Інна Стражнікова

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника» (м. Івано-Франківськ)*

Практика навчання у вищій школі засвідчила, що роль навчання в основному обмежується формуванням професійних якостей, знань, умінь, навичок, удосконаленням розумової діяльності студентів. Відомо, що навчання розвиває розвиток психічних якостей особистості, рис характеру й творчого мислення. Тому воно не тільки забезпечує професійний розвиток, а й створює умови для майбутнього професійного зростання. Звичайно, навчання

у закладі вищої освіти може забезпечити й формування готовності майбутнього фахівця до саморегуляції у цілеспрямованій, організованій, свідомій і креативній співпраці суб'єктів процесу.

Тому, однією зі складових досліджуваної проблеми є визначення критеріїв та показників ефективності підготовки майбутніх викладачів до саморегуляції педагогічної діяльності, які відображаються через сформованість у студентів готовності до її здійснення.

Аналіз психолого-педагогічних джерел дав можливість виокремити основні складові змісту самої підготовки до СПД:

- ✓ формування позитивного ставлення до даного виду діяльності – передбачає усвідомлене прагнення до опанування й розвитку системи ЗУН і емоційно-ціннісних орієнтацій);

- ✓ засвоєння системи відповідних знань (вивчення психолого-педагогічних і соціально-гуманітарних дисциплін);

- ✓ оволодіння методами, прийомами та технологіями саморегуляції (взаємодія всіх суб'єктів освітнього процесу);

- ✓ розвиток умінь цілеспрямованості, моделювання, прогностичності, оцінювання та аналізу результатів діяльності (підготовка студентів до ефективного досягнення поставленої мети і вирішення проблем у процесі безпосередньої підготовки до діяльності).

Таким чином, результатом процесу підготовки є готовність майбутнього викладача ЗВО до саморегуляції діяльності, яка має виявлятися у формі загальної готовності (професійні якості, розвиток само організаційних, діагностичних, аналітичних та інших умінь і навичок) до педагогічної діяльності, саморозвитку і самовдосконалення. Водночас необхідно враховувати й ситуативну готовність.

В умовах навчання у ЗВО підготовка майбутніх викладачів до здійснення саморегулятивних функцій передбачає формування готовності як первинної умови до здійснення будь-якої діяльності. Адже саме рівень готовності до професійної діяльності визначає самостійність, енергійність, ініціативність, активність та продуктивність праці особистості.

Рівень готовності до саморегуляції діяльності визначено з позиції системного підходу з урахуванням сукупності критеріїв і показників: мотиви-цінності, наявність професійних знань, володіння практичними вміннями та навичками. Передумовою розвитку позитивного ставлення до діяльності, а саме професійної, є теоретичні знання та практичні вміння, позитивне ставлення до оволодіння ними.

Провідна роль мотивів в активізації діяльності викладача спрямована на задоволення власних потреб, а мотиваційний компонент готовності – найбільш значущим і визначальним, тому що формує внутрішній

спонукальний мотив, який стимулює успішну само пізнавальну діяльність майбутніх викладачів.

Поняття «показник» характеризується як свідчення, доказ, ознака чого-небудь; наочні дані про результат будь-якої діяльності чи процесу, досягнення в чому-небудь, кількість чого-небудь.

Отже, критерій за обсягом більш широкий, ніж показник, і охоплює низку певних ознак. А показник – компонент критерію – є типовим і конкретним виявом сутності якості процесу чи явища, що досліджується. Однак пріоритет належить тим показникам, що характеризують виявлення якості безпосередньо у діяльності, поведінці або вчинках.

Тому дотичною до проблеми виявлення показників саморегуляції діяльності є проблема виявлення показників пізнавальної активності: ініціативність, енергійність, інтенсивність діяльності, позитивне ставлення до неї – інтерес, допитливість, сумлінність, самодіяльність, саморегуляція, усвідомлення діяльності, воля – наполегливість, завзятість у досягненні мети, цілеспрямованість, творчість. Аналіз підходів до визначення критеріїв продемонстрував, що всі вони певною мірою відображають ефективність та якість самого процесу, пов'язані з оптимальним і раціональним вирішенням виховних завдань, виявляють залежність результату від терміну виконання та вказують на відповідність результату мети процесу підготовки фахівців.

Узагальнення різноманітних вимог до критеріїв оцінки ефективності педагогічного процесу дає можливість встановити основні ознаки засобів перевірки, зокрема такі:

- ✓ об'єктивність – дає можливість оцінювати досліджуваний педагогічний процес;
- ✓ адекватність – оцінюється саме те, що хоче оцінити експериментатор;
- ✓ нейтральність, однаковість, рівнозначність для всіх досліджуваних явищ/процесів;
- ✓ повнота – відображення усіх значущих сторін професійної діяльності.

Ми розглядаємо критерії та показники як ознаки сформованості компонентів готовності особистості до певного виду діяльності, що слугують для визначення її розвитку. Відповідно поняття «рівень» це якісна структурність процесу розвитку готовності та є показником цілісності, системності досліджуваної якості та ступінь її розвитку.

Визначаючи рівні готовності за сформованістю мотиваційного, теоретичного та практичного компонентів, ми розуміли під високим рівнем – правильну, самостійну організацію навчально-пізнавальних дій, під середнім – сформований обов'язковий рівень знань, умінь і навичок саморегуляції, під низьким – відсутність системи знань, не сформованість умінь і навичок, які виключають повторення організаційних помилок.

Таким чином, результати вивчення окремих компонентів готовності до саморегуляції педагогічної діяльності дають підстави стверджувати, що існує залежність між ступенем навчальних досягнень студентів і їх здатністю до самоорганізації пізнавальної та педагогічно-професійної діяльності.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ТЕХНОЛОГІВ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Наталія Маятіна

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Педагогічне дослідження проводиться з метою підвищення якості навчального процесу. Важливим етапом педагогічного дослідження є організація та проведення експерименту. Педагогічний експеримент дає можливість глибоко вивчити проблему дослідження, всебічно перевірити ефективність теоретичних розробок і педагогічних новацій, розкрити педагогічні умови їхнього впровадження, порівняти значення різних чинників навчально-виховного процесу та обрати більш оптимальні.

Професійна самореалізація – це результат свідомої взаємодії спеціаліста з конкретним соціальним середовищем, під час якого він реалізує потребу розвитку у себе таких професійно-важливих якостей, відповідних знань і вмінь, які сприятимуть успіху у професійній діяльності та життєдіяльності взагалі [1].

Підготовка майбутніх спеціалістів до професійної самореалізації є важливою частиною професійної підготовки студентів у коледжах. На нашу думку, рівень готовності до професійної самореалізації майбутніх фахівців буде більш високим, якщо у них з самого початку навчання розпочнеться її формування. Студенти, зрозумівши суть самореалізації та отримавши спрямування їхньої підготовки у вищих закладах освіти на професійну самореалізацію, будуть більш відповідально ставитись до своєї професійної освіти та свідомо прагнути до свого професійного саморозвитку і досягнення вершин у професійній діяльності.

Експериментальні дослідження являються важливим науковим інструментом, які трансформують теоретичні знання в сферу практичного застосування. Враховуючи вищесказане, пропонуємо наступну програму педагогічного експерименту стосовно формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах.

Під час підготовки та проведення педагогічного експерименту, ми керувалися такими принципами: об'єктивність та зумовленості педагогічних

явищ; цілісність у вивченні педагогічних явищ і процесів; комплексність та системність. Метою педагогічного дослідження стала перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів харчової галузі у коледжах.

Педагогічний експеримент проводився наступним чином: в експериментальних групах упроваджувалася модель формування готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації; у контрольних групах – відбувалось традиційне навчання.

Поетапна підготовка майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації – це цілісний педагогічний процес, який передбачає поступове ускладнення видів діяльності під час акцентування уваги на формування певного компоненту, забезпечує інтенсифікацію методів і прийомів підготовки.

Література

1. Ігнатюк О. А. Теоретичні та методичні основи підготовки майбутнього інженера до професійного самовдосконалення в умовах технічного університету : автореф. дис. д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 / Ігнатюк Ольга Анатоліївна. Харків, 2010. 44 с.
2. Панасенко Е. А. Експеримент у педагогічних дослідженнях в Україні : теорія та практика (1943-1991 рр.) : монографія / Е.А. Панасенко. – Донецьк: Державне підприємство Ордена “Знак пошани” всеукр. Державне багатопрофільне вид-во “Донбас”, 2013. – 756 с.

БІНАРНЕ ЗАНЯТТЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ВИКЛАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Олексій Проневич

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ)

Освітня юридична парадигма еволюціонує у контексті пошуку оптимальних шляхів поєднання теорії і практики, а ринок юридичних послуг ґрунтується на перманентному прагненні реалізовувати конкурентні переваги шляхом ефективного застосовування оптимальних алгоритмів комплексного вирішення правових колізій. Вітчизняна система вищої юридичної освіти традиційно потерпає від недостатності прикладного навчального компоненту (практично-діяльнісного наповнення освітнього процесу), що об’єктивно зумовлено збереженням невиннованої диспропорції між фундаментальними і професійно орієнтованими навчальними дисциплінами, відсутністю усталеного зворотного зв’язку між вишами і роботодавцями, архаїчністю

використовуваного арсеналу дидактичних засобів. Роботодавці акцентовано наголошують на важливості формування у випускників функціональних компетентностей (професійних навичок), необхідних для швидкої адаптації до складних умов практичної діяльності. Модернізація професійної юридичної освіти зумовлює необхідність використання сучасних технологій інтегрованого, проектного, проблемного, модульного, інтерактивного навчання. Невід'ємною складовою інноваційних навчальних технологій є бінарні заняття (слово «бінарний» походить від латинського «binarius», тобто «подвійний»).

Бінарне заняття є різновидом практико-орієнтованого навчального заняття та специфічною формою реалізації міждисциплінарних зв'язків. Воно проводиться спільними зусиллями науково-педагогічного працівника та запрошеного вузькопрофільного «майстра-практика» або ж шляхом взаємодії двох науково-педагогічних працівників, які викладають інтегровані в один професійний модуль споріднені навчальні дисципліни. Бінарні заняття можуть бути монодисциплінарними (присвячується розгляду комплексних теоретико-прикладних проблем у рамках навчальної програми з конкретної навчальної дисципліни) або ж міждисциплінарними (як форма інтердисциплінарної інтеграції сприяє аналізу комплексних тем/професійних модулів на основі органічного поєднання знань, вмінь і навичок). Бінарні заняття є важливим чинником посилення прикладного компоненту навчального процесу, інтеграції навчальних дисциплін і реалізації міжпредметних зв'язків. Доцільність їх проведення зумовлена, з одного боку, трансформацією ролі викладача (тобто визнанням пріоритетності мотивування/стимулювання студентів та відходом від практики інформування), а з іншого боку, прагненням систематизувати та узагальнити знання, забезпечити цілісне сприйняття навчального матеріалу, розвивати креативне мислення та вміння гнучко застосовувати знання на практиці. Безумовними перевагами бінарних занять є комплексне формування професійних компетенцій, можливість максимальної активізації пізнавальної діяльності, наявність розвиваючого ефекту, націленість на з'ясування причинно-наслідкових зв'язків складних соціальних явищ.

Зазначимо, що мета бінарного заняття полягає у створенні інтегрованих майданчиків для обговорення проблем комплексного характеру та вирішення завдань («завдань з виробничим навантаженням», «міжпредметних комплексних завдань»), активізації пізнавальної діяльності студентів, формуванні необхідних професійних і загальних компетенцій, моделюванні умов прийняття оперативних і зважених рішень у штатних та/або позаштатних ситуаціях. Маючи проблемний та аналітичний характер, бінарні заняття виконують такі функції: ознайомлювально-оглядову (формування цілісного бачення теми); узагальнення (систематизація знань); мотивування на

досягнення практичного результату (визначення прикладного значення отриманих знань, вмінь і навичок). Вони ґрунтуються на принципах професійної спрямованості (фахово зумовленого підбору навчального матеріалу), політехнізму (визнання безперспективності механічного збільшення об'єму знань і вмінь та націленість на формування політехнічного способу мислення як результату поєднання теорії та практики, орієнтування на застосування знань у певній сфері виробничої діяльності), взаємозв'язку фундаментального та прикладного компонентів навчального процесу. Дослідники виокремлюють такі види бінарних занять: «вивчення нового матеріалу» (лекція, дослідницька робота, практикум); «закріплення знань» (практикум, лабораторна робота, консультація); «комплексне застосування знань» (семінар, практикум); «узагальнення і систематизація знань» (семінар, конференція, круглий стіл); «контроль, оцінювання і корекція знань» (колоквіум, контрольна робота, залік). Аналіз дидактичної практики свідчить, що структура бінарного заняття містить кілька стрижневих компонентів, а саме: вступ (оприлюднення теми і плану, постановка проблеми, визначення мети і завдань, актуалізація набутих опорних знань і професійних компетенцій); основна частина (розкриття теми); висновки (закріплення матеріалу, «рефлексія»). Бінарне заняття зазвичай проводиться за такими базовими моделями-сценаріями: науково-педагогічний працівник висвітлює теоретичні питання, а запрошений фахівець-практик зосереджується на прикладних аспектах проблеми; науково-практичний працівник пояснює загальні питання теми, а запрошений фахівець-практик їх конкретизує з урахуванням перспектив практичного застосування набутих знань; один науково-практичний працівник послідовно розглядає питання плану, а інший науково-педагогічний працівник йому опонує з позиції перспективи використання знань при вирішенні конкретних виробничих завдань.

Навчальні заняття з адміністративно-правових навчальних дисциплін присвячені вивченню широкому спектру проблем, а саме: суб'єктивних публічних прав приватних осіб; адміністративної правосуб'єктності суб'єктів владних повноважень; принципів адміністративного права; нормативних та адміністративних актів публічної адміністрації; адміністративного договору; надання адміністративних послуг; адміністративної процедури; публічного майна; публічної служби; примусового виконання адміністративних актів; застосування легального примусу в публічному адмініструванні; позасудового захисту порушених суб'єктами публічної адміністрації прав і свобод приватних осіб; публічного адміністрування у різних сферах суспільних відносин; судового контролю за рішеннями, діями та бездіяльністю суб'єктів владних повноважень.

Інтегровані бінарні заняття проводяться переважно у рамках магістерських спеціалізацій адміністративно-правового характеру. До

забезпечення навчального процесу зазвичай залучаються найкваліфікованіші представники суб'єктів публічної адміністрації (посадові/службові особи органів виконавчої влади, інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування; суб'єкти делегованих повноважень), а також представники приватного юридичного сектору, які спеціалізуються у галузі публічного права. Особлива увага приділяється налагодженню партнерської дидактичної взаємодії із самоврядними професійними організаціями та неурядовими інституціями. Так, наприклад, у межах започаткованої кафедрою адміністративного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка магістерської спеціалізації «Публічна адміністрація» пріоритетними для розгляду у форматі бінарного заняття є комплексні проблеми, пов'язані з реалізацією та захистом прав приватних осіб у сфері публічного адміністрування, правовими засади комунікації у публічному адмініструванні, правовими інструментами публічного адміністрування, доброчесністю та етикою у публічному адмініструванні, публічним адмініструванням у надзвичайних і кризових ситуаціях, публічним адмініструванням на місцевому рівні, відповідальністю суб'єктів публічної адміністрації тощо.

Резюмуючи, зазначимо, що реформа системи вищої юридичної освіти спрямована на формування професійно-компетентної особистості. Бінарні заняття сприяють гармонізації аудиторного навчання з практикою професійної діяльності, розвитку інтелектуальних і комунікативних здібностей, налагодженню міждисциплінарних зв'язків. Важливість використання бінарних занять при викладанні адміністративно-правових навчальних дисциплін об'єктивно зумовлена прагненням посилити прикладний компонент професійної підготовки юристів-адміністративістів, спроможних забезпечити реалізацію суб'єктивних прав приватних осіб та застосовувати оптимальні управлінсько-правові алгоритми вирішення колізій у сфері публічного адміністрування.

МЕТОДИ ІННОВАЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В СУЧАСНОМУ ВНЗ І -ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Ірина Сатуновська

Коледж Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

Реалізація мети вивчення української літератури у сучасному коледжі, насамперед усебічного розвитку особистості студента в естетичному, морально-етичному, пізнавальному аспектах, потребує виконання конкретних

завдань від викладача-словесника, що корегуються і виконуються в навчальному процесі за допомогою застосування певних методів навчання.

Методологічна інноваційність у цьому ракурсі здатна постати ключовим чинником у повноцінному, результативному досягненні поставленої мети, адже дозволяє якомога повніше й ефективніше розкривати студентський потенціал в процесі засвоєння, повторення, узагальнення навчального матеріалу, творчо (креативно і нестандартно) опрацьовуючи його.

Одним із таких методів інноваційного викладання української літератури у сучасному коледжі виступають пошукові методи навчання, що дають можливість шляхом літературного дослідження, дискусії, аудиторного обговорення в самостійних, групових і парних формах дійти правильного рішення (відповіді, думки), при чому роль викладача тут зводиться до загального керівництва та допомоги в найбільш суперечливих, складних моментах.

Вирішальну роль у впровадженні інноваційних технологій пошукового характеру відіграє той чинник, що вони сприяють активному розвитку не репродуктивного рівня студентських знань, навичок і вмінь, а – креативного, студенти здатні опрацьовувати засвоєний матеріал у нових межах, відтворюючи поведінку тих чи інших спеціалістів у різних галузях (літературознавства, журналістики, мистецтвознавства, психології тощо). Спираючись на власний практичний досвід і теоретичні напрацювання українських методистів можна запропонувати ряд пошукових методів навчання, які можна застосовувати на заняттях української літератури в сучасному коледжі (включно з описом специфіки їх застосування) найбільш доречних для реалізації мети того чи іншого заняття.

Пошукові методи:

1. Заняття-аукціон. Це заняття контролю і корекції знань, різновид ділової гри, що відзначається імітацією елементів торгів. Іван Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я». Колоритні людські характери вповісті. Утвердження цінностей національної етики засобами комічного.

2. Поєднання прогресивного семінару (довгий шлях суперечок і сумнівів, внаслідок якого студенти доходять до істини) **та ділової гри** (відтворення поведінки конкретних працівників) – літературний суд. Це такий різновид пошукового методу навчання, що передбачає розв'язання поставленої проблеми шляхом імітації судового процесу. Панас Мирний «Хіба ревуть воли, як ясла повні». Еволюція Нечипора-Варениченка: від правдошукацтва до розбійництва.

3. Групова театралізація. Це такий метод пошукової діяльності, що поєднує в собі аналітичні здібності студентів з їхніми творчими, зокрема (театральними) вміннями. Він передбачає завчасний розподіл студентів на групи. Кожна група отримує завдання такого плану: обрати епізод із твору,

який вважають найбільш яскравим, та здійснити його постановку на занятті (5-7 хвилин); студенти самостійно розподіляють ролі між собою (сценарист, режисер, актори тощо). Наприкінці заняття, після презентації міні-вистав, відбувається групове обговорення, кожна група пояснює обраний нею фрагмент твору.

4.Аналіз художнього тексту методом літературознавчого дослідження. Група поділяється на підгрупи – студенти витягають папірці з номером групи і завданням. Кожна група впродовж 10 хвилин обговорює своє питання, далі – висвітлення або однією особою з групи, або всією групою по черзі. Таким чином у роботі задіяні всі студенти, охоплюються проблемні моменти змісту заняття.

5.Пилка. Технологія створення домашніх й експертних груп. Викладач завчасно на окремих картках готує матеріал, що пов'язаний із твором, який вивчають та розробляє на основі цього матеріалу тестування. Студенти розподіляються спочатку на домашні групи, в які повертатимуться, а потім – на експертні групи, де впродовж певного часу (7- 10 хвилин) вивчають матеріал однієї картки. Після того, як експертною групою матеріал засвоєно, студенти повертаються до своєї домашньої групи і переповідають матеріал, із яким познайомилися. Подальша робота – це тестові завдання. В залежності від того, чия група набере більшу кількість правильних відповідей, відповідною буде й оцінка за заняття. Ця технологія дає можливість засвоїти значний обсяг матеріалу, залучивши до роботи всіх студентів.

6.Літературно-живописний турнір. Передбачається поділ групи на 4 команди, що по чергово беруть участь у таких турах: змістовому, теоретико-літературному, живописному та поетичному. У кінці викладач підводить підсумки, рахує бали.

7.Колективна записна книжка. Студенти поділяються на 4 групи, кожна з груп отримує записну книжку з ключовим словом, довкола якого мають фокусуватися їхні міркування: 1 книжка – символізм, 2 – реалізм, 3 – експресіонізм, 4 – стильовий синкретизм. Упродовж 15 хвилин групи записують знайдені ними ознаки того стилю, до якого вони прикріплені, на рівні проблематики, сюжету, композиції, образності, художньої мови і художнього мовлення. Як тільки записні книжки готові, коментарі зачитуються, корегуються студентами з інших груп та викладачем.

8.Ток-шоу. Спосіб організації процесу обговорення, в якому бере участь значна частина групи із завчасно підготовленою роллю, й у процесі якого студенти доходять до розкриття провідних концептів твору. Із попередньо озвученою темою ток-шоу (наприклад, «Трагізм людської долі») студенти готують промови з тієї позиції присутнього, яку отримують. В. Стефаник. Новели. Учасники шоу: ведучий, герої новел, психолог, літературознавець,

культуролог, священник тощо, всі інші студенти виступають у ролі глядачів, що формують питання і ставлять гостям студії.

9. Аналіз художнього тексту в інтегративному аспекті. Перед заняттям студенти переглядають екранізацію повісті «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова. На занятті група поділяється на підгрупи: 1 – розкриває питання фольклорного тла, 2 – світу природи, 3 – образу, 4 – образу Марічки, 5 – метафоричних образів та символів повісті. Кожна з підгруп має таких спеціалістів, що розкривають питання зі своєї позиції: літературознавець, фольклорист- етнограф, теоретик, режисер (вказує на спільне й відмінне у повісті та стрічці).

Таким чином, запропоновані пошукові методи навчання на заняттях української літератури – ділова гра, прогресивний семінар, аукціон, групова театралізація, аналіз художнього тексту методом літературознавчого дослідження, аналіз художнього тексту в інтегративному аспекті тощо – при систематичному їх застосуванні виконують вагомую функцію формування всебічно розвиненої особистості, впевненої у своїх знаннях і здатної до їх реалізації у подальшому.

Література

1. Куцевол О. М. Методика викладання української літератури(креативно – інноваційна стратегія) : (навч. посіб. для вищ. навч. закл.) /О. М. Куцевол. - К., 2019.
2. Недайнова Т. Б. Мистецтво викладання літератури в школі. - К., 2008.
3. Федоренко В.Л. Авторські ігрові проекти: (навч. – метод. посібник) / В.Л. Федоренко. – К.2007.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ

Світлана Стасіневич

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Інноваційний підхід до професійної освіти означає перш за все застосування компетентнісного методу, метою якого є підготовка успішного в побудові своєї професійної кар'єри фахівця.

Відомий вчений-психолог, почесний професор Единбургського університету, консультант в понад 30 країнах світу Джон Равен під компетентністю розумів спеціальну здатність людини, необхідну для виконання конкретної дії в конкретній предметній галузі, що включає вузькоспеціальні знання, навички, способи мислення і готовність бути відповідальним за свої дії.

Згідно Закон України «Про вищу освіту» компетентність – це здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей.

Таким чином компетентність забезпечує затребуваність особистісного потенціалу в сфері спеціальних знань і навиків.

Слід виділити професійну компетентність, яка базується на системі знань, умінь, навичок в певній галузі. Наприклад, при підготовці фахівців за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» в частині спеціалізації «Біржова діяльність» необхідно забезпечити набуття в результаті навчання здобувачами вищої освіти наступних компетентностей.

1. Критичне осмислення теоретичних засад біржової діяльності.
2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо біржової діяльності.
3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин-учасників біржового ринку.
4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в біржовій діяльності.
5. Здатність визначати та оцінювати характеристики біржової діяльності.
6. Здатність здійснювати біржову діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері регулювання біржового ринку.
7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності біржових структур.
8. Здатність застосовувати вимоги міжнародних організацій та світовий досвід при біржовій діяльності.
9. Здатність до організації функціонування біржових структур.
10. Здатність до оцінювання результатів діяльності у сфері біржової торгівлі з урахуванням ризиків.

Проте володіння специфічними знаннями не є достатнім для характеристики особистості як компетентної.

Особистість повинна мати риси для визнання суспільством в цілому й корисності конкретним суб'єктам господарювання, тобто бути соціально орієнтованою.

Важливим є формування такої компетенції як здібність застосовувати знання, уміння і особові якості для успішної діяльності в певній області в різних ситуаціях.

Необхідно готувати компетентних фахівців, тобто професіоналів своєї справи, спеціалістів, що володіють сучасними технологіями відповідної професійної діяльності, спроможних на творчий підхід до вирішення службових питань, здатних нести відповідальність за результати своєї діяльності, а також готових до співпраці, взаємодії з іншими членами

колективу, професійного і особистісного спілкування, адаптованих до умов ринкових відносин.

Досить успішним інноваційним методом навчального процесу вищої школи є дистанційна форма. Дистанційна форма навчання дає такі її організаційні переваги, як розширення обсягу освітніх ресурсів, доступність і безперервність в часі, оперативність зв'язку з викладачем, гнучкість навчального процесу. Ці фактори особливо важливі для сучасного студента, орієнтованого на багатовекторність в житті як в просторі, так і в часі. Цільові достатні знання стають доступними в будь-який момент, за зручних для користувача умов, а отже підвищується рівень зацікавленості й повноти оволодіння ними.

Чи не найголовнішу роль у плеканні компетентного спеціаліста відіграє компетентність викладачів закладів вищої освіти. Специфіка вищої школи полягає зокрема в тому, що робочі програми дисциплін, що викладаються студентам при підготовці за конкретними спеціальностями розробляються самими викладачами вишу. На викладачеві як індивідуумі лежить відповідальність за те, що, як, в якому обсязі, в якій послідовності в рамках конкретної дисципліни буде отримувати група студентів знання і вміння. При цьому велике значення має, звісно, педагогічна майстерність викладача.

Але особливо важливо студенту надати не тільки теоретичний матеріал, а й привити практичні навички для самореалізації в подальшій професійній діяльності. Це може зробити лише викладач з досвідом практичної роботи. При чому в умовах сучасності викладач має постійно, як говориться, «тримати руку на пульсі», тобто поновлювати як теоретичні власні знання, так і відслідковувати розвиток тих чи інших сфер діяльності в практичному аспекті.

МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ ЯК ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Тетяна Столяренко

Коледж Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

Актуальним завданням вищої освіти в сучасних умовах лишається пошук таких форм і методів навчання, що базується на гуманістичних, культурологічних засадах та індивідуальному, особистісно орієнтованому підході в організації навчання, комплексного застосування традиційних і новітніх інноваційних технологій і забезпеченні підготовки висококваліфікованого фахівця, провідною якістю професійної компетенції якого буде здатність до безперервної самоосвіти та саморозвитку, уміння вчитися упродовж життя, готовність до змін, уміння діяти у нестандартних

ситуаціях, до творчої активності, самостійності, уміння працювати в команді на засадах ініціативності, співробітництва та відповідальності. Саме дослідницька діяльність може розглядатися як ресурс успішної реалізації такого компетентнісного підходу.

Модель навчання як дослідницька діяльність передбачає три послідовних ступеня формування мислення, що відповідає трьом типам навчально-пізнавальних завдань: 1) формування понять (перелічування і складання переліку, групування, позначання і утворення категорії); 2) інтерпретація відомостей (виявлення основних рис, пояснення виявлених даних, формулювання гіпотези); 3) застосування правил і принципів (висунення гіпотез, передбачення наслідків, пояснення або підтвердження передбачень і гіпотез, перевірка припущень). На останньому етапі застосування правил і принципів студенти повинні знайти відповіді на питання: Як? Чому? За яких умов? Що може статися, якщо...? Отже, в моделі формування індуктивного мислення навчання виступає не лише як просте засвоєння знань, а як навчання, яке готує студента до життя, до майбутньої професійної діяльності. [1]

Розглянемо варіанти моделей дослідження. На заняттях для розвитку творчості доцільно використовувати моделі навчання як дослідження. Розглянемо деякі з цих моделей (за Бейєром, Фентоном та Гоулсоном), які детально описані М. Кларінім. Дослідницька модель за Бейєром: 1. Визначення проблеми. 1.1. Усвідомлення існування проблеми. 1.2. Усвідомлення її значення. 1.3. Зміна проблеми у такий стан, коли вона піддається вирішенню. 2. Вироблення можливих відповідей. 2.1. Вивчення і класифікація даних. 2.2. Пошук взаємозв'язків і побудова логічних висновків. 2.3. Висунення гіпотез. 3. Перевірка передбачуваної відповіді. 3.1. Збір даних. 3.2. Організація даних. 3.3. Аналіз даних. 4. Формування висновків. 5. Застосування висновків.

Дослідницька модель за Фентоном: 1) Бачення проблеми на основі існуючих даних. 2) Формулювання гіпотез. 3) Розуміння логічних наслідків гіпотез. 4) Збір даних з метою перевірки гіпотез. 5) Аналіз, оцінка та інтерпретація даних. 6) Оцінка гіпотез на основі існуючих даних. 7) Формулювання узагальнення або висновку. Дослідницька модель за Гоулсоном (модель трьох питань): Стосовно до поточних подій: 1) Що відбулося? 2) Чому це відбулося? 3) Які можливі наслідки?

Усі наведені М. Кларінім моделі мають низку загальних дослідницьких процедур: виявлення проблеми; формулювання проблеми; прояснення незрозумілих питань; формулювання гіпотези; планування і розробка навчальних дій; збір відомостей; аналіз і синтез зібраних даних; зіставлення відомостей і висновків; підготовка і оформлення повідомлень; виступ з підготовленим повідомленням; переосмислення результатів у процесі

відповіді на питання; перевірка гіпотез; формулювання узагальнень; формулювання висновків.

Впродовж навчального процесу викладач спонукає студентів до дослідження, доброзичливо, із зацікавленням він реагує на всі висловлювання, створює атмосферу пізнавального пошуку. Привчає до стислих, змістовних, аргументованих, логічних, послідовних, локанічних висловлювань при підведенні підсумків, прийнятті зважених рішень. Загальний висновок не кінець роздумам над проблемою, а наступний крок у дослідженні нової теми.

У процесі навчання через призму дослідницької діяльності студенти набувають основні компетентності: 1) здатність до пошуку та опрацювання інформації, аналізу і синтезу; 2) здатність до навчання; 3) розв'язання проблем; 4) здатність застосовувати знання на практиці; 5) здатність пристосовуватись до нових ситуацій; 6) турбота про якість; 7) навички управління інформацією; 8) здатність працювати самостійно; 9) робота в групі; 10) здатність до організації і планування, 11) здатність встановлювати міждисциплінарні зв'язки тощо. Напрямки модернізації навчального процесу: 1) компетентнісний підхід, 2) асинхронне навчання (рейтингово-бальна система), 3) індивідуалізація навчального процесу, 4) використання on-line ресурсу, 5) використання новітніх навчальних технологій (освітні портали, електронні підручники, ДН), 6) використання сучасних ефективних навчальних методик (мозковий штурм, дерево цілей, кейс метод, проблемний чи дискусійний метод, круглий стіл, бесіда, засідання експертної групи, панельна дискусія, форум, дебати, засідання суду, техніка акваріума, ділова гра, тренінги, вебінари тощо), та методів: екстрополяції, кореляційно-регресивних моделей, оптимізації тощо. 7) змішане навчання (контактні заняття, дистанційне навчання тощо).

Аналізуючи зміст численних дисертаційних досліджень, присвячених використанню компетентнісного підходу для підготовки спеціалістів різних профілів, можемо виокремити ті шляхи, за якими відбувається його поступова реалізація: 1) широке впровадження у зміст вузівських навчальних дисциплін передових вітчизняних і зарубіжних наукових розробок; 2) розширення цільової підготовки майбутніх фахівців на замовлення конкретних суб'єктів (підприємств, організацій) з можливістю вибору дисциплін, які вивчаються; 3) впровадження інноваційних форм диференціації навчального процесу та методик викладання; 4) раціональне використання активних та інтерактивних методів навчання у вищій школі залежно від профілю підготовки тих, хто навчається; 5) тісний зв'язок науки, практики підготовки майбутніх фахівців з практичними потребами та суспільними запитам; 6) залучення досвідчених зарубіжних спеціалістів до викладання та організація міжнародного обміну студентами під час їхнього навчання; 7) застосування в практиці викладання

сучасного мультимедійного забезпечення; 8) удосконалення способів організації та розширення обсягів самостійної підготовки студентів [2].

Якщо ж звернутися до досвіду зарубіжних навчальних закладів, то робиться акцент на необхідності розвивати у студента навички індивідуальної і колективної роботи, вміння працювати в команді, вчитися один від одного, за необхідності обґрунтовувати та відстоювати свою позицію, розділяти відповідальність за прийняті рішення. Тобто до різних типів роботи студентів: індивідуальних і групових завдань, участі у колективних дискусіях, тощо.

Безумовно, у відповідності до цього необхідна спрямованість навчально-педагогічних заходів на формування основних показників індивідуально-психологічних якостей студентів, що впливають на успішну дослідну діяльність і прийняття рішень: 1) когнітивний (аналітичність, креативність та гнучкість мислення); 2) соціально-психологічний (здатність працювати у групі, впевненість у собі у взаємодіях); 3) особистісний (самостійність, відповідальність, рішучість, схильність до ризику); 4) психофізіологічний (емоційна стійкість, вміння сконцентруватися, організованість).

Таким чином, реалізація принципів дослідницької діяльності сприятиме розвитку самостійності, ініціативності, творчої активності, креативного мислення студента, здатного критично мислити, збирати та опрацьовувати інформацію, перевіряти на достовірність, висувати гіпотези, планувати свої дії, вміти виявляти ініціативу, сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, приймати рішення щодо вибору з альтернативних рішень найоптимальнішого варіанту, враховувати ризики, знайти оптимальний результат і довести його правильність, а також успішно знаходити вихід зі сформованих, найчастіше, нестандартних ситуацій, уміти працювати в команді фахівців, що має велике значення у майбутній професійній діяльності.

Література

1. Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Гуревича Р. С. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. – 348 с.
2. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд /Укладачі: Добко Т., Золотарьова І., Калашнікова С., Ковтунець В., Курбатов С., Линьова І., Луговий В., Прохор І., Рашкевич Ю., Сікорська І., Таланова Ж., Фініков Т., Шаров С.; за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. - К : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. – 84 с.

РОЛЬОВІ ІГРИ - ДІЄВИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Чепур Анастасія, Люлько Михайло

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Рольові ігри є дуже важливим методом навчання іноземним мовам. Вони спонукають до мислення та творчості, дають студентам змогу розвивати та практикувати нові мовні та поведінкові навички у відносно комфортній атмосфері та можуть створити необхідну для навчання мотивацію.

Існує невелика розбіжність щодо термінів, які використовуються в літературі в означенні рольових ігор та симуляції. З одного боку, основні терміни, які використовуються, - «симуляція», «гра», «рольова гра», «гра-симуляція», «рольова симуляція» - є взаємозамінними. Але також існує думка, що поняття симуляції є ширшим ніж поняття рольової ігри і симуляція розглядається як комплексна, продовжувана та відносно незмінна, а рольова гра - як достатньо проста, коротка та гнучка. Симуляція стосується реальних життєвих ситуацій, тоді як рольова гра представляє і практикує характерні ролі з повсякденного життя. Симуляція завжди включає елемент рольової ігри.

Для ефективного спілкування учасники рольової ігри повинні дотримуватися обов'язків та відповідності їх ролей та функцій, та якомога найкраще проявляти себе в ситуативному мовленні. По відношенню один до одного студенти мають використовувати свої особисті комунікативні здібності.

Модель участі викладача може бути конвергентною та дивергентною. При конвергентній моделі ставиться проблема, ролі даються в деталях, увага концентрується на вирішенні проблеми. При дивергентній моделі дається ситуація без детальних ролей та послідовності, увага концентрується на діяльності учасників.

Дослідження довели, що мова засвоюється, коли студенти мають велику кількість зрозумілого матеріалу, беруть активну участь у процесі навчання та позитивно настроєні.

Зрозумілість забезпечується тим, що студенти, граючи свої ролі, включені в реальне спілкування. Активна участь базується на тенденції допомогти студентам не концентруватися лише на вивченні нової мови, а скористатися можливістю практикувати нові типи поведінки в безпечному оточенні, що допомагає їм розвинути мотивацію для вдосконалення мови. Разом із заохоченням до реального спілкування, активної участі і позитивного настрою, симульовані «проблеми з реального життя» допомагають студентам розвивати їхнє критичне мислення та здібності щодо вирішення проблем.

Першим кроком до формування рольової гри або симуляції є постановка цілей. Наприклад, загальною метою може бути бажання, щоб студенти були розкутими та впевненішими під час ситуацій стосовно ділових переговорів, відвідання ресторанів та інше. Специфічною метою, яка виходить із загальної, є, наприклад, бажання навчити студентів замовляти їжу в ресторані та інше.

Метод рольових ігор (особливо конвергентна модель) повинен відповідати чотирьом критеріям: зміст є найголовнішим; існує мета, яка повинна бути досягнута в процесі; діяльність оцінюється за результатами; між студентами існують реальні стосунки. Таким чином увага в аудиторії фокусується не лише на мові, але й на цілях і видах діяльності, які можуть визначатися викладачем або студентами. Креативні рольові ігри стимулюють студентів використовувати власну фантазію, спонукають їх думати і говорити.

Діяльність викладача залежить від складності рольової гри. Наприклад, до початку рольової гри він може обговорити зі студентами ситуацію більш детально, надати додаткову інформацію або роздати рольові картки, де ролі студентів більш визначені.

Кращим підходом до ролі студентів є такий, коли вони самі активно контролюють процес свого навчання, допомагають вибирати теми і завдання. В рольових іграх студенти мають відповідальність, яка може бути незвична для них, особливо, якщо вони звикли до моделі викладання, де центром є викладач. Прийняття рішень і формування процесу свого власного навчання здається їм складним і навіть лякає їх. У таких випадках викладач повинен добре розуміти рівень володіння мовою студентів і давати детальні та розумні інструкції.

Взагалі, в літературі роль вчителя в рольових іграх визначається як роль контролера та інструктора, а не активного учасника. Студенти вільні спілкуватися між собою спонтанно. Це зменшує їх тривожність та сприяє більш ефективному навчанню. На вчителя також покладається відповідальність створювати мотивацію і підтримувати у студентів бажання вчитись.

Матеріали для рольових ігор та ситуацій в яких практикується рольове спілкування мають бути такими, що існують в реальному житті. Але викладач може також використовувати адаптовані матеріали на початковому рівні навчання та при необхідності для окремих студентів.

Важливими факторами рольової гри є процедура проведення, рівень, мета, мова, час, організація, підготовка, розминка та інші. Завершуючи можна сказати, що коли використовується метод рольової гри, він повинен комбінуватись з іншими видами мовної діяльності, адаптуватися до рівня та потреб студентів. Також підготовка та увага мають бути не менше ніж при використанні інших методів. При виконанні наданих порад та

інструкцій, метод рольової гри буде корисним як для студентів, так і для викладачів іноземної мови.

Література

1. Croocall, D. (1990). Simulation, gaming and language learning. (pp.151-158). New York, Newbury House.
2. Richards, J.C.& Rodgers, T.S. (1996). Approaches and methods in language teaching. (132-141). Cambridge: Cambridge University Press.
3. Scarcella, R.& Croocal, D. (1990). Simulation/gaming and language acquisition. (pp.223-230). New York: Newbury House.
4. Skehan, P. (1998). A cognitive approach to language learning. (pp.268-286. Oxford: Oxford University Press.

ІННОВАЦІЙНИЙ ВИМІР НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ, ПРИРОДНИЧО-ТЕХНІЧНИХ І ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

БУКТРЕЙЛЕР ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЧИТАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Марина Бабенко-Жирнова

Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

Новітні технології сучасного світу розширюють кордони нашої свідомості, даючи додаткові можливості для освіти. Численні дослідження фахівців доводять, що освітній простір сьогодення має виходити на якісно новий рівень з урахуванням особливостей мислення молодшої людини ХХІ століття.

Програма з української літератури для студентів І-ІІ курсів коледжу передбачає особливий акцент на тих творах, що є обов'язковими для складання ЗНО з української мови та літератури. Специфіка щорічних тестів з літератури підкреслює важливість прочитання всіх програмових творів в оригіналі, вміння аналізувати зміст твору (рід літератури, жанр, тема, ідея, провідні мотиви), а також його форму (засоби художньої виразності, зорові та слухові образи, вид римування, віршовий розмір тощо).

Однією з проблем сучасного освітнього процесу є млявість інтересу учнівської молоді до творів українських класиків, незацікавленість у читанні. Серед різних причин цього явища слід виокремити так звану «медіазалежність» покоління ХХІ ст.: це та генерація, для якої відеоінформація становить основне джерело пізнання. Особисті блоги однолітків, youtube-канали видатних людей та соціальні мережі є центром їхнього світу. Враховуючи такі особливості нового підростаючого покоління, викладачі намагаються вийти на інший рівень подачі інформації.

Новітні технології є чудовими помічниками та гідями по медіаграмотності для сучасних педагогів. Зокрема, ефективним способом зацікавлення на заняттях з української літератури може бути перегляд буктрейлерів до творів – відеороликів, що створюють візуальний образ книги. Сьогодні існує розгалужена система класифікації буктрейлерів: фахівці виокремлюють повноцінний відеоролик та слайд-шоу, ігрові, анімаційні, комп'ютерна графіка або мультиплікація, колаж, фактографічні, емоційно-

чуттєві буктрейлери тощо [3, 4]. Залежно від мети створення та цілеспрямованості виокремлюють бібліотечні, видавничі та аматорські буктрейлери. Аналіз рецензій інтернет-користувачів дозволяє стверджувати, що формат аматорського буктрейлера є найцікавішим для молодіжної читацької аудиторії, оскільки, по-перше, їх авторів дійсно цікавлять книги, на які вони роблять відеоролики, по-друге, ці люди представляють неординарну та креативну частину суспільства.

Переваги якісного буктрейлера в освітньому процесі наступні:

- Лаконічність подачі інформації. Відеоролик про книгу триває максимум три хвилини, за цей час він знайомить читачів з темою та проблематикою твору, дає загальну картину сюжетної канви;
- Відкритий фінал. Грамотно створений буктрейлер неодмінно розповість студентам про найбільш напружений момент у творі, розпалить інтерес і залишить чисте поле для природньої реакції «а що ж далі?». Зокрема, можемо побачити це на прикладі буктрейлера до програмної новели Олеса Гончара: «Чи повернеться головний герой з війни? Що буде з Терезою? Чи кохання переможе всі перепони? Продовження – на сторінках новели «Модри Камень»
- Ефектність. Креативний буктрейлер – це якісна відеозйомка, вдало підібрані малюнки і фото для слайдів, чуттєва музика, влучні слова. Таким чином, аудіовізуальний вплив на психіку глядача відеоролика зачіпає різні органи чуття і формує зацікавленість сюжетом книги.
- Сучасність та ефект спорідненості. У свідомості учнівської молоді часто формується стереотип, що головні герої української класики – це абстрактні персонажі, які існують десь далеко в історії, живуть у хатах-мазанках, яких уже нема, і нічого спільного з нашими днями ті герої не мають. Буктрейлери представляють «живих» сучасних акторів, які дають змогу побачити, що люди інших епох мали ті ж самі проблеми, радощі страждання і роздуми, що й зараз. Донести цю істину до свідомості сучасної молоді людини – це і є той ефект спорідненості.
- Для підтримки та впровадження такої інновації на заняттях навчальні аудиторії мусять бути оснащені відповідними технічними засобами: проектори, телевізори, інтерактивні дошки.

Сьогодні буктрейлери стають дедалі популярнішим методом заохочення до читання. Окрім того, існують також конкурси на кращі учнівські буктрейлери до творів української та світової літератури. Таким чином, одним із різновидів практичної роботи зі студентами може бути заняття-представлення власних творчих проєктів. Об'єднавшись у групи, студенти можуть створити власні буктрейлери до творів українських класиків. Такий різновид роботи матиме ряд переваг: для створення якісного буктрейлера вони муситимуть прочитати та проаналізувати текст художнього твору, зможуть проявити свою креативність, побувавши у ролі художника та звукооператора, а також

проявити свою медіаграмотність та отримати нові знання під час роботи з програмами Microsoft Movie Maker, Power Point, Camtasia Studio тощо.

Освітній буктрейлер можна назвати інноваційною технологією, що покликана зробити заняття з української літератури цікавішими, а також заохотити до читання сучасну учнівську молодь.

Література

1. Бессараб А. Буктрейлер як нове явище у сфері соціальних комунікацій // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. – 2014. - № 1-2 (17-18) – с. 159-163.
2. Воробель С. Буктрейлер як новий жанр популяризації книги / С. Воробель, Б. Кобильник // Шкільна бібліотека. — 2012. — № 21/22. — С. 70—73
3. Косачова О. Буктрейлер як ефективний медіаресурс сучасної бібліотеки // Вісник Книжкової палати, 2014, № 10 – с. 1-4.
4. Патра С. Буктрейлер як засіб реклами книговидавничої продукції/ С. Патра. — Режим доступу: <http://lib.znaimo.com.ua/docs/330/index-1435979.html>

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ КУРСУ «ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА» ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Валентина Буданова

Коледж Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

Курс «Громадянська освіта» реалізує в інтегрованій формі правову, економічну, екологічну, етичну освіту. Зміст курсу оснований на пріоритеті загальнолюдських цінностей і на формуванні національної свідомості.

Основна мета курсу «Громадянська освіта» - формування громадянської свідомості особистості, її моральної та правової культури. При вивченні курсу необхідно сформуванати у студентів навички аналітичної, розумової діяльності, пробудити допитливість, зацікавленість у самостійному та систематичному здобутті моральної, політичної, правової культури. Сформуванати вміння вести дискусію, логічно, з доказами викладати свою точку зору. Досягнення поставленої мети та вирішення завдань курсу можливе лише за творчого підходу до навчального процесу, застосовуючи різноманітні інтерактивні форми та методи навчання.

Становлення нової демократичної моделі суспільного життя в Україні супроводжується змінами в політиці та економіці. На становлення світогляду студентів економіка має великий вплив. Економічна освіта в розділі курсу «Громадянська освіта» спрямована на розвиток у кожного студента

дбайливого ставлення до власності, вироблення умінь раціонально використовувати наявні ресурси для задоволення різноманітних потреб. Основи економічних знань виховують у студентів ділові та професійні риси, які допоможуть їм швидко адаптуватися до змін, приймати правильні рішення та нести відповідальність за їх реалізацію. Процес формування економічної свідомості має творчо-пошуковий характер, що реалізується через систему різноманітних інтерактивних методів та враховує індивідуальні особливості та рівень знань студентів. Це сприяє розвитку розумової діяльності та створенню комфортних умов навчання, які б викликали у кожного студента відчуття своєї успішності, інтелектуальної спроможності, неповторності, значущості.

Активна та інтерактивна моделі навчання мають багато спільного. Взагалі, інтерактивні методи можна розглядати як більш сучасну форму активних методів навчання. Активною формою навчання є дискусія. Дискусія містить у собі три взаємозалежних компоненти: пізнавальний - розширення особистих знань про предмет суперечки; операційно-комунікативний - навчання умінню вести суперечку, відстоювати свою точку зору, опановувати навички, будувати логічні ланцюжки; емоційно-оцінний - перегляд цінностей, виявлення мотивів, визначення особистої оцінки фактів.

Керувати ходом дискусії можна запитаннями наступних видів:

- Направляючі (перелічіть, уточніть, поясніть);
- Оцінні (на якій підставі зроблений висновок, яка Ваша точка зору, зробіть вибір);
- Оцінно-конфліктні (чи правильно, що ж краще, хто думає інакше);
- Ролевідні (як би Ви вчинили, якби були на місці...);
- Прогностичні (спробуйте спрогнозувати, що буде, якщо...).

При формуванні економічного мислення на заняттях широко застосовуються і такі активні форми як ситуативна гра, тести на економічну кмітливість, шкала думок, ділова гра за методом «Досліджуємо разом».

Також, постійна активна взаємодія студентів на заняттях при вивченні матеріалу організується на основі групової роботи. Це дає можливість студентам показати вміння спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення, проводити семінарські заняття з використанням елементів змагань та творчості в обговоренні соціально - економічних проблем.

При закріпленні вивчених тем, студентам пропонуються різноманітні активні форми навчання. Наприклад, при вивченні теми «Ринкова економіка», при закріпленні теми студенти отримують завдання на основі відомої казки - скласти казку економічного змісту. У казці О. Толстого «Золотий ключик»

Дуремар займався єдиним у своєму роді промислом - ловив п'явок. Студентам пропонується (заповнити пропуски необхідними економічними категоріями):

На ринку п'явок Дуремар був _____. Якби цією ж справою почав займатися і Буратіно, то на кожну зміну цін Дуремаром, Буратіно довелося б реагувати якимось певним чином. Ким стали б Дуремар і Буратіно в цьому випадку? _____. Якщо ж далі ловлею п'явок займалася б половина жителів казкового міста, то стихійно б установилася єдина ринкова ціна. Ця модель ринку називається _____. При такій ситуації частина мешканців міста розорилася б, а решта (припустимо 25 чоловік) продовжували б продавати п'явок, усіяко рекламуючи особливі переваги і свою торгову марку. Ця ринкова модель являє собою _____.

Також, при закріпленні вивченого матеріалу пропонуються і такі форми навчання як: створити бізнес план, скласти економічний проект, зробити тематичне інформаційне повідомлення «Історія підприємства в особах», провести конкурс економічних ідей та інші.

Творчий підхід до вивчення курсу «Громадянська освіта» сприяє формуванню самодостатньої та соціально-адаптованої особистості, дає можливість студентам сформулювати власну думку й пропонувати аргументовані рішення соціально-економічних проблем, виховує уміння вірно і вільно орієнтуватись у стрімкому потоці економічної інформації, самостійно поповнювати економічні знання.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Валерій Горбаньов

Коледж Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

В умовах реформування системи охорони здоров'я України все більшого значення набуває проблема професійної підготовки фахівців фармацевтичного профілю. Проблема професійної підготовки та професіоналізму знаходиться в полі зору багатьох наук. Професіонал визначається як суб'єкт професійної діяльності, що володіє високими показниками особистості й діяльності, має високий професійний і соціальний статус, динамічну систему особистості, спрямований на саморозвиток і вдосконалення.

Інтеграція вітчизняної фармацевтичної освіти до світових норм і стандартів в освіті і науці зумовлює необхідність упровадження неперервної

ступеневої системи професійної підготовки фахівців фармацевтичного профілю, яка ґрунтується на передовому досвіді.

Фармацевтичні працівники за родом своєї професійної діяльності постійно спілкуються з хворими та їхніми родичами. Необхідність прояву по відношенню до них особливої чуйності, уваги і терпіння диктується тим, що мова йде про здоров'я і навіть життя хворого, а також тим, що у хворого порушене адекватне сприйняття навколишнього світу.

Фармацевтичний працівник несе моральну відповідальність за можливі негативні наслідки при: виготовленні ЛЗ та їх клінічних випробуваннях; виробництві фармацевтичних і парафармацевтичних товарів; контролі якості і доведенні фармацевтичної продукції до споживачів; рекламуванні і реалізації лікарських засобів; роботі контрольно-дозвільних та наглядових систем.

Психологічні особливості майбутнього фармацевта, його ставлення до себе, опосередковано визначають характер взаємовідносин таких професійних комунікацій як «фармацевт - клієнт», «фармацевт - лікар», «фармацевт - медичний представник», «колега», «керівник». Всі ці відносини, в які вступає фармацевт під час фармацевтичного взаємодії, є складовою частиною результативності його професійної діяльності. Ми вважаємо, що успішність цієї діяльності багато в чому визначається психологічними особливостями фармацевта.

Фармацевти повинні бути підготовлені як фахівці широкого профілю: мати високий професійний рівень; володіти економічним мисленням нового типу; володіти ініціативою і підприємливістю; володіти здатністю швидко адаптуватися до змін в аптечному виробництві; вміти оперативно впроваджувати в практику досягнення фармацевтичної науки і передовий досвід.

З урахуванням особливостей професійної діяльності фармацевта в сфері лікарського обслуговування, фахівець з вищою фармацевтичною освітою повинен мати певні соціально-психологічними властивостями особистості, що відповідають потребам суспільства, принципам фармацевтичної етики і деонтології. Фармацевт повинен мати: певні організаторські здібності, широку ерудицію, відповідний рівень культури.

Фармацевт повинен бути: інтелектуальною людиною; з високими моральними якостями; терплячим; тактовним; пунктуальним; охайним; здатним до співпереживання; уважним; чуйним.

З урахуванням основного призначення фармацевт повинен мати: необхідний рівень професійної компетентності; відповідально підходити до дорученої справи; володіти передовими методами управління трудовим колективом; володіти принципами наукової організації праці.

Таким чином, професійна діяльність майбутніх фахівців фармацевтичного профілю висуває до них дуже високі вимоги як до

особистості. Відвідувачі аптеки перш за все, звертають увагу на зовнішній вигляд провізора. Іноді перше враження визначає їх подальші взаємовідносини. Оскільки зовнішній вигляд провізора це візитна картка аптеки, важливі скромність його одягу, акуратність і охайність, що підкреслюють естетичну помірність і виключають зловживання косметикою.

Мова провізора повинна бути помірною, швидкий темп погано сприймається відвідувачем. Сучасні психологи встановили, що 60-65% запам'ятовування належить зору, 10-15% - слуху, 7-10% - дотику, 5-6% - смаку і 2-4% - нюху. Тому, вказуючи пацієнту про прийом ЛЗ, краще тримати його в руці, щоб сконцентрувати на ньому увагу пацієнта, особливо, коли відпускається кілька різних лікарських препаратів.

Головною метою у взаємовідносинах лікаря і провізора/ фармацевта є загальна мета - збереження здоров'я і благополуччя пацієнтів. Лікарі та фармацевтичні працівники не повинні: допускати безтактні висловлювань на адресу один одного; применшувати гідність один одного; допускати негативні висловлювання на адресу один одного в присутності хворого.

Фармацевтичний сектор галузі охорони здоров'я України не є відірваним від держаної політики соціально-економічних перетворень та побудови громадянського суспільства. Важливими складовими поступу фармації в ХХІ ст. є достатнє фінансування, належний рівень фармацевтичної освіти і науки, культури, фармацевтичної етики і деонтології, знання своїх прав і обов'язків, усвідомлення відповідальності за свої вчинки.

Література

1. Етика та деонтологія у фармації : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / В. В. Малий, З. Р. Сафіуліна, М. М. Кобець, О.С. Самборський. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2017. – 248 с.
2. Кайдалова Л.Г. Професійна підготовка майбутніх фахівців фармацевтичного профілю у вищих навчальних закладах: монографія / Л.Г. Кайдалова. – Х.: НФаУ, 2010. – 364 с.
3. Матвеев В. Ф. Основи медичної психології, етики і деонтології. - М.: Медицина, 1984. - 176 с.
4. Эльяшевич Е. Г. Фармацевту о деонтологии. – Мн.: Выш. школа, 1982. - 88 с.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Орина Громова

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Вища освіта молоді є важливою складовою розвитку ринкових відносин в Україні. На даному етапі розвитку суспільства важливим є формування у молодих фахівців економічної культури, що передбачає високий рівень фахової підготовки, дотримання законодавства України та норм професійної етики. Сучасний фахівець з менеджменту повинен досконало володіти професійними знаннями, дотримуватися культури спілкування і поведінки, вміти критично мислити, бути гнучким, використовувати новітні комп'ютерні засоби, швидко знаходити найсучаснішу інформацію, що стосується конкретної сфери діяльності з метою подальшого практичного застосування.

Традиційна система навчання більш чи менш задовольняла суспільні потреби, однак кінець XX - початок XXI століття ознаменувалися революційними соціально-економічними, інформаційними змінами, які вимагали кардинальних змін в освітньому середовищі. Якщо у традиційному навчанні увага акцентувалася на запам'ятовуванні і відтворенні інформації, то у нових умовах виникла потреба розвитку творчого (продуктивного) мислення студента, формування його комунікативних умінь та практичної підготовки до активної життєдіяльності у постійно мінливому соціальному середовищі. В Україні має місце співіснування традиційних та інноваційних технологій навчання з нахилом в сторону традиціоналізму, що в повній мірі не забезпечує сучасних вимог до випускників ВНЗ. Отже, нагальною постає потреба широкого упровадження інновацій у навчальний процес.

Інноваційні технології у вищому навчальному закладі характеризують, як технології, засновані на нововведеннях: організаційних (пов'язаних із оптимізацією умов освітньої діяльності), методичних (спрямованих на оновлення змісту освіти та підвищення її якості); які дозволяють:

До інноваційних методів відноситься так зване «проблемне навчання», що передбачає формування навичок для вирішення визначених завдань, які не мають однозначної відповіді, самостійної роботи над матеріалом і розвиток умінь застосовувати набуті знання на практиці. Також інноваційні методи навчання передбачають інтерактивне навчання. Воно спрямоване на активне і глибоке засвоєння досліджуваного матеріалу, розвиток вміння вирішувати комплексні завдання. На сучасному етапі не обходимо використовувати замість звичайних лекцій інтерактивні методи навчання, які включають в себе імітаційні та рольові ігри, дискусії, моделюють ситуації, максимально наближені до реальних життєвих ситуацій. Також проводити вебінари, завдяки

яким студенти мають можливість поспілкуватися з професіоналами, керівниками підприємств і їх відділів, провідним вченими і т.д. Ще одним сучасним методом навчання, який використовується в освітньому процесі, є навчання через співпрацю. Він ефективний при роботі в малих групах. Цей метод ставить своїм завданням ефективне засвоєння навчального матеріалу, вироблення здатності сприймати різні точки зору, вміння співпрацювати і вирішувати конфлікти в процесі спільної роботи.

Особливістю інноваційних методів навчання є зміна ролей викладача і студента. При традиційній передачі інформації від викладача до студента останній є об'єктом, на який спрямовано вплив. При інноваційних методах студент сам стає суб'єктом освітнього процесу, які мають здатність змінювати його.

Викладач при інноваційних методах також стає носієм нової ролі, не властивою традиційними технологіями навчання. Викладач є не тільки джерелом, носієм знання, що передає його студентам, але і наставником, який ініціює їх творчі пошуки.

Дисципліна «Менеджмент» включає в себе найбільш важливі проблеми сучасної науки менеджменту. Розглядаються питання теорії і практики розвитку менеджменту, елементи організації та процесу управління, сполучні процеси, функції управління, групова динаміка і керівництво, забезпечення ефективності діяльності організацій. Дається система наукових знань, яка складає теоретичну основу управління, забезпечує практику менеджменту науковими рекомендаціями

Мета викладання дисципліни «Менеджмент» - формування у майбутніх фахівців сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, формування розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Основними завданнями дисципліни «Менеджмент» є вивчення загальних закономірностей, принципів формування, функціонування та розвитку системи управління організацією; а також управлінських відносин.

Компетентності, які студент набере в результаті навчання

1. Вміння обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, у тому числі у відповідності до міжнародних стандартів;
2. Встановлювати критерії, за якими організація визначає подальший напрямки розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани;
3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту;
4. Здатність до ефективного використання та розвитку людських ресурсів в організації;

5. Вміння створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління;
6. Навички формування та демонстрації лідерських якостей;
7. Здатність розробляти проекти та управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість;
8. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом.

Креативне, нестандартне мислення стало головною якістю ефективного менеджера, необхідним йому при управлінні організацією та її ресурсами, планування і організації колективної роботи над різними проектами, а також для виконання функцій мотивації персоналу і контролю. Такий спосіб мислення дозволяє створювати нові нестандартні підходи і рішення, що особливо важливо для організації, яка хоче залишатися успішною на ринку. Гнучкість і мобільність сучасного менеджера дозволяють йому своєчасно (або з випередженням) реагувати на зміни, що відбуваються у зовнішньому конкурентному середовищі.

Виходячи з цього можна зробити висновок про те, що креативність, інновації, нестандартний підхід до звичайних речей дає організаціям помітне конкурентну перевагу. Сьогодні кожна організація стоїть перед вибором: шукати інноваційні нестандартні рішення і стати лідером на ринку або слідувати сформованим в даній сфері традиціям ведення бізнесу та управління організацією, поступившись свої позиції конкурентам. Навчальні заклади повинні готувати фахівців з менеджменту з урахуванням потреб роботодавців, змін зовнішнього середовища.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ЛІНГВОПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ПРОТИСТАВЛЕННЯ

Наталія Векуа

*Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
(м. Київ)*

У сучасному лінгвістичному просторі мовленнєво-мисленнєва діяльність вимагає при називанні фрагментів світу використовувати всі ресурси мови й постійно співвідносити такі назви з позначуваними реаліями. Проблема вивчення семантичної структури слова привертає увагу дослідників у руслі таких лінгвістичних напрямків як психолінгвістика, семасіологія, когнітивістика, прагмалінгвістика, соціолінгвістика, комп'ютерна лінгвістика та ін. У слов'янській та зарубіжній науці до цієї проблеми зверталися

Ю. Д. Апресян, Н. Д. Арутюнова, Ш. Баллі, А. А. Брудний, Р. О. Будагов, В. С. Ващенко, В. Г. Гак, А. П. Грищенко, Є. А. Карпіловська, В. М. Комісаров, О. О. Леонтьєв, Л. А. Лисиченко, Дж. Лайонз, Є. М. Міллер, Л. О. Новиков, І. Г. Ольшанський, Л. М. Полюга, І. А. Самойлова, О. М. Селіверстова, І. В. Сентенберг, Е. Сепір, Ж. П. Соколовська, Й. А. Стернін, О. О. Тараненко, С. Ульман, Г. А. Уфимцева та інші вчені. Стійкий інтерес сучасної лінгводидактики до комплексного аналізу протиставних відношень, зокрема між якісними прикметниками, зумовило актуальність дослідження. Метою є виявлення лінгвопсихологічних аспектів протиставлення.

Протиставлення – універсальна категорія, що функціонує у математиці (+ і -; диференціал та інтеграл), механіці (дія та протидія), фізиці (позитивна й негативна електрика), хімії (з'єднання й дисоціація атомів) та інших науках. Науково-лінгвістичне осмислення явища протиставлення пов'язано з функціонуванням у мові слів, що антонімізуються. Наявність слів, що протиставляються, – поширене явище в різних мовах. Воно ґрунтується на спільних, прихованих у самому характері людського мислення (асоціації за контрастом у психології, контрарність понять у логіці тощо) [4, 18]. Залежно від конкретних умов протиставлятися можуть різноманітні дії, процеси, ознаки, предмети, явища, поняття тощо. Наприклад, окрім загальномовної антонімічної пари *білий* – *чорний*, можуть бути протиставлені *білий* і *зелений* кольори як символ християнства та ісламу; *зелений* і *червоний* кольори як дозвіл і заборона в системі дорожніх знаків; *червоний* і *білий* як символ гріха і невинності в християнській традиції; *червоний* і *синій* у військових спеціалістів як позначення маркування військ.

Услід за Ш. Баллі вбачаємо у протиставних відношеннях вияв природної властивості людського розуму. Легкість, з якою свідомість носія мови викликає логічний антонім, це один з виявів тієї відносності, що визначає (та обмежує) всю діяльність розуму. Адже, у нашій свідомості абстрактні поняття закладені парами, цікаво те, що кожне слово завжди викликає уявлення про інше (наприклад, *la chaleur* «тепло» ↔ *le froid* «холод» або *droit* «правий» ↔ *gauche* «лівий») [1, 139]. Лексичні значення є джерелом виникнення асоціацій за тотожністю, контрастом, просторовою ознакою, часовою послідовністю тощо. Ш. Баллі наголошував, що антонім, зокрема абстрактного слова, являє собою частину його значення. Антонімію він обмежував випадками спонтанного безпосереднього виникнення протилежних значень у свідомості носіїв мови [1, 62]. Протилежні значення слів функціонують завдяки інтуїції, на якій ґрунтується людський досвід.

Лінгвопсихологічні аспекти протиставлення значень якісних прикметників реалізуються у двох різновидах: «невидимо присутньому» та «постійно супроводжувальному» [2, 21].

Визначальною рисою «невидимо присутнього» протиставлення є його реальне функціонування в конкретних мовленнєвих актах. Цей різновид належить до сфери системних інтравербальних відношень і зазвичай не усвідомлюється носієм мови. Наприклад, у реченнях *Хлопчаки великі і дужі, а я малий і не можу захистити бідних пташинок* (В. Сосюра) та *Я ж був ще низький і дуже задрив, що він такий високий* (В. Сосюра) прикметники *великий* – *малий* та *високий* – *низький* перебувають у протиставних відношеннях, позначаючи тотожні поняття, а саме: вік та зріст людини. У реченні: *Як усі низькі жінки, вона завжди спиналась на високі каблуки, відповідно їй хода в неї виробилась рішуча, тверда, і коли тепер довелося поспішати, то каблуки голосно застукотіли по бетону* (П. Загребельний) якісні прикметники *високий*, *низький* не антонімізуються, оскільки позначають нетотожні поняття – людський зріст і деталь взуття. Отже, «невидимо присутнє» протиставлення ґрунтується на реальному функціонуванні антонімічних слів і реалізується тільки у межах певного мовленнєвого акту. Поза контекстом таке протиставлення втрачає сенс.

Головною ознакою «постійно супроводжувального» протиставлення є те, що протилежність, притаманна значенню слова, входить до його семантичної структури та не залежить від конкретного контексту. Антонімічність слів конструктивно необхідна, бо кожний член протиставлення можна визначити, як диференціацію певних якостей. До загальномовних антонімів належать слова, для яких антонімічність є конструктивно необхідною. «Значення слів *великий*, *високий*, *широкий*, *гарний*, *сильний*, *легкий*, *багатий*, *правда*, *здоров'я* тощо існує лише тому, що їм протиставляються значення *малий*, *низький*, *вузький*, *поганий*, *слабкий*, *важкий*, *бідний*, *брехня*, *хвороба* тощо» [5, 205]. Отже, визначальною рисою «постійно супроводжувального» протиставлення є те, що така антонімічність притаманна значенню слова і не залежить від конкретного контексту. Вона виступає необхідним складником значеннєвого плану лексеми і може бути кваліфікована як диференційний семантичний множник. «Носій мови цих протиставлень не усвідомлює доти, доки діє спосіб семантично правильного вживання слів» [2, 21].

Психологічна структура значення слова об'єднує систему диференційних ознак значення, що співвідносяться з різноманітними видами взаємовідношення слів у процесі реальної мовної діяльності, систему семантичних компонентів, що розглядаються не як абстрактно-лінгвістичне поняття, а в динаміці комунікації, у всій повноті лінгвістичної, психологічної, соціальної обумовленості використання слова [3, 11]. Психологічна структура значення якісних прикметників визначається системою протиставлень, співвіднесеності, доповнення слів у процесі їх використання в мовленнєвій діяльності, а не в процесі їх зіставлення як одиниць лексичного складу мови.

Література

1. Балли Шарль. Французская стилистика. Москва : Изд-во иностранная литература, 1961. 394 с.
2. Брудный А.А. Значение слова и психология противопоставлений // Семантическая структура слова. Психолінгвістическіе исследования. Москва : Наука, 1971. С. 19– 27.
3. Леонтьев А.А. Психологическая структура значения // Семантическая структура слова. Психолінгвістическіе исследования. Москва : Наука, 1971. С. 7–15.
4. Новиков Л.А. Антонимия в русском языке (Семантический анализ противоположности в лексике). Москва : Изд-во Московского ун-та, 1973. 290 с.
5. Шмелев Д.Н. Современный русский язык. Лексика. Москва : Просвещение, 1977. 335 с.

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Ольга Карацюба

Коледж Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

Найважливішим джерелом знань при вивченні суспільних дисциплін залишається текст. Перелік друкованих матеріалів великий: підручники, словники, енциклопедії, документи, інтернет-публікації. Завдання викладача – навчити критичному читанню, що сприяє формуванню читацької компетентності. Тобто застосовувати розумові операції високого рівня, що дозволяють сформулювати власну обґрунтовану думку щодо інформації. Не механічне, а саме критичне читання – найважливіша складова в процесі формування й розвитку компетентного студента.

Протягом останніх років передові позиції серед учбової літератури, наприклад з історії, стали займати посібники, таблиці, опорні конспекти та ін. Автори пропонують інформацію у вигляді коротких тез, словосполучень, вже сформованих висновків. Такий матеріал, звичайно, має право на життя, але тільки як допоміжний. Бо вкрай важливо не знання інформації та її відтворення, а розуміння та застосування. Тільки послідовний та інформативний текст (публіцистичний, науковий, художній) розвиває в молоді готовність і вміння міркувати над прочитаним.

У грудні 2019 року були оприлюднені результати про першу повноцінну участь України в Програмі міжнародного оцінювання учнів PISA-2018. Опитали майже 6 тис. учнів/студентів у 250 закладах освіти. Україна посіла 39 місце з 80 країн, що взяли участь у дослідженні; з читання – 37-42 позиції.

Слід замислитись, бо середній бал українських учнів із читання – 466 балів (у країни-лідера – 555, у середньому в країнах ОЕСР – 487). Наша різниця успішності порівняно із середніми значеннями по країнах ОЕСР (Організація економічного співробітництва і розвитку) із читання становить 21 бал. 25% українських 15-річних учнів/студентів не мають базового рівня (мінімально необхідного в житті рівня компетентності) в читанні (у країнах ОЕСР – 22%). Другого (базового) рівня сформованості читацької компетентності досягли

72% українських учня/студента (у країнах ОЕСР – 77%). Водночас, високого рівня досягли лише 3% (у країнах ОЕСР – 9%). Саме на цьому рівні студенти можуть формувати повне і детальне розуміння тексту з незнайомим змістом чи формою, а також розбиратися з поняттями, які суперечать очікуванням.

До речі, у великих містах середній бал складає 499,4. Істотно відрізняються середні бали учнів, які проживають у сільській місцевості. Середній бал у таких учнів складає 420,6. Це становить різницю із великими містами більше, ніж у 2,5 роки навчання!

Цікаво, що хлопці читають значно менше, ніж дівчата. В Україні середня успішність у читанні серед хлопців є нижчою (450,1 бала), ніж серед дівчат (483,6 бала). В нашій державі розрив (33,5 бала) більший, ніж у середньому по країнах ОЕСР (30,1 бала). Це розрив у більш, як один рік навчання.

Як бачимо, середній рівень українських учнів виявився нижчим, ніж нам хотілося б. Тому ми не маємо орієнтуватися лише на вправних учнів, а й підтягувати середніх. PISA не перевіряє, чи засвоїли учні зміст освітньої програми, а оцінює, наскільки учні здатні використовувати здобуті знання, уміння та навички в реальному житті. Це дослідження показує слабкі та сильні сторони освітньої системи.

У читацькій компетенції перевіряли здатність розуміти та інтерпретувати тексти, здатність пов'язувати кілька фрагментів інформації, робити висновки. Це означає, що на заняттях слід більше приділяти увагу формуванню таких вмінь і навичок як: виокремлення значущої інформації та важливих деталей, побудова причинно-наслідкових зв'язків, знаходження основної думки тексту, об'єднання інформації, наведеної в різних форматах (текст, таблиці, схеми), оцінка достовірності інформації та обґрунтованість висновків, розуміння авторського ставлення і підтекстові смисли тощо.

При роботі з текстом слід використовувати наступні прийоми: бесіда; виписування власних імен і дат та складання пояснень до них; складання

хронологічних і синхроністичних таблиць за текстом; складання розповіді за ілюстраціями; порівняння ілюстрацій, фото, карикатур чи плакатів; добірка доказів до сформульованих висновків; складання різних видів плану; робота з формулюваннями та термінами, складання схеми.

Цікавою стратегією є читання тексту з позначками на полях: знайома інформація, нова, викликала інтерес, протилежна попереднім уявленням. Так створюється клімат, який відповідає активній навчальній діяльності, перевіряється рівень попередніх знань, студенти навчаються читати вдумливо, оцінюють і класифікують отриману інформацію. Під час обговорення юнацтво навчається формулювати свої висновки.

На кінець слід додати, що показниками, за якими визначається повнота й глибина розуміння тексту, є: обсяг видобутої з тексту інформації (характеризує повноту його розуміння); усвідомлення складових тексту, які несуть у собі основне смислове навантаження; узагальнення й висновки з прочитаного, які свідчать про засвоєння змісту.

Отже, місце України у рейтингу PISA не стало сюрпризом, бо з огляду на рівень навчальної літератури, це ще відносно непогані показники. Але освітянам слід систематично удосконалювати й поглиблювати роботу з текстами.

Література

1. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П. Критичне мислення: як цього навчати / Н.В. Вукіна, Н.П. Дементієвська / Науково-методичний посібник. – Х.: Основа, 2007. – 112с.
2. Оприлюднено результати міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 // [Електронне джерело] – Режим доступу: <https://auc.org.ua/novyna/oprylyudneno-rezultaty-mizhnarodnogo-doslidzhennya-yakosti-osvity-pisa-2018-ukrayina-na-39>
3. Звіт PISA-2018: українські учні не дотягнули до середнього рівня країн ОЕСР// [Електронне джерело] – Режим доступу: <https://ru.osvita.ua/school/reform/68145/http://www.chytomo.com/zvit-pisa-2018-ukrainski-uchni-ne-dotiahnuly-do-serednoho-rivnia-krain-oesr/>

MYENGLISHLAB ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Світлана Кондратюк

Торговельно-економічний коледж КТНЕУ (м. Київ)

Сучасний соціально-економічний розвиток суспільства вимагає використовувати нові інноваційні методи та засоби навчання студентів у вищих навчальних закладах, які дозволять майбутнім фахівцям бути більш конкурентоспроможними на ринку праці.

На думку, Бистрова Ю.В., поняттям «інноваційні методики та засоби викладання» є полікомпонентним, оскільки об'єднує всі ті нові й ефективні способи освітнього процесу (здобуття, передачі й продукування знань), які, власне, сприяють інтенсифікації та модернізації навчання, розвивають творчий підхід і особистісний потенціал здобувачів вищої освіти [1;27].

Одним із інноваційних засобів навчання є online платформа **MyEnglishLab**. **MyEnglishLab** - інтерактивна, цікава та насичена тисячами вправ, MEL є он-лайн платформою, яка дозволяє викладачам слідкувати за навчальним процесом і за межами аудиторних занять, а студентам дозволяє практикувати свою англійську мову в будь який час, коли вони мають доступ до Інтернету.

Підручники з MEL дозволяють поєднати традиційні заняття з викладачем та підручником на занятті із он-лайн навчанням поза заняттями.

Наші студенти сьогодні є представниками цифрового покоління, які дійсно цікавляться мультимедійним контентом. MEL надає можливості для вивчення англійської мови за допомогою перегляду відео, прослуховування аудіо, а також запису і прослуховування свого власного голосу. У викладачів є повний контроль над визначенням завдань та тестуванням своїх студентів, а також вони можуть вирішувати, коли та яким чином студенти будуть отримувати доступ до матеріалів. Завдання можуть бути призначені всій групі або конкретним студентам, що допомагає всім, хто навчається, більш ефективно досягати своїх цілей. Інструменти зв'язку дозволяють викладачам відправляти повідомлення студентам та нагадувати про завдання, які належить виконати.

Відправлені матеріали одразу перевірялися, а викладачі отримують додаткову допомогу у складанні загальних звітів про помилки, які дозволяють швидко побачити слабкі місця як всієї групи, так і окремих студентів.

У завданнях стало можливим передбачити підказки, які спрямували студентів до необхідних інформаційних сторінок та прикладів, щоб допомогти їм виконати поставлене завдання. Такі засоби заохочують студентів аналізувати те, що вони роблять, та витрачати додатковий час, зосереджуючи увагу на завданні. Дослідження, проведені в Україні і по всьому світу, показали, що студенти, які використовують MEL платформу, досягають кращих результатів під час тестування та витрачають більше часу на відпрацювання умінь.

MEL надає інформацію для викладання та навчання, дає викладачам доступ до широкого спектру діагностичних інструментів, щоб вони могли

заощадити свій час і спрямувати його на завдання, які відповідають реальним потребам студентів. MEL можна використовувати для попереднього перегляду роботи, яку планується провести в аудиторії, що дає викладачам цінний додатковий час, щоб зосередитися на покращенні знань з мови. Комплексний журнал успішності та вбудовані тести також надають освітнім закладам можливість нарахування балів студентам за роботу, виконану на MEL платформі.

Сотні мільйонів відповідей студентів аналізуються компанією Pearson щороку, щоб виявити помилки, які допускають реальні студенти. Потім фахівці в галузі освіти розробляють відповідні підказки, тобто студенти отримують адресний і миттєвий зворотний зв'язок. Дослідження компанії Pearson та взаємодія з установами та окремими користувачами MEL платформи у всьому світі означає, що ми можемо забезпечити комплекс рекомендацій з найбільш ефективної системи для викладачів і студентів. Міжнародна технічна підтримка також доступна 24 години на тиждень, в той час як співробітники компаній Pearson та Dinternal, можуть забезпечити персональну допомогу.

Он-лайн компонент – є важливим інструментом автономної самостійної роботи студентів, яка є наріжним елементом філософії Болонської системи. Моніторинг за навчальною діяльністю студентів дозволяє викладачу мати об'єктивну картину формування іншомовних компетенцій та успішно реалізовувати студент-орієнтовану модель викладання.

Серед найбільш важливих переваг використання варто зазначити наступні:

- можливість вносити **різноманітність** у навчальний процес;
- **підвищення мотивації студентів** до вивчення дисципліни (за рахунок впровадження різних форм роботи);
- **економія аудиторного часу** за допомогою винесення певних видів завдань на самостійне опрацювання;
- багаторазове повторення введених лексичних одиниць та конструкцій, що забезпечує **високий рівень засвоєння нових лексичних навичок**;
- можливість враховувати **індивідуальні особливості** студентів щодо сприйняття інформації;
- отримання якісного **зворотного зв'язку**;
- формування у студентів **навичок планувати** і організовувати свою навчальну діяльність, орієнтуючись на **поставлені цілі і очікувані результати**.

Крім того, необхідно відмітити підвищення ефективності комунікації між студентом і викладачем, в розрізі того, що **спілкування набуває**

характеру наставництва і дозволяє викладачу координувати та моделювати навчальну діяльність своїх студентів.

Отже, використання on-line платформи My English Lab якісно змінює зміст навчання іноземної мови, різноманітність ресурсів електронної складової змішаного курсу відкриває нові можливості презентації навчального матеріалу, дозволяє студентам самостійно визначати індивідуальну траєкторію навчання.

Література

1. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю.В. Бистрова // Право та інноваційне суспільство. – 2015. - №1 (4). – С. 27-33.
2. Берестова А. Інноваційні технології та методи навчання у професійній освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nadoest.com/innovacijni-tehnologiyi-ta-metodi-navchannya-u-profesijnij-osv>
3. Шестопалюк О.В. Інноваційні моделі навчання в діяльності вищих навчальних закладів / О.В. Шестопалюк // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2013. - №3. – С. 118-124.

ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ СПЕЦИФІКИ ОСНОВ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ ФІНАНСИ

Людмила Кравцова

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

На міжнародному рівні сьогодні особлива увага приділяється фінансово-економічній освіті, оскільки вона відіграє важливу роль не тільки в майбутній професійній діяльності студентів, але й соціально-культурному житті громадськості, бо фінансово обізнаний суб'єкт суспільства є джерелом фінансових ресурсів держави, елементом розвитку економіки тощо. У зв'язку з цим важливого значення набуває оволодіння сучасними формами і методами викладання фінансових дисциплін, що забезпечить підвищення рівня якісної підготовки майбутніх фахівців у галузі фінансів.

Дослідженням методик та способів викладання фінансових дисциплін займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені як Я.Я. Болюбаш, Л.С. Виготський, К.М. Гарбера, С.І. Грцуленко, І.В. Душина та багато інших науковців.

Методика викладання спеціальних дисциплін у системі вищої освіти поступово вдосконалюється і трансформується під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників. Базуючись на класичних та інноваційних підходах до

навчально-пізнавальної діяльності студентів, технологія викладання фінансово-економічних дисциплін інтенсифікується, здійснюється процес її оптимізації з урахуванням економічних і соціальних змін в Україні. Перехід до єдиної європейської системи зарахування навчальних досягнень студентів визнаний більшістю країн світової спільноти, в тому числі і Україною, як механізм формування загальноєвропейського освітнього простору, що дозволить забезпечити міжнародне визнання національних освітніх програм, мобільність студентів і викладачів, підвищить якість освіти. У зв'язку з цим змінюється не лише основна нормативна база системи освіти України, але й формуються нові вимоги до навчально-методичного забезпечення освітнього процесу. Враховуючи ці чинники при розробці концептуальної програми вивчення фінансово-економічних дисциплін необхідно враховувати, що

1) у сучасних умовах методика викладання у вищій школі спеціальних і споріднених навчальних курсів дає змогу не тільки поглибити та інтенсифікувати процес пізнання студентами реальних явищ, а й гуманістично спрямувати його за змістом, технологічними компонентами та структурними елементами;

2) методика викладання не тільки вдосконалюється — вона змінюється за структурно-організаційною технологією відповідно до інноваційних тенденцій в системі вищої освіти України та Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації.

За умов кредитно-трансфертної технології навчання кожен викладач зобов'язаний створити комплекс принципово нової навчально-методичної документації, в тому числі силабус — навчальну програму з дисципліни для студента. Розробка навчально-методичного забезпечення з будь-якої дисципліни повинна починатися саме з силабусу. Силабус є стислим описом навчального курсу у ЗВО, частиною навчально-методичного комплексу, який містить основні характеристики дисципліни і має на меті допомогти студенту в організації його навчальної діяльності.

Виходячи з цього, силабус має містити концептуально обґрунтовану дефініцію, мету, завдання, тезаурус навчальної програми.

При викладанні фінансової дисципліни викладач може застосовувати різноманітні методичні прийоми: Словесні методи (лекція, дискусія), наочні матеріали (ілюстрація матеріалів за допомогою таблиць, карт, діаграм), практичні методи (вирішення ситуаційних задач, виконання практичних завдань).

Залежно від способу передачі інформації може застосовуватися : пряме викладання- розкриття у формі розповіді певних питань, непряме викладання- залучення студентів у проблемну ситуацію та самостійний пошук розв'язку проблемних питань, моделювання- схематичне представлення реальних ситуацій, навчання в групах- спільна праця декількох студентів над вирішенням

певної проблеми.

На сучасному етапі розвитку освіти і науки якісне викладання фінансових дисциплін неможливе без застосування інноваційних технологій, використання сучасного обладнання, що дає змогу забезпечити візуальне супроводження лекцій, отримувати on-line консультації, застосування програм для перевірки рівня знань студентів.

В результаті навчання студент має набути компетентності:

1. вміти вирішувати професійні завдання з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів;
2. розкривати соціально-економічну сутність фінансів як багатогранної об'єктивної економічної категорії, властивої сучасним системам господарювання, яка широко використовується державою з метою підвищення ефективності суспільного виробництва;
3. знати нормативно-правове забезпечення і застосовувати його на практиці;
4. використовувати закономірності функціонування фінансів та фінансового механізму держави;
5. застосовувати навички об'єктивно оцінювати процеси та явища, що відбуваються в економіці та уявляти їх взаємозв'язок із механізмом формування, розподілу й використання фінансових ресурсів держави;
6. правильно розуміти місце та роль фінансів у розвитку продуктивних сил суспільства й удосконаленні ринкових відносин;
7. самостійно аналізувати й оцінювати механізм функціонування централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів держави та розробляти зміст стратегії з ефективного їх використання;
8. сформувати систему знань і той інструментарій, застосування яких у практичній діяльності дозволить ухвалювати своєчасні і високоефективні рішення у сфері управління фінансами і фінансовою діяльністю в державі;
9. застосувати на практиці знання щодо особливостей оподаткування підприємств;
10. вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності;
11. використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур;
12. демонструвати базові знання для подальшого використання їх на практиці;
13. використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у різних сферах діяльності суб'єктів господарювання;
14. знати особливості діяльності фінансового ринку і застосувати у

роботі з цінними паперами.

Система оцінки результативності навчальної діяльності при вивченні дисципліни "Фінанси" має забезпечувати виявлення реального стану оволодіння професійними компетентностями щодо загальних теоретичних знань; здатності аналізувати взаємодію економічних суб'єктів у процесі створення матеріальних благ при обмежених ресурсах; вміння застосовувати діалектичні методи економічного аналізу при дослідженні елементів ринкового механізму; вміння аналізувати проблеми, пов'язані з розвитком грошово-кредитних відносин, фіскальної політики та державного регулювання.

Методами контролю з дисципліни є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Формами проведення поточного контролю з дисципліни є: усні опитування на практичних заняттях, письмові самостійні роботи (на практичних заняттях), тестування тощо.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання. Підсумковий контроль з дисципліни «Фінанси» включає семестровий контроль у формі заліку чи екзамену згідно розробленого і затвердженого навчального плану.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Якщо студент відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Під час роботи над індивідуальними науково-дослідними завданнями та проектами не допустимо порушення академічної доброчесності.

Проблема академічної доброчесності включає в себе: боротьбу з плагіатом, протидію корупції, питання академічної етики та інформаційної грамотності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Отже сучасний роботодавець зацікавлений в обізнаних фахівцях, які володіють достатньою кількістю теоретичного матеріалу, при необхідності вміють швидко знайти необхідну інформацію, проаналізувати її, узагальнити і зробити висновки та пропозиції по вдосконаленню роботи, шляхах покращення показників діяльності суб'єкта господарювання, а для цього необхідно застосувати сучасні форми і методи викладання фінансових

дисциплін, що забезпечить вищий рівень якісної підготовки майбутніх фахівців у галузі фінансів.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЛІТЕРАТУРНО - МОВОЗНАВЧОГО КВЕСТУ

Людмила Нечаюк

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Сьогодні, в умовах ХХІ століття, формується інформаційне суспільство, в якому на перше місце виходять комп'ютерні програми та технології та нові методи вивчення навчальних дисциплін. До такої тенденції мають бути готові й вчителі нової української школи, а також викладачі вищих навчальних закладів, які вже сьогодні повинні використовувати у своїй роботі інновації часу [5].

Упровадження інноваційних технологій та методик навчання і виховання сприяє різнобічному розвитку студентів їх зацікавленості і викладачів. Однією з таких методик, яка вчить знаходити необхідну інформацію, піддавати її аналізу, систематизувати та вирішувати поставлені задачі є квест. Квест дозволяє розвивати активне пізнання на заняттях, сприяє розвитку мислення, допомагає долати проблеми та труднощі, а саме: вирішити, розплутати, придумати, уміти застосовувати свої знання на практиці у нестандартних ситуаціях, тобто актуалізувати знання, вчить мислити логічно, розвиває інтерактивні здібності.

Упровадження квесту дозволяє:

- активізувати розумову діяльність шляхом створення спеціальних умов для виконання завдань, які потребують достатньої свідомості й зрілості студентів, здатності до подолання спеціально створених перешкод;
- формувати стійкий інтерес студентів до навчального предмету.

Переваги використання квесту:

- дозволяє студентам пізнати один одного в умовах необхідності прийняття швидких рішень;
- виявляє: приховані якості у студентів, потенційних лідерів, інтелектуалів, студентів-логістів, які вміють прорахувати на декілька ходів вперед;
- розвиває логічне мислення, інтуїцію, вміння швидко знаходити вихід із складної ситуації, знайти спільну мову з різними людьми;
- дозволяє студентам краще ознайомитися з темою, бо всі сценарії носять тематичний характер;
- проводить аналогії й асоціації між явищами;

- швидка актуалізація інформації;
- ігрові етапи дозволяють спільно пережити емоційні сплески, що психологічно зближує студентів, викликають масу позитивних емоцій і радісних спогадів, сприяють розвитку комунікабельності;
- інтелектуальні етапи розвивають ерудицію і виявляють спритність [1].

Квест – (у перекладі з англійської – розшукую, розслідую) – тривалий, цілеспрямований пошук відповідей, на поставлені завдання викладачем.

Квест (від англ. quest — пошук) — жанр інтелектуально-логічних ігор. Гра полягає в розгадуванні різноманітних загадок, пошуку відповідей на запитання, виконанні завдань. «Живий квест» не тільки дозволяє кожному учаснику проявити свої знання, здібності, а так само стимулює спілкування і служить гарним способом згуртувати гравців. У квестах вітається елемент змагальності, а так же ефект несподіванки (несподівана зустріч, таємничість, атмосфера, декорації) [2]. Вони сприяють розвитку аналітичних здібностей, розвивають фантазію і творчість, т. К. Учасники можуть доповнити живі квести по ходу їх проходження. Для того, щоб квест дійсно був захоплюючим і в той же час, навчальним, щоб задіяти всіх учасників і дати можливість кожному проявити себе, потрібно серйозна підготовка гри і її проведення [4].

Як і будь-яка технологія квест-гра має свою структуру:

1. Вступ, сюжет, ролі;
2. Завдання етапи, питання, рольові завдання;
3. Порядок виконання бонуси, штрафи;
4. Оцінки підсумки, призи.

Для того, щоб підготувати квест-гру важливо знати види квесту:

1. Лінійні - гра побудована ланцюжком; розгадавши одне завдання, учасники отримують наступне і так до тих пір, поки не пройдуть весь маршрут;
2. Штурмові - гравці отримують основне завдання і перелік точок з підказками, але при цьому самостійно вибирають шляхи вирішення завдань;
3. Кільцеві - являють собою той же лінійний квест, але замкнутий в коло, команди стартують з різних точок, які будуть для них фінішними.

Отже, як же організувати квест? На що звернути увагу[6]?

Розберемо етапи організації квесту:

1. Цілі і завдання квесту;
2. Цільова аудиторія і кількість учасників;
3. Сюжет і форма квесту (сценарій);
4. Простір і ресурси (де саме буде проходити гра і що для цього потрібно);
5. Кількість помічників, організаторів;
6. Призначити дату;
7. Заінтригувати учасників. Після того, як будуть виконані етапи, необхідно скласти маршрут.

Тут можливі різні варіанти, наприклад:

1. Маршрутний лист (на ньому можуть бути просто написані послідовно станції і де вони розташовані, а можуть бути загадки, ребуси, зашифроване слово, відповідь на які і буде те місце, куди треба піти);
2. Карта (схематичне зображення маршруту);
3. Учасники можуть дізнаватися про те, куди далі йти після того, як виконають завдання на станції (від організатора; відповідь на завдання і є назва наступної станції; знайти заховану підказку на певній території і т.п.)

Найчастіше використовуються лінійні квести, де учасники йдуть від однієї точки за певним маршрутом і зустрічаються в іншій точці, на кінцевій станції.

У нашому навчальному закладі вже традиційно подібні квести проводяться на День писемності та української мови (9 листопада) та до Міжнародного дня рідної мови (21 лютого).

Оптимальна кількість команд – 4-6, по п'ятеро учасників у кожній. Викладач має розробити маршрути так, щоб не допустити скупчення студентів в одному місці. Для квесту знадобляться конверти із завданням, маркери різних кольорів, папір тощо. Гравцям потрібно виконати певні завдання на кількох станціях. Лише за умови правильної відповіді, можна отримати назву наступної станції, перепустку на неї, напрямок подальшого руху, інструкцію тощо. У ході гри на учасників можуть чекати несподівані перешкоди або бонуси за правильність відповідей чи швидкість. Перед початком обов'язково потрібно ознайомитися із правилами гри. Інструкції повинні бути чіткими та доступними. Для станцій обираються місця, які легко зашифрувати, спираючись на предмети, оформлення приміщень, асоціації тощо. Станції повинні розташовуватися на певній відстані, щоб гравці, переміщаючись між ними, не заважали один одному. Для зручності учасникам пропонуються маршрутні листи або карти руху із назвами станцій і порядком їх проходження. Організаторам квесту доцільно провести заздалегідь автоспробу, аби уникнути прикрих несподіванок у процесі гри.

Правила проведення. У визначений час усі команди збираються в одному місці й отримують конверти із завданням, ознайомлюються з ними і починають виконувати. Якщо квест проводиться під час перерви. Виконуючи завдання, команди діють згідно інструкції. Переможницею стає команда, яка першою дійде до фінішу і отримає більшу кількість балів. Команди відзначаються призовими місцями, грамотами, оцінками у журнал.

Великою популярністю серед студентства користується літературно-мовознавчий «КВЕСТ». Нетрадиційні, оригінальні завдання та цікавий сценарій гарантують успіх заходу. У квесті зазвичай усі завдання поєднані спільною темою (творчість одного письменника, сюжет одного твору, схожі за жанром твори). Напередодні конкурсу кожна команда отримує

запропоноване домашнє завдання: дати назву команді, створити емблему команди, гасло, придумати тематичний дрес - код.

Завдання варто підготувати різнопланові: інтелектуальні (знання тексту, розгадування ребусів, кросвордів, головоломок, розшифровування закодованих текстів); орієнтувальні (пошук маршруту за підказками, по карті, пошук підказок, завдань, винагород, ключів); технічні (складання конструктора, пазлів); спортивні (вправи на влучність, спритність); творчі (ілюстрування, малювання, трансформація тексту); комбіновані. Під час їх виконання можна запропонувати підказки: додаткові запитання, загадки, малюнки, схеми, предмети-відповіді, рядки на сторінках книжок, аудіо- та відеопідказки.

Студентам було запропоновано блок літературно – мовних конкурсних завдань:

- конкурс **«Декламатор»**. Учасники складали пазл із частин строфи віршованого твору, називали автора і назву твору та декламували напам'ять вірш;
- конкурс **«Перекладач»**. Гравці - інтелектуали перекладали рідною мовою англійські та російські речення;
- конкурс **«Корифеї української літератури»**, де потрібно було вказати прізвище українських письменників (за наявністю портрета), назвати їх твори;
- цікавим було завдання на логічне мислення **«Дібрати синоніми та антоніми до запропонованих фразеологічних зрощень»**.
- Конкурс **«Зафарбувати фразу...»**, виконуючи яке, першокурсники проявили свій художній талант.
- конкурс **«Мудра павутинка»** з відомих приказок та прислів'їв;
- конкурс **«Літератори»** відшукати художні засоби (епітети) у відомому вірші Олександра Олеся «Чари ночі»;
- конкурс **«Мовознавець»** згадували фразеологізми.

Кожен конкурс оцінювався за 5 бальною системою.

Передбачалося визначення номінацій:

- «За краще вираження логічного мислення»
- «За краще декламування української поезії»
- «За краще знання корифеїв української літератури»
- «За кращий переклад рідною мовою»
- «За яскраве вираження милозвучності української мови»

Отже, квест - це гра, в якій задіюється одночасно і інтелект учасників, їх фізичні здібності, уяву і творчість. Тут необхідно проявити і кмітливість, і спостережливість, і винахідливість, і кмітливість. Це тренування пам'яті та уваги. Це розвиток аналітичних здібностей і комунікативних якостей.

Учасники вчаться домовлятися один з одним, розподіляти обов'язки, діяти разом, переживати один за одного, допомагати. Крім цього, студенти повторюють у такий спосіб навчальний матеріал і закріплюють знання.

Література

1. Грабовська Л. Г., Рожок І. Л., Сукач Н. В. Веб-квест на уроках української мови та літератури як засіб активізації навчальної діяльності учнів. Авторський посібник. [Електронний ресурс].-Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/45861/
2. Ільченко О. В. Використання web-квестів у навчально-виховному процесі. [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/proftech/32834/
3. Інтерактивні технології навчання: теорія, досвід: Методичний посібник. / Авт.-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. – 2007.
4. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології. – К, 2000. – 89 с.
5. March T. Criteria for Assessing Best WebQuests [Електронний ресурс] / T. March. – Режим доступу : <http://www.bestwebquests.com/bwq/matrix.asp>.
6. Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті: Навчальний посібник / За заг. ред. С. П. Бондар. – Рівне, Редакційно-видавничий центр "Тетіс" Міжнародного університету "РЕГІ", 2003. – 200 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДУ КООПЕРАТИВНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Тетяна Проневич

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Розвиток системи освіти вимагає від педагогічної науки і практики вивчення та впровадження нових методів навчання й виховання студентів. Інноваційні системні технології здатні вдосконалювати весь педагогічний процес в освітньому закладі.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної, позитивної взаємодії всіх студентів. Відбувається колективне, групове, індивідуальне навчання, навчання у співпраці, коли викладач і студенти - рівноправні суб'єкти навчання. В результаті організації навчальної діяльності за таких умов в аудиторії створюється атмосфера взаємодії, співробітництва. Організація інтерактивного навчання передбачає використання дидактичних і рольових ігор, моделювання життєвих ситуацій, вирішення клінічних ситуаційних задач, створення проблемної ситуації. Вирішення певних проблем відбувається переважно в груповій формі.

Інтерактивні технології передбачають організацію кооперативного навчання, коли індивідуальні завдання переростають у групові, кожний член групи вносить унікальний вклад у спільні зусилля, зусилля кожного члена групи потрібні та незамінні для успіху всієї групи. Для роботи за інтерактивними технологіями викладачу необхідно змінити свої особисті підходи до навчання, а у студентів у такому разі покращується сприйняття інформації.

Інтерактивні технології навчання О.Пометун, Л.Пироженко поділили на чотири групи: парне навчання (робота студента з викладачем чи студента зі студентом один на один), фронтальне навчання, навчання у грі, навчання у дискусії.

На сьогодні кооперативне навчання широко визнається у сфері освіти. Воно стало популярним завдяки багатьом причинам: кооперативне навчання допомагає викладачам працювати з великою кількістю студентів, удосконалює академічні досягнення та соціальний розвиток. Кооперативне навчання - це технологія навчання в невеликих групах, коли створюється можливість обговорення кожної проблеми, доведення, аргументування власного погляду. Це сприяє не лише глибшому розумінню навчального матеріалу, а й розвитку мислення та мовлення. Члени великої групи розподіляються на декілька малих груп і діють за інструкцією, яка спеціально була розроблена для них

викладачем. Кожен з учасників процесу працює над своїм завданням, своєю частиною матеріалу до повного розуміння питання, яке вивчається, та завершення роботи над ним. Потім студенти обмінюються знахідками таким чином, що робота кожного є дуже важливою та суттєвою для роботи інших, оскільки без неї завдання не буде виконане (частина важливої інформації буде втрачена, інші учні групи її не отримають). Методика «кооперативне навчання» це «навчальна співпраця».

Кооперативне навчання здійснюється у спеціально створених підгрупах, що виділяються в межах групи. Основою для виділення підгруп є однакове бачення й розуміння мети. Ураховуються також рівень підготовленості, здатність до взаємодії, особисті симпатії та спільність інтересів.

Кооперативно організоване навчання відрізняється певними особливостями:

- підгрупи виділяються на тривалу перспективу, а тому до їх створення викладач підходить дуже виважено;
- розробляються свої стратегії, здійснюється планування для кожної з виділених підгруп;
- у процесі навчання члени груп діляться своїми знаннями, уміннями;
- кожен працює на повну силу, сумлінно, самостійно;
- за результат групи відповідальність несе кожен учасник;
- робота кожного члена групи оцінюється під кутом зору досягнення намічених цілей.

Функції викладача в кооперативному навчанні набувають деяких нових ознак. Він виступає як фасилітатор-помічник, рівноправний учасник групи. Навантаження на педагога зростає. Адже він додатково має займатися формуванням здатності:

- координувати свою діяльність із діяльністю партнерів;
- ставати на позицію інших і змінювати свою позицію;
- надавати своїм партнерам допомогу та користуватися їхньою допомогою;
- рефлексувати свої дії та дії інших членів групи;
- з повагою ставитися до кожної думки;
- вибудовувати міжособистісні взаємини з партнерами;
- надавати найвищого пріоритету досягненню колективної мети;
- не допускати переростання суперечностей у зіткнення позицій та інтересів;
- попереджувати виникнення конфліктів.

Одна з нових і найбільш відповідальних функцій викладача - здійснення спільного зі студентами аналізу процесу навчання. Останній аналізується не тільки під кутом зору отриманих результатів, а й доцільності обраних шляхів, способів вирішення поставлених завдань, ефективності кооперування зусиль, міжособистісних взаємин тощо.

Роль викладача у кооперативному навчанні також полягає у плануванні та здійсненні кооперативних занять, а це:

1. Прийняття організаційних рішень перед початком роботи:

- визначення академічних та соціальних цілей;
- визначення належного розміру групи;
- включення студентів до тієї чи іншої групи (різностатеві, за рівнем і стилем навчання, культури тощо, тривалість знаходження у групі);
- підготовка матеріалів.

2. Розробка заняття:

- установлення позитивної взаємозалежності;
- пояснення академічного завдання (група повинна знати, як її будуть оцінювати, які соціальні навички потрібні і т. д.);
- пояснення критеріїв успіху;
- особистісний підхід, установлення особистої відповідальності;
- визначення бажаної соціальної поведінки.

3. Моніторинг та втручання під час роботи у групах:

- моніторинг поведінки;
- втручання під час виконання завдань (цільова допомога, навчання співробітництву).

4. Оцінювання результату та процесу групової роботи:

- оцінка академічних цілей;
- оцінка соціальних цілей.

Серед методів кооперативного навчання виділяють такі: «думай - працюй у парі – ділись», «кажи та переключайся», «круглий стіл». «трьохступеневе інтерв'ю», «кути», «графіті», «навчання разом», «команди - ігри – турніри», «складана картинка».

Отже, метод кооперативного навчання відображає постійне спілкування викладача з студентами, студентів зі студентами. Все більшого поширення набувають такі форми і методи викладання, які збуджують творчість, створюють атмосферу розкритості, емоційного піднесення, залучають інтереси і захоплення студентів до навчального процесу. Успіх роботи групи кооперації напряму залежить від здатності викладача спланувати роботу груп і від уміння самих студентів побудувати свою навчальну діяльність, поєднуючи індивідуальну роботу з роботою в парах та групою в цілому. При цьому студенти повинні розуміти, що це сумісна діяльність, але кожен з них має в цій діяльності «своє обличчя», зберігає свою індивідуальність.

Література

1. Артюшина М.В. Групова згуртованість, організованість і спрацьованість команди / М. В. Артюшина // Психолого-педагогічні аспекти реалізації

- сучасних методів навчання у вищій школі: Навч. посіб. [За ред. М.В.Артюшиної, О.М.Котикової, Г.М. Романової]. – К.: КНЕУ, 2007. – С. 261-283.
2. Інтерактивні технології навчання: Теорія, досвід: метод, посіб. Авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: А.П.Н., 2002. – 136 с.
3. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І., Семенова А.В. та ін.; За ред. Курлянд З.Н. – К.: Вища школа, 2005. – С. 150-158.
4. Січкарук О. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: Навчально-методичний посібник / О. І. Січкарук. – К.: Таксон, 2006. – 88 с.
5. Фрейман Г. Кооперативна технологія навчання як засіб формування громадянської позиції старшокласників на уроках історії / Г. Фрейман // Історія в школі. – 2011. – № 5/6. – С. 30-32.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА»

Олена Рудакова

Коледж Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

Соціальний, економічний, політичний, загальнокультурний стан кожного етапу розвитку суспільства знаходить своє відображення в цілях і завданнях змісту і вихованню підростаючого покоління.

Сучасний рівень розвитку суспільства потребує високоосвічених фахівців, людей творчих, здатних до вільного мислення.

Українська педагогіка спирається на багату спадщину, кращі традиції у вихованні громадянина майбутнього фахівця, який цінує та готовий відстоювати ідеали свободи, демократичні цінності і права людини, якому притаманні демократична громадянська культура, відповідальність, готовність до компетентної участі у громадянському житті.

В сучасному суспільстві розкриття творчого потенціалу людини можливе лише за умови вільного, демократичного устрою, де провідною є максима «вільна людина – розвинене громадянське суспільство – сильна держава». За цих умов особливого значення набуває предмет «Громадянська освіта».

Зміст громадянської освіти забезпечує формування системи уявлень і сприяє становленню світоглядних орієнтацій особливості, виробленню власної філософії життєдіяльності, самоідентифікації та самореалізації в кожній із сфер суспільного життя: політико-правовій, соціальній, культурній, економічній і формує громадянську компетентність у майбутніх фахівців.

Викладання предмету «Громадянська освіта» у коледжі НФаУ побудовано на використанні інтерактивних методів навчання: дискусії, дебатів, методу проектів, кейс-методу, «мозковому штурму», брейн-рингу, тощо. Використовуються можливості інтернет-ресурсів, технології мультимедіа.

Впровадження інтерактивних методів навчання здійснюється в аудиторній та позааудиторній роботі. Це допомагає викладачеві забезпечити ефективність освітнього процесу, активізувати пізнавальну діяльність студентів, підвищувати їх мотивацію та якість навчання.

Дискусія – один з важливих методів інтерактивного навчання. Це метод пізнавальної діяльності, спрямований на формування ключових компетентностей студента. Дискусія розвиває навички спілкування в колективі, вчить конструктивному діалогу, забезпечує включення студентів в пошук істини шляхом уміння відстоювати особисту точку зору, співставлення різних думок та точок зору тощо.

Наприклад, при вивченні теми «Людина і держава» відбувається дискусія «Стратити неможливо помилувати». Де, на Ваш погляд, треба поставити кому?

Студенти розглядають проблему, чи треба за особливо тяжкі злочини вводити смертну кару? чи ні? Мета даної дискусії: розглянути цю проблему з різних боків, допомогти студентам зорієнтуватися у різноманітності думок, зібрати якомога більш інформації, осмислити її, аргументувати особисту точку зору. Студенти використовують інформацію ЗМІ, інтернет-ресурс, правову літературу, загальну декларацію прав людини «ООН».

Розглядаючи самостійно проблему, студенти розуміють, що права людини має гарантувати держава. Для забезпечення захисту прав і свобод людини діє міжнародне і вітчизняне законодавство. Кожна людина має можливість захисту власних прав і свобод, захист свого життя і здоров'я у суді та міжнародних органах тощо.

Інтерактивні методи навчання пов'язані з роботою студентів в групах (парах). Це полегшує процес навчання, урізноманітнює його, робить приємнішим, створює атмосферу взаємодопомоги в групі, дають несподівані ефекти в роботі зі слабшими студентами.

Тема «Ідентичність формування самоідентичності» передбачає роботу в парах. Викладач пропонує розглянути 5 видів ідентичності, які запропонував американський соціолог Ч. Гордон, працюючи групами отримують завдання: «Поясніть, як Ви розумієте кожен із запропонованих ідентичностей. Який зміст Ви в них укладаєте?

Метод роботи малими групами є продуктивним. Об'єднання знань, зусиль декількох студентів у групи, повна колегіальність додають сміливості і

впевненості, дозволяють подолати страх у випадку неправильної відповіді. Психологічна впевненість сприяє результативній роботі.

Метод «Відкритий мікрофон» дає можливість кожному студенту відповісти на запитання, висловити свою думку. В. Черчилль, ще зовсім недавно, до розвитку інформаційного суспільства висловив думку: «Хто володіє інформацією, той володіє світом». Прокоментуйте цей Вислів. Чи залишається він актуальним нині? Аргументуйте.

Метод «Шкала думок». Студентам пропонують прокоментувати філософські думки. «Найбільші гріхи медіа – це ті, що йдуть дорогою брехні, і їх є три: дезінформація, очорнення та знеславлення. А найважчий із них – це дезінформація» - Папа Римський Франциск.

Студенти пояснюють, як вони розуміють цю тему. Погоджуються з наведеними думками чи ні. Наводять приклади, чому медіа користуються прийомами брехні. Роблять висновки: мас-медіа дуже впливові, а впливовість мас-медіа гостро ставить питання про їхню об'єктивність.

Усі інтерактивні методики навчання вимагають від викладача додаткової підготовки. Уміння викладача організувати вибір та обґрунтування теми, де чітко формування запитань, контроль знань, вмінь та навичок орієнтовано на взаємодію викладача і студента.

Таким чином, інтерактивні методи при викладанні предмета «Громадянська освіта» активізують діяльність студентів, розвиваючи їх творче мислення, вміння спілкуватися, розмірковувати і приймати рішення, збагачує зміст відомого матеріалу, допомагає його засвоєнню, виховує толерантність, відповідальність, самостійність мислення. В процесі системного, цілеспрямованого навчання підвищується не тільки якість знань, але й формується громадянська компетентність майбутніх фахівців.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ ГОЛОКОСТУ У ВИЩОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Юлія Руденко

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Побудова в сучасній Україні громадянського суспільства, прагнення до європейської інтеграції передбачає ствердження демократичних цінностей, протидію будь-яким проявам ксенофобії та насильства, первинність прав і свобод людини, у першу чергу – права на життя. Важливим чинником реалізації цього гуманітарного вектору є формування у громадян України історичної свідомості на основі осягнення уроків історії, у тому числі – уроків Голокосту, однієї з найбільших трагедій людства. Викладання історії

Голокосту у вищій, як і загальноосвітній школі, має непересічне значення. Це шлях формування у суспільстві почуття співпереживання, готовності запобігати злочину геноциду в майбутньому.

При висвітленні історії Голокосту необхідно пам'ятати чіткі та логічні формулювання питань, розроблені І. Щупаком, директором Українського інституту вивчення історії Голокосту “Ткума”: розуміння Голокосту як складової національної та всесвітньої історії; пояснення сутності Голокосту, коректність дефініцій; пояснення передумов Голокосту; висвітлення антисемітського характеру нацистської ідеології; наведення основних фактів реалізації “остаточного вирішення єврейського питання”, що розкривають означену проблему, та точність у їх викладенні; емоційний та особистісний (через долі конкретних людей) виклад навчального матеріалу, використання документів, свідчень, що пробуджують співчуття до жертв нацистів та повагу до героїв опору; характеристика єврейського опору Голокосту; згадування реакції країн та народів на Голокост; увага до подвигу рятівників євреїв – Праведників народів світу; підведення студентів до формування ними власних висновків на наукових та гуманістичних засадах, актуалізація матеріалу про Голокост, підкреслення важливості уроків Голокосту.

Але потрібно звернути увагу на *проблеми*, які виникають. Перш за все – це *методична неготовність більшості викладачів до ґрунтовного викладання цієї теми*. Хоча тема Голокосту включена до програми історії України ще з кінця 1990-х рр., до сьогодні Міністерство освіти і науки не передбачило професійної підготовки фахівців з викладання даної проблеми. Розробка методології та методики викладання теми Голокосту здебільшого ініційована єврейськими неурядовими організаціями України у співпраці з їхніми іноземними партнерами, зокрема завдяки літнім школам та семінарам Українського центру вивчення історії Голокосту (м. Київ) та Українського інституту вивчення історії Голокосту “Ткума” (м. Дніпро). Також зацікавлені здобути необхідні теоретичні знання і методичні рекомендації мають можливість пройти піврічний віртуальний курс “Історія Голокосту (Шоа)”, який проводить Міжнародна школа вивчення історії Голокосту “Яд Вашем” (м. Єрусалим).

Наступна проблема – *нестача інформації у навчальних підручниках про події Голокосту*. Голокост вивчають у курсі “Історія України” в межах теми “Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)” та в курсі “Всесвітня історія” в межах теми “Друга світова війна. Світ після Другої світової війни”. Державними вимогами передбачене вміння тлумачити і застосовувати термін “Голокост”. Тому автори підручників з історії України та всесвітньої історії здебільшого обмежуються лише поданням значення цього терміну та переліком місць масового знищення євреїв та інших категорій жертв нацистської політики в Європі та Україні. За детальнішою інформацією про

події Голокосту викладачам варто звертатися до сайту Меморіального комплексу історії Голокосту “Яд Вашем”, сайту проекту “Віртуальний штетл” Музею історії євреїв Польщі “Полін”, сайту Музею “Дім Анни Франк”, бібліотек сайтів Українського центру вивчення історії Голокосту та Українського інституту вивчення історії Голокосту “Ткума” тощо. У кращій ситуації знаходяться ті викладачі, які співпрацюють із вищезазначеними неурядовими єврейськими організаціями, адже завдяки співпраці вони отримують не лише методичну підготовку, а й необхідну навчальну літературу.

Ще однією проблемою є *нестача часу для ґрунтовного викладання історії Голокосту* в межах діючої навчальної програми з історії. Тому викладачі, які зацікавлені у викладанні теми Голокосту, можуть залучати тематичний матеріал під час вивчення тем “Стереотипи та упередження”, “Права, свободи та відповідальність”, “Полікультурність” з курсу “Людина і світ”.

Шляхом *вирішення цих проблем* та ознайомленням студентів зі сторінками історії Голокосту є робота в позаурочний час. Зазвичай, це *підготовка і проведення заходів з вшанування пам’яті загиблих в Бабиному Яру, заходів, присвячених Міжнародному Дню Пам’яті жертв Голокосту*. Форми роботи, які використовуються під час проведення подібних заходів, – це мітинги-реквієми, вшанування пам’яті загиблих на місцях масового розстрілу, тематичні екскурсії.

Результативним є *відвідування експозицій у музеях*, які розкривають сторінки історії Голокосту, зокрема Національного музею історії України у Другій світовій війні та Національного музею історії України. Для викладачів існує можливість скористатися пересувною виставкою “Єврейські діти України – жертви Голокосту”.

Також ефективним є *перегляд з подальшим обговоренням художніх та документальних фільмів* з проблематики Голокосту, зокрема “Список Шиндлера”, “Піаніст”, “Життя прекрасне”, “Крадійка книг”, “Хлопчик в полосатій піжамі”, “Назви своє ім’я”.

Окремих студентів варто залучати до *написання дослідницьких робіт*, які можна подавати на конкурси “Історія та уроки Голокосту” ім. І.Б. Медвинського, “Уроки війни та Голокосту – уроки толерантності” чи на краєзнавчі конкурси, умовами яких є дослідження регіональних аспектів історії Голокосту.

Отже, поступово Голокост стає складовою українського історичного дискурсу. Україна стала першою державою на пострадянському просторі, яка включила питання історії Голокосту до державних програм із історії України та всесвітньої історії. Історія Голокосту, історія євреїв України розглядається в контексті європейської та світової історії, як важлива складова європейської

історичної пам'яті. Спроби компаративного аналізу цих історичних подій та явищ на основі сучасної методології дають викладачу та студенту чималий матеріал, що має великий освітній та виховний потенціал.

Література

1. Гон М. Викладання історії Голокосту у вищій школі: здобутки, проблеми, перспективи / М. Гон // Проблеми дидактики історії. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2009. – Випуск 1. – С. 36-51.
2. Кришмарел В., Севастьянова Д. Методичні рекомендації до вивчення питань Голокосту на уроках історії у загальноосвітніх навчальних закладах / В. Кришмарел, Д. Севастьянова // Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. – 2017. – № 9/10. – С. 32–36.
3. Сизова А. Викладання історії Голокосту в середній школі: проблеми та можливі шляхи їх вирішення / А. Сизова // Українське суспільство і пам'ять про Голокост: наукові та освітні аспекти (Вибрані доповіді IX і X круглих столів до Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту). – Київ: Український центр вивчення історії Голокосту, 2018. – С. 61-66.
4. Щупак І. Історія Голокосту: факультативний курс для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / І. Щупак // Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. – 2016. – №10 (60). – С. 39-41.

EDUCATIONAL INNOVATION AND ITS INTRODUCTION DETERMINES THE FUTURE OF EDUCATION AS A PUBLIC INSTITUTION

Svitlana Sliusar

Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University
(Pereiaslav, Kiev region, Ukraine)

The development of the world economy at the present stage in the context of globalization is characterized by the intensification of the process of intellectual development and the formation on this basis of a knowledge based society – a society based on knowledge and high technologies, will be characterized by a high innovative and intellectual level. Some researchers believe not without reason that the Era of Intelligence is coming, that is, a post-information or intellectual technical revolution is taking place in the world [1, 2].

Modern system of higher education, fully meeting the requirements of time, is one of the main factors of growth of quality of human capital, generator of new

ideas, guarantee dynamic development of economy and society as a whole. In order for Ukrainian higher education to carry out these important tasks effectively, it is necessary to update it taking into account the current world trends in the development of education in a wide socio-economic context.

Today, educational innovation is divided into:

– psychology and pedagogical – an innovation in educational, educational, administrative process;

– scientific and production technologies – computer and multimedia technologies;

– social and economic – legal, legal and economic innovations.

In turn, innovative technologies in the institution of higher education are characterized as technologies based on innovations: organizational (related to optimization of educational conditions), methodological (aimed at updating the content of education and improving its quality); which allow: students – to effectively use educational and methodological literature and materials; to acquire professional knowledge; to develop problem and search thinking; to form professional reasonings; to activate research work; to expand the possibilities of self-monitoring of acquired knowledge; teachers – promptly update educational and methodological literature; introduce modular learning technologies; use simulation training technologies; expand the ability to monitor the knowledge of students in general: improve the quality of available training technologies [2].

Today, the most popular innovative learning methods that enable the use of new teaching technologies are context learning, simulation learning, problem learning, modular full learning, distance learning (tabl. 1).

Table 1

Comparative description of innovative training methods [3]

Innovative models of training	Key features	Characteristic of the traditional model, develops
Contextual training	Integration of various activities of students: educational, scientific, practical. Create conditions that are as close to real as possible.	Increase the share of practical work of the student (with emphasis on applied).
Imitating training	Use of game and simulation forms of training.	Increase the percentage of active learning methods (simulation and simulation games).
Problem training	Initiating a self-search (student) for knowledge through the problem (teacher) of educational material.	Changing the nature of educational task and educational work (reproductive to productive, creative).
Modular training	The content of the educational material is rigidly structured	Specific organization of educational material in the

	for the purpose of its maximum absorption, accompanied by mandatory blocks of exercises and control over each fragment.	most compressed and understandable form for the student.
Full assimilation knowledge	Develop options to achieve learning outcomes (based on changing learning conditions) for students with different abilities.	Attention is paid to fixing the results of training.
Distance learning	Wide access to educational resources, highly mediated teacher role and independent and autonomous student role.	Use of the latest information and communications technology tools.

Analysis of the characteristics of innovative training methods has shown that the above mentioned methods can be effectively used in the training process each individually, but in our opinion a more effective result can be obtained from the complex and systematic use of some methods, for example, modular training can be combined with problem training.

Unquestionably, the educational innovations of the twenty-first century are linked to the impressive development of technology and technology. Of course, the use of these tools in the teaching process is also radically changing traditional educational landscapes. These are modern technologies in the process of training, for example, trainings, educational capabilities of the Internet (online consultations, blogs, etc.), introduction of videoconferencing, creation of digital films, development of virtual training programs, use of Power Point program capabilities. By the way, the latter most often becomes the first step that teachers take, try to apply modern technologies in the educational process.

In modern conditions, the application of innovative methods and technologies of teaching economic disciplines allows to deepen the learning of knowledge, skills and skills, increase motivation of students and encourage to independently find answers to problematic questions, stimulate cooperation in the collective, as well as the need to expand their outlook, develop themselves as individuals.

So, the rapid development of civilization must undoubtedly be adequately reflected in educational practices. Building innovative education is the strategic goal of any state that looks forward to a competitive future in today 's open world. I would like to believe that understanding this fact will determine educational policy in Ukraine. Understanding the progressive role of education in social development, it is quite natural to establish and try that the innovative policy of each domestic institution of higher education in the target direction is a growth policy, by the method of formation – scientifically based, by the nature of selection – selective, in relation to risk – moderate in educational and educational technologies and risky in

scientific activity. In practice, this model is not so easy to implement. Domestic education, based on its rich traditions and progressive world experience, follows this path, although it is difficult to overcome objective and subjective difficulties.

References:

1. Varnaliy Z. (2015). Rol' ekonomiky znan' u rozvytku natsional'noyi innovatsiynoyi systemy. [The role of knowledge economics in the development of the national innovation system]. Science and business. Economy of knowledge. Dnipropetrovsk, P. 60-65.
2. Geets V. (2009). Kharakter perekhidnykh protsesiv do ekonomik znan'. [The nature of transition processes in the knowledge economy]. Economy of Ukraine. Vol. 4. P. 6 (4-14).
3. Shestopalyuk O. (2013). Innovatsiyni modeli navchannya v diyal'nosti vyshchykh navchal'nykh zakladiv. [Innovative models of education in the activities of higher educational institutions]. Theory and practice of social systems management. Vol. 3. P. 118-124.

ГРАФІЧНИЙ СПОСІБ ПОДАННЯ МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Людмила Суховірська, Ольга Лунгол

Донецький національний медичний університет (м. Кропивницький)

Василь Болілій

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка (м. Кропивницький)*

Ознайомлення студентів з графічним способом подання інформації про будь-який об'єкт, явище чи процес пояснюється широким спектром його застосування в сучасній науці, техніці, медицині.

Графіки є найбільш точним засобом ілюстрації функціональної залежності між величинами і параметрами, що описують досліджуваний об'єкт.

Використання графіків у процесі пояснення нового матеріалу викладачем та під час самостійної роботи студентів-медиків у ході виконання різноманітних практичних вправ і задач, самостійних дослідів, спостережень, дозволяє значно глибше розуміти кількісні взаємозв'язки між явищами і процесами.

Важливе місце займають графіки в медичній сфері під час обробки й аналізу результатів виконання експериментального дослідження.

В практичній діяльності майбутні медики обов'язково, для знімання медичної інформації, будуть використовувати різноманітні датчики, які реагують своїм чутливим елементом на дію вимірюваної величини, а також здійснюють перетворення в форму, вигідну для подальшого підсилення, реєстрації, обробки.

Для побудови графічної залежності використовуються неелектричні вхідні величини датчиків: механічні величини (лінійні й кутові переміщення, швидкість, прискорення, тиск, частота коливань), фізичні (температура, вологість, освітлення), хімічні (концентрація речовин, склад), фізіологічні (наповнення тканин кров'ю тощо).

Їх вихідними електричними величинами є електричний струм, напруга, повний опір (імпеданс), частота (фаза) змінного струму або імпульсних сигналів [2].

Щоб оцінити діяльність серцево-судинної системи, використовуються такі характеристики: пульс, систолічний і діастолічний тиск, тони й шуми серця, імпеданс тканин, різні показники циркуляції крові тощо.

Для дослідження тонів і шумів серця та запису фонокардіограм див. рис. 1 використовуються електродинамічні п'єзоелектричні мікрофони.

Рис.1. Розташування тонів серця на фонокардіограмі синхронно з електрокардіограмою

В освітньому процесі Донецького національного медичного університету графічний метод ми використовуємо для розкриття і розуміння суті залежностей між певними характеристиками і фізичними величинами, що описують об'єкт вивчення; як засіб ілюстрації функціональних залежностей, що встановлюються, вивчаються чи перевіряються, і чіткого усвідомлення характеру цієї залежності; для узагальнення і систематизації кола питань, що підпорядковані певним законам і закономірностям.

Література

1. Величко С.П. розвиток системи навчального експерименту та обладнання з фізики у середній школі. – Кіровоград, 1998. – 302 с.

2. Доценко В.І., Лазарович В.Г., Пилипченко В.І., Чайка О.М. Лабораторний практикум з біофізики для студентів І курсу медичного та стоматологічного факультетів. – Полтава: УМСА, 2004. – 208 с.

МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ УМОВ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Світлана Цимбал

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ)*

Іноземна мова відіграє велику роль у становленні особистості. Розвиток міжнародних відносин України з навколишнім світом, зростання пріоритету вивчення іноземних мов підвищують їх роль як джерела знань про країну та світ, формування життєвої компетентності. Вивчення іноземної мови закладає основи іншомовної мовленнєвої діяльності, а також є додатковим засобом розширення кругозору, збагачує знання студентів про структуру рідної мови, допомагає краще зрозуміти загальнолюдські засоби спілкування.

У даний час існує декілька підходів до викладання іноземної мови. Для нашого дослідження найбільш важливим і принциповим є діяльнісний підхід, при якому в навчальному процесі виникають значущі для студентів цілі, реалізуються важливі мотиви, коли кожен студент бере участь в організації навчального процесу й організовує свою діяльність з урахуванням інтересів інших студентів та планів і намірів викладача.

Велике значення має й комунікативно-орієнтований підхід, який дозволяє організувати в навчальному процесі застосування іноземної мови в продуктивній діяльності, що включає спілкування, науково-технічну сферу, бізнес і менеджмент, заняття мистецтвом, самоосвіту і т.д. У цьому процесі виявляється сутність мовленнєвої діяльності, що з необхідністю включається в продуктивну діяльність людини й обслуговує її.

Методологічного осмислення сучасних освітніх умов потребує аналіз цілей навчання, які визначаються потребами суспільства, соціальними замовленнями, можливостями й умовами навчання. Потребою суспільства сьогодні є практичне володіння іноземною мовою, що підкріплюється загальноосвітніми знаннями, культурою й інтелектом студентів. Це постає важливим аспектом професійної компетентності майбутніх фахівців.

У процесі нашого дослідження велика увага приділялася змісту навчання іноземним мовам, який містить мовний матеріал, лінгвістичну інформацію, предметний зміст мови, способи діяльності спілкування.

Особливістю нашого дослідження є те, що студент має бути націленим на проблемний зміст, монологічний текст або діалогічне висловлення, що мають міжособистісну і міжкультурну спрямованість. Це сприяє формуванню здатності не тільки здобувати, але і закріплювати знання, виробляти комунікативні уміння та навички. А створення ситуацій автентичного-проблемного характеру вимагає від студентів самостійного прийняття рішення, знаходження різних засобів і методів рішення поставлених проблем.

Аналіз педагогічної і методичної літератури показав, що для більш чіткої і науково обґрунтованої організації навчального процесу з метою використання ресурсів іноземної мови для формування компетентного фахівця необхідно враховувати і принципи навчання, серед яких можна виділити такі:

- доступне за формою послідовне вивчення розділів програмного матеріалу;
- забезпечення міцного засвоєння знань, умінь і навичок;
- врахування особливостей рідної мови;
- врахування специфіки і паралельне навчання усім видам мовної та мовленнєвої діяльності;
- мовна спрямованість навчання;
- домінування вправ над роз'ясненням і показом;
- навчання на мовних зразках та ін.

Наше дослідження, поряд з організуючими принципами, торкається і принципів, здатних мобілізувати навчальний процес. Вони передбачають:

- подібність навчального процесу і життєвої практики;
- опору на логічне й образне мислення;
- організацію творчої групової й індивідуальної діяльності; переживання успіху.

Сьогодні зростає інтерес до навчання іноземної мови у формі мовленнєвої діяльності, в якому закладені великі можливості не тільки для учіння, але і для всього розвитку особистості [Виготський].

Як показує практика, ґрунтуючись на вищевикладених принципах, необхідно переходити до більш ефективних прийомів навчання. Якщо традиційно в навчальній практиці переважали тренувальні прийоми, то для нашого дослідження більш актуальним є використання творчих, інтерактивних, проєктивних, інноваційних методик, однією з особливостей яких є пошук і наявність поставленої проблеми і завдання з її вирішенням.

Питання про розвиток школярів, студентів засобами іноземної мови відображено у працях багатьох учених, зокрема таких як Н.М.Бібік, Є.М.Верещагіна, Є.І.Пасова, Л.Р.Зиндер, І.А.Зімньої, Є.І.Вишневського, Л.В.Щерби та ін.

Вважається, що іноземна мова як предмет вивчення виявляє великі розвиваючі, виховні можливості (Є.І. Пассов, К.К Платонов, І.Л. Бім,

Ю.К. Чабанський, І.А. Махмутов), оскільки предмет "іноземна мова" є унікальним серед інших дисциплін: одночасно іноземна мова є і метою, і засобом навчання. Тому основним джерелом навчальних, розвиваючих і виховних цінностей у процесі вивчення іноземних мов є сам предмет.

Можливості розвивально-виховного впливу навчальної дисципліни "іноземна мова" досить великі. Тут можна наголосити на інформаційно-гностичному аспекті процесу вивчення іноземної мови, який зумовлює розширення інформаційних ресурсів студентів у багатьох галузях суспільного життя.

Можна відмітити також трудовий і діяльнісний аспекти, які виявляються в процесі активності на заняття іноземною мовою.

Важливим є естетичний аспект, формування якого здійснюється завдяки використанню художньої літератури, поезії, зокрема, музики і пісень, кінофільмів, художніх листівок, ілюстрацій.

У цілому важливими для розвитку особистості студента в процесі навчання іноземній мові є такі аспекти:

- змістовний (включає зміст навчального матеріалу);
- предметний (складається із лінгвістичного матеріалу);
- трудовий (полягає в тому, що навчання за своєю природою – це праця);
- організаційний (формує ставлення студентів до системи організації трудового життя);
- соціальний (процес навчання реалізується в певному соціальному оточенні);
- комунікативний (включає процес комунікації);
- матеріальний (включає матеріально-технічне забезпечення навчального процесу);
- контролюючий (полягає в тому, що, оцінюючи роботу всіх студентів однаково справедливо, викладач формує в них почуття рівноправ'я, бажання працювати, а висока вимогливість з його боку сприяє формуванню почуття обов'язку в тих, хто навчається);
- психолого-емоційний (включає психологічні механізми активності на заняттях з іноземної мови, загальний психологічний мікроклімат на заняттях).

Розвиваючі можливості предмету "Іноземна мова" розкривається за певних умов, якщо студент стає суб'єктом навчальної діяльності, її активним учасником і творцем; коли навчання сповнюється особистісного змісту, а навчальні завдання включають різноманітні аспекти діяльності людини та постають підготовчим етапом до трудової діяльності.

НАВЧАННЯ У СТИЛІ КОУЧИНГ

Олена Шнедович, Олена Базалійська

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

«Коучинг - це розкриття потенціалу людини з метою максимального підвищення його ефективності. Коучинг не вчить, а допомагає вчитися»

Тімоті Голлвей

"Я не можу нікого нічому навчити, я тільки можу змусити думати"

Сократ

«Коучинг – це мистецтво сприяти підвищенню результативності, навчанню і розвитку іншої людини»

Майлз Дауні

Коучинг як нова технологія в освіті. Феномен «коучинг» у вищій школі є принципово новим напрямом в педагогічній науці і практиці, в основу якого покладено формулювання і максимально швидке досягнення мети шляхом мобілізації внутрішнього потенціалу, засвоєння провідних стратегій отримання результату, розвиток і вдосконалення необхідних здібностей і навичок.

Сучасна освіта стає на шлях надання освітніх послуг безпосередньо кожному індивідууму, враховуючи його можливості, уподобання і здібності. Коучинг в освіті — педагогічний метод, який може виступати потужним засобом усвідомленого навчання та його активізації серед студентів.

Закон “Про освіту” дає таке визначення компетентності: компетентність - динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Простими словами, це – здатність використовувати знання і навички у своєму житті.

Нове сучасне українське суспільство вимагає чимало зовнішніх змін від освітніх установ, таких як зміна умов навчання (новітній дизайн), також вимагається чимало внутрішніх змін – зміна програм навчання, стилю викладання навчальних дисциплін, що за собою тягнуть ще більш глибоких змін – зміна ролі викладача, як людини яка передає певні знання на викладача-коуча, який створює умови для всебічного розвитку особистості студента.

Основна ціль коучингу в освітньому процесі це: розкриття внутрішнього потенціалу особистості здобувача освіти для максимізації власної продуктивності й ефективності.

Основна процедура коучингу — діалог, задавання ефективних питань та уважне вислуховування відповідей. Під час цього діалогу відбувається повне

розкриття потенціалу учасника освітнього процесу, підвищується його мотивація, і він самостійно приходить до важливого для себе рішення і реалізує намічений шлях.

Коучинг дає викладачу знайти: індивідуальний підхід, інтерактивний підхід, розвиток, стимуляцію інтересу до навчання, підвищення мотивації, усвідомленості, прийняття відповідальності за власний результат і результат студента, розвиток нових компетенцій, задоволеність результатами, «високоєкологічний» підхід – довіра і відкритість.

Мета коучингу — допомогти тим, хто навчається, розібратися у власних здібностях та навчитись їх використовувати з максимальною для себе користю та перспективою.

Перші сім кроків у коучинговій діяльності

1. Встановлення партнерських взаєностосунків між викладачем і студентами;
2. Спільне визначення завдань для досягнення конкретної мети;
3. Дослідження поточної ситуації чи проблеми;
4. Визначення внутрішніх і зовнішніх перешкод на шляху до результату;
5. Вироблення і аналіз можливостей для подолання труднощів у вирішенні проблеми;
6. Вибір конкретного варіанту дій і складання плану дій;
7. Домовленість про те, що конкретно повинно бути зроблено і у які терміни, тобто кожне наступне коучинг-заняття завжди починається з огляду:
 - ✓ що зроблено,
 - ✓ що вдалося
 - ✓ що можна було зробити краще

Методи коучингу

Метод конкретних ситуацій. Він заснований на ствердженні, що шлях до вдосконалення власних знань можливо прокласти лише через розгляд, вивчення та обговорення конкретних проблемних ситуацій;

Метод емоційного стимулювання. В основі цього методу навчання лежить принцип формування пізнавального інтересу шляхом створення позитивних емоцій до запропонованого виду діяльності, підвищення зацікавленості та мотивації до навчального процесу;

Метод створення ситуації пізнавальної дискусії є дієвим методом активізації навчання, адже в дискусії народжується істина, а пошук істини завжди викликає посилену зацікавленість темою;

«Мозаїка» – метод розподілу обов’язків у студентській групі, коли розподіл здійснюють самі студенти. Такий вид діяльності змушує студентів самостійно, без допомоги викладача-коуча розподіляти обов’язки в групі та нести за даний розподіл відповідальність;

Метод проектів є методом, що виводить діяльність студентів на новий, навчально-науковий рівень. На цьому рівні кожен зі студентів здійснює

великий обсяг самостійної роботи та навчається самоконтролю, що сприяє самоосвіті студентів. А навчити студентів самостійно отримувати і застосовувати знання на практиці є чи не найголовнішою та найскладнішою метою сучасної освіти.

Коучинг вирішує проблему відсутності мотивації. Основна особливість і відмінність коучингу – сприяння тому, щоб людина сама навчилася, а не навчити її.

Викладач-коуч має налаштовувати та мотивувати студентів не лише на досягнення мети та отримання результату, але й на набуття досвіду під час самого процесу навчання.

Коучинг – це взаємостосунки між викладачем і студентами, коли викладач ефективно організовує процес пошуку студентами кращих відповідей на питання, що їх цікавлять. Коуч допомагає студентам розвиватися, закріплювати нові навички і досягати високих результатів у своїй майбутній професії. Адаптація вищої школи до нових умов у соціальному, економічному, політичному житті може відбутися лише на основі позитивного ставлення до особистості студента, розкриття його можливостей.

Коуч сприяє вдосконаленню і максимально ефективному використанню особистісних якостей студентів, про які більшість або не здогадується, або здогадується, але не використовує як основу для подальшого руху вперед. Він стимулює студентів до більш глибокого усвідомлення своїх цілей, ресурсів і обмежень, допомагає визначити напрям розвитку особистості взагалі і професійного розвитку зокрема.

Коуч стимулює творчий пошук рішень і підтримує прагнення студентів досягати мети і здійснювати зміни у своєму житті. Інакше кажучи, в процесі коучингу студенти знаходять свій, унікальний спосіб досягнення мети. А коучстворює креативну атмосферу, особливий простір пошуку альтернатив, атмосферу довіри, де студент відчуває увагу до його ідей і працює з більшим ентузіазмом.

Коучинг є ефективним, коли:

- студент розуміє, що існує різниця між тим, хто він є, і тим, ким хотів би бути;
- студент готовий думати новим, незвичним для нього способом;
- студент готовий вислуховувати і сприймати критику на свою адресу;
- студент готовий до здійснення необхідних змін і діє відповідно;
- студент погоджується з тим, що за результат несе відповідальність лише він сам, а не коуч-викладач.

Одним із головних завдань будь-якого навчання є не лише навчити чомусь, але, передусім, **навчити вчитися**: отримувати, знаходити, вишукувати необхідні знання. Саме коучинг запускає механізми через особистісну мотивацію студентів самостійно отримувати знання.

Основний критерій результативності коучингу – поява у студента в процесі навчання тих результатів, що є важливими саме для нього. Коуч фокусується на особистості студента, який хоче бути особливим, а не на тому, чого хоче сам коуч.

Педагогічний коучинг є феноменом освітнього процесу, що побудований на мотивуючій взаємодії, в якому викладач створює спеціальні умови, спрямовані на розкриття особистісного потенціалу студента для досягнення ним значних для нього цілей в оптимальні терміни, в конкретній предметній галузі знань. Базується педагогічний коучинг на розвитку креативності студента та надихаючій діяльності викладача. Коучинг – новий ефективний стиль викладання.

Коучинг в освіті

- ✓ Підвищення якості освіти;
- ✓ Підвищення мотивації здобувачів освіти;
- ✓ Робота з відстаючими студентами;
- ✓ Новий метод підготовки до ЗНО;
- ✓ Підтримка педагога у його роботі та у його роботі зі здобувачами освіти;
- ✓ Новий ефективний стиль викладання;
- ✓ Взаємовідносини у колективі;
- ✓ Вирішення внутрішніх задач;
- ✓ Досягнення задач освіти.

Саме коучинговий підхід максимально відповідає концепції особистісно-орієнтованого навчання. Дає можливість максимально реалізуватися педагогу і максимально реалізуватися студенту.

ФОРМУВАННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЗМІСТОВОГО КОМПОНЕНТУ ПІДРУЧНИКІВ З ГЕОГРАФІЇ ДЛЯ ЗСО УКРАЇНИ (2008-2017)

Юрченко Святослав

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ)*

Розвиток інформаційного суспільства, перетворення в різних сферах життєдіяльності української економіки, концептуальні зміни в структурі і змісті фундаментальної та прикладної науки обґрунтували необхідність модернізації шкільної географічної освіти, де однією з найважливіших її характеристик стає якість освіти, що дозволяє судити про результати нововведень і якісних перетворень в освітній сфері. Сучасний зміст базової та

повної середньої географічної освіти ґрунтується не лише на предметних знаннях, уміннях та навичках, а й створює передумови всебічного розвитку особистості і визначається на засадах загальнолюдських та національних цінностей, науковості, систематичності та формування різних видів компетентності учнів. Основні засади розвитку шкільних курсів географії розкриваються у матеріалах Державного стандарту базової і повної середньої освіти [1].

Під якістю освіти слід розуміти цілісну характеристику стану сучасної освіти, засновану на оцінці досягнень учнів, що обумовлює здатність задовольняти існуючі потенційні потреби особистості та суспільства, де пріоритетними стають не тільки передача вже готових знань, а й формування в учнів універсальних навчальних дій, тобто компетентностей.

Тому, географічні знання представляють основи географічної науки і є вихідним компонентом змісту шкільної географії. За формами відображення географічні знання діляться на теоретичні та емпіричні. Теоретичні – розкривають сутність географічних об'єктів і явищ, методологію і методику їх дослідження, які представлені теоріями, концепціями, гіпотезами і поняттями. Теоретичні знання також можуть виражатися в світоглядних ідеях і чуттєво-наочних образах зовнішнього світу. Емпіричні знання в шкільній географії представлені наочними образами, численними фактами і номенклатурою. Вони сприяють більш глибокому сприйняттю досліджуваних об'єктів, розвивають пізнавальні здібності, вміння, досвід і особистісні якості учнів.

В епоху інтернету школярі мають цілодобовий доступ практично до будь-якої інформації. Але не завжди у відкритих джерелах публікуються достовірні факти і актуальні відомості. Сьогодні саме навчальні підручники повинні стати для молодих людей чітким орієнтиром в світі знань.

Змістовний матеріал підручників потрібно будувати таким чином, щоб після його вивчення школярі отримали початкові системні уявлення щодо ключових питань географії, вміли розрізняти географічні процеси і явища, розуміли взаємозв'язки між ними, давали оцінку змінам, що відбуваються не тільки в їхньому населеному пункті, а й в Україні та у світі в цілому.

Проаналізувавши змістову структуру підручників з географії 2008-2017 років визначено, що найважливіші лінії розвитку шкільної географії досягаються шляхом формування у школярів системного географічного мислення: формування уявлення про взаємодію єдиної системи «природа – населення – господарство». В цьому контексті використання географічних карт є джерелом інформації. Отже, зміст підручників бере безпосередню участь у формуванні географічної компетентності. Так, наприклад, в курсі географії в 6-му класі шляхом вивчення географічних систем відбувається розуміння єдності природного і рукотворного, уміння пояснювати навколишній природний світ. При вивченні географії в 7-му класі учні

отримують знання про природу, населення і господарства кожної країни, уявлення про поведінку в різних країнах. Курс географії у 8-9-х класах синтезує єдність фізичної і економічної географії, на прикладі України школярі оволодівають життєво необхідними географічними знаннями, вміннями і навичками для життя в сучасних умовах, отримують інформацію про країну, в якій живуть, її природу та господарство.

Компетентнісний, діяльнісний підходи та особистісно зорієнтоване навчання є визначальними під час організації освітнього процесу з географії. Їх застосовують, щоб сучасний учень зміг знайти своє місце в житті, бути успішним, гнучким і мобільним, комунікабельним, активно засвоїти свої життєві й соціальні ролі, швидко адаптуватися до змінних життєвих ситуацій, використовувати свої знання для вирішення життєвих проблем, здобувати потрібну інформацію, аналізувати її, приймати виважені рішення, бережно ставитися до власного здоров'я, бути відповідальним за своє майбутнє та досягти життєвого успіху [2].

Таким чином, модернізація вітчизняної системи загальної освіти, що проводиться на основі компетентнісного підходу, повинна торкнутися всіх аспектів становлення сучасної системи географічної освіти в Україні. При цьому однією з актуальних проблем географічної освіти є подальше вивчення змісту поняття географічної компетентності учнів закладів середньої освіти, розкриття особливостей формування її компонентів, а також розробка і вдосконалення методик її оцінки як пріоритетний напрям розвитку географічної освіти в Україні і за кордоном.

Література

1. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. *Книга вчителя географії: Довід."метод. видання* / Упоряд. Н.В. Бескова, В.М. Проценко. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. 304 с.
2. Пометун О. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики* / Під заг. ред. О.В. Овчарук. Київ: К.І.С., 2014. 112 с.

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА – ОСНОВА САМООСВІТИ

Наталія Бельська

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Для забезпечення високої якості освіти, яку отримують студенти необхідна підготовка навчально-методичного забезпечення. Компетентнісний підхід вимагає формування у студентів професійних, комунікативних та інформаційних компетенцій, важливо застосовувати комп'ютерні технології. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасному світі мають велике значення: сприяють мобільності, оптимізації трудового процесу. За допомогою комп'ютерних засобів навчання модернізація навчального процесу відбувається найбільш ефективним чином.

Математична освіта високої якості потрібна кожному для успішного життя в сучасному світі. Успіхи країни в ХХІ сторіччі, ефективність використання природних ресурсів, розвиток економіки, обороноздатність, створення сучасних технологій залежить від рівня математичної науки, математичної освіти, математичної грамотності, ефективного використання сучасних математичних методів. Країни, які здійснюють в теперішній час технологічний ривок, вкладають суттєві ресурси в розвиток математики і математичної освіти. З цієї причини вивчення математики та вищої математики, а також всіх інших математичних дисциплін саме в теперішній час набуває дуже великого значення. Підвищення математичної освіти, в тому числі за рахунок міжнародних зв'язків, забезпечить потреби в кваліфікованих спеціалістах для наукоємного і висококваліфікованого виробництва.

Організація самостійної роботи студента включає використання інформаційних електронних систем, дозволяє керувати самостійною роботою студента на більш високому рівні. Самостійна робота студента – основа самоосвіти. Система заходів, що забезпечують керівництво самостійною діяльністю, призводить до формування професійних компетенцій майбутнього спеціаліста. Студент сам обирає місце і час, має можливість самостійно коректувати навчальний процес, така робота сприяє формування мотивації та професійної позиції майбутнього спеціаліста. Викладач направляє діяльність студента, допомагає прийняти вірне рішення, здійснює функції контролю.

Метою виконання завдань самостійної роботи з дисциплін «Вища математика», «Теорія ймовірностей та математична статистика», «Дискретна математика» — краще засвоєння теоретичних знань з предмету, набуття навичок самостійного розв’язування задач та отримання умінь і навичок для успішного застосування їх при вивченні спеціальних дисциплін, розвинення вміння працювати з літературою, логічного мислення, виховання самостійності при постановці та розв’язуванні задач.

Перш ніж виконувати самостійну роботу, студент повинен переглянути відповідні теоретичні питання, що викладені в курсі лекцій, в рекомендованій та додатковій літературі.

Завданням для самостійної роботи передують приклади розв’язку аналогічних задач, зміст яких орієнтований на найбільш широке застосування в різних галузях природознавства, техніки і науки.

Методи теорії ймовірностей все ширше використовують в різних галузях науки і техніки, що сприяють прогресу. Теорія ймовірностей служить для обґрунтування математичної і прикладної статистики, яка використовується при плануванні і організації виробництва, формуванні технологічних процесів.

Розглянемо один приклад завдання для самостійної роботи з дисципліни «Теорія ймовірностей та математична статистика».

Завдання:

Задача 5 **Нормальний закон розподілу**

Відомо математичне сподівання a та середнє квадратичне відхилення нормально розподіленої випадкової величини X .

1. Скласти функцію $f(x)$, побудувати її графік.
2. Обчислити ймовірність подій $P(\alpha < x < \beta)$ та $P(|x-a| < \varepsilon)$.
3. Знайти M_0 ; M_6 .

№ варіанту	a	σ	α	β	ε
5.1	3	5	-6	-2	1
5.2	2	3	-2	1	3
5.3	0	2	3	5	1
5.4	-1	3	2	4	3
5.5	1	4	1	3	2
5.6	-2	2	0	2	3
5.7	2	4	-1	2	2
5.8	4	3	2	4	5
5.9	-3	2	-3	0	6

5.10	3	3	-3	3	5
------	---	---	----	---	---

Зразок до виконання:

Задача 5 Нормальний закон розподілу

Відомо математичне сподівання a та середнє квадратичне відхилення неперервної випадкової величини X , що має нормальний розподіл. Знайти $f(x)$, побудувати її графік. Обчислити $P(\alpha < x < \beta)$; $P(|x - a| < \delta)$; Mo ; Me .

$$a = -5; \sigma = 3; \alpha = -4; \beta = 3; \delta = 3.$$

Розв'язок

$$f(x) = \frac{1}{\sigma\sqrt{2\pi}} \cdot e^{-\frac{(x-a)^2}{2\sigma^2}}$$

$$f(x) = \frac{1}{3\sqrt{2\pi}} \cdot e^{-\frac{(x+5)^2}{18}},$$

при $x = -5$ функція $f(x)$ досягає максимуму $f(-5) = \frac{1}{3\sqrt{2\pi}}$.

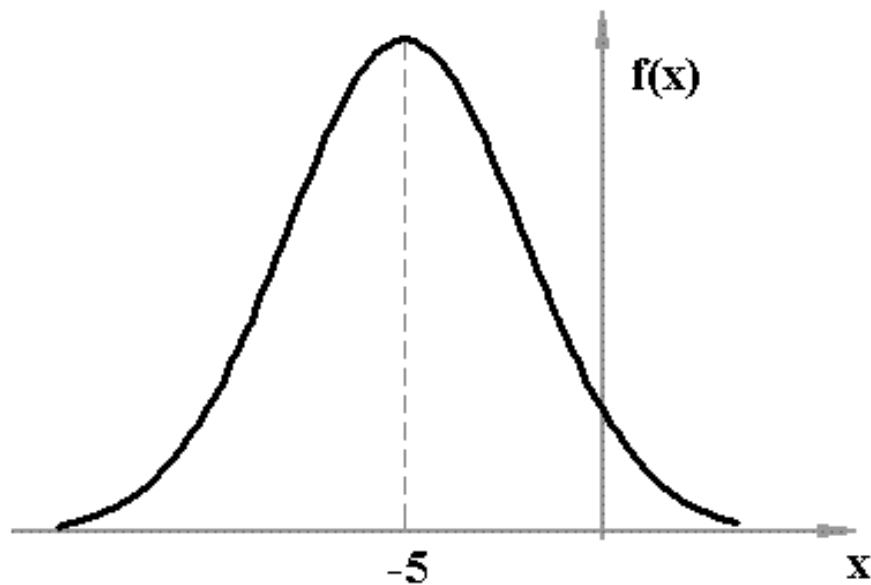
$$P(\alpha < x < \beta) = \Phi\left(\frac{\beta - a}{\sigma}\right) - \Phi\left(\frac{\alpha - a}{\sigma}\right)$$

$$P(-4 < x < 3) = \Phi\left(\frac{3+5}{3}\right) - \Phi\left(\frac{-4+5}{3}\right) = \Phi(2,67) - \Phi(0,33) = 0,4962 - 0,1293 = 0,3669.$$

$$P(|x - a| < \delta) = 2\Phi\left(\frac{\delta}{\sigma}\right); \quad P(|x + 5| < 3) = 2\Phi(1) = 0,3113.$$

$$Mo = a; \quad Me = a.$$

$$Mo = -5; \quad Me = -5.$$

Науково-методичний супровід є сукупністю форм, технологій, підходів, заходів, що забезпечують допомогу студентам в подоланні труднощів навчання та допомогу викладачам в їх професійній діяльності. Сутність науково-методичного супроводу — це професійна педагогічна взаємодія суб'єктів освітньої діяльності. Самостійна робота завершує результати всіх інших видів робіт, сприяє формуванню у студента потреби в знаннях та навичках.

МОБІЛЬНІ ДОДАТКИ ЯК ЗАСІБ ОПАНУВАННЯ ІНШОМОВНОГО ВОКАБУЛЯРУ

Алла Біліченко

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ)*

Використання нових інформаційних технологій, можливостей Інтернет-мережі, мультимедійного середовища в навчальному процесі вищої школи сприяє реалізації особистісно-орієнтованого підходу і спонукає викладачів до пошуку нових форм навчальної діяльності. Особливого значення набуває застосування сучасних комп'ютерних програм і мобільних додатків («Lingvo», «Anki», «AnkiWeb», «Google», «Memrise», «Quizlet», «ED Words», «LingualLeo», «Duolingo», «WORDS», «Easy Ten», «LingQ», «Rosetta Stone»,

«WORDBook-English Dictionary&Thesaurus», «English with Words», «WordNet», «Vocabulary», «QDictionary», «Exerciser», «Lexilize Flashcards», «My Dictionary: Polyglot» тощо) з метою ефективного опанування студентами немовних факультетів лексичного іншомовного базису.

Найбільшим попитом користуються такі мобільні додатки та лексичні програми:

- «*Memrise*» – навчальна платформа, в розробку якої покладено 3 принципи: 1) наявність яскравого й змістовного контенту, 2) поєднання інноваційного підходу та технологічних інновацій, 3) прагнення зацікавлювати і вмотивовувати слухачів [1];

- «*Anki*» (для комп'ютерів) та «*AnkiWeb*» (для смартфонів). Кожного дня користувач отримує певну кількість слів із транскрипцією для вивчення на попередньо завантажених картках (decks) або може створювати свою унікальну лексичну базу. Картки з «неправильними» дієсловами та зі словами з пісень із прикладами озвучені, що дає змогу користувачам опановувати коректну вимову й розширювати свій словниковий запас [2];

- «*LinguaLeo*» структуровано на основі методів гейміфікації, тут наявні тематичні набори слів із малюнками й озвученням, фразовий конструктор, англomовні автентичні тексти, відео- та аудіо матеріали, словник у режимах on-line і off-line, індивідуальні плани занять, інтерактивні тренування тощо [3];

- «*Duolingo*» – безкоштовна платформа вивчення мови й краудсорсінгового перекладу [4], своєрідне змагання користувачів із мовлення, аудіювання, перекладу, читання з використанням флеш-карток, перекладу веб-сайтів, статей тощо [4];

- «*Words*» – гра в слова, їхній правопис, сприйняття навчального матеріалу на слух, вправи, вмонтований англо-російський словник зі зручним пошуком, індивідуальна програма добру слів на повторення [5];

- «*Easy Ten*» у навчально-ігровому форматі спрямовується на поетапне вивчення нових слів, лексичне тестування, прослуховування, ознайомлення з транскрипцією, перевірку вимови та перспективу складання іспитів IELTS і TOEFL [6];

- «*Lexilize Flashcards*» – безкоштовний додаток, який максимально спрощує процес вивчення іншомовної лексики в ході опрацювання транскрипції, прикладів, асоціацій і вправ (звичайні картки, пари слів і переклади, вибір правильного перекладу, запам'ятовування слова, написання перекладу слова) [7];

- «*Brainscape*» – мережева й мобільна навчально-методична платформа. Використовуючи її, можна вивчати адаптивні (інтерактивні) картки, розроблені у співпраці з провідними школами, видавництвами та фахівцями в галузі освіти. «*Brainscape*» установлює для студентів індивідуальний час повторення кожної картки на підставі даних доказової когнітивістики [8];

- «Fresh Memory» – додаток для вивчення лексики за допомогою методу повторення. Колекції флеш-карток із текстами й зображеннями та у форматі словників, інтервальне поетапне повторення, режим редагування карток, самостійне налаштування шрифтів, кольорів, фону, параметрів – характерні особливості цього додатку [9].

Таким чином, зміст і завдання навчальних комп'ютерних програм і мобільних додатків спрямовані на розширення словникового запасу користувачів, формування лексичних навичок у контексті використання передових навчально-педагогічних і методичних технологій. Застосування інформаційно-комунікаційних навчальних ресурсів сприяє формуванню лексичної компетенції студентів, стимулює їхній пізнавальний інтерес до вивчення іноземної мови, що буде особливо ефективним у контексті адекватного чергування традиційних методів і прийомів і новітніх методик.

Література

1. <https://www.memrise.com/ru/about/>
2. <http://english-bird.ru/memorizing-using-anki/>
3. www.lingualeo.com
4. www.duolingo.com
5. 4pda.ru/forum/index.php
6. lifehacke.ru/easy-ten-2
7. lexilize.com
8. brainscape.com
9. sourceforge.net/projects/freshmemory

ОВОЛОДІННЯ АНГЛОМОВНИМ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИМ СЛЕНГОМ

Оксана Биконя, Анна Вітязь

Академія Державної пенітенціарної служби України (м. Чернігів)

Професійно орієнтоване англомовне усне спілкування передбачає залучення діалогічного і монологічного мовлення, еталонними зразками якого в умовах академічного середовища слугують автентичні аудіо та відеоматеріали, які можна використовувати з електронних джерел. Використання цих матеріалів надає можливість підвищити рівень володіння англомовною комунікативною компетентністю, особливо у говорінні, під час навчання англомовної професійної лексики.

Щодо навчання професійної лексики, нашої уваги заслуговує саме сленг військових моряків. Велика частина британського військового спілкування

відбувається і регулюється не загальноприйнятими й закріпленими виразами та правилами професійного спілкування, а за допомогою неформальної та напівформальної лексики (наприклад, *Toe the line, Mind Your Ps And Qs, chew the fat*). Передусім, істотна частина цієї лексики містить розмовні експресивні лексичні одиниці – сленгізми (наприклад, *Long shot, At loggerheads, Over a barrel*).

Англомовний вокабуляр військово-морського сленгу налічує термінологію (наприклад, *leatherneck, loot*), емоційно забарвленні слова та словосполучення (наприклад, *Piece Of Cake, Freeze The Balls Off A Brass Monkey*), варваризми (наприклад, *En Echelon, Matelot, [Fusta](#), Foist, Fuste, Galliot*), різноманітний жаргон (*Get out at Fratton, sparrowfart, Pig's Ear*).

Шляхом використання відеороликів можна надати студентам та курсантам можливість зрозуміти сленгізми, стилістичні антоніми та синоніми певних військових термінів, які передають реалії військового у Великій Британії, а саме сучасний стан життя військових моряків. У порівнянні з україномовними термінами, ці терміни мають зовсім інше забарвлення, та можуть зовсім не існувати в інших країнах (наприклад, *Navy Blue* – колір уніформи британських військових моряків, *Bamboozle* – містифікувати, дурити).

Також, до англомовного вокабуляру військово-морського сленгу відносяться науково-технічні терміни (наприклад, *Knowing The Ropes, Crow's Nest*), які військові вживають паралельно з військовою термінологією.

Зауважимо, що під час навчання англомовного військово-морського сленгу з використанням аудіо та відеофонограми збільшується темп сприйняття та розуміння професійного спілкування мовлення. Це сприяє активізації навчальної діяльності студента, інтелектуальних і емоційних процесів сприйняття, розуміння, осмислення й інтерпретації навчального матеріалу завдяки інтеграції вербальної, аудіо-візуальної інформації, розвитку уваги та пам'яті.

Використання різних аудіовізуальних електронних засобів навчання (графіки, звуку) сприяє розвитку мотивації англомовного професійного навчання, наочного та динамічного подання матеріалу.

Для формування англомовної компетентності у говорінні та лексичної компетентності під час навчання англомовного військово-морського сленгу з використанням аудіо та відеофонограми необхідно використовувати навчальні когнітивні, компенсаторні та мнемічні стратегії.

Під час перегляду відеороликів з представленням зразків англомовного військово-морського сленгу бажано створювати вправи з такими завданнями, як згрупувати слова та словосполучення за тематикою (наприклад, *Naval Expressions in Everyday Use* або *Colours and Colourful Language*), зробити асоціацію, семантичну систематизацію, визначити ключові слова,

обґрунтувати та аргументувати вживання лексем, визначити антоніми або синоніми тощо.

Під час відео та фонограми для навчання студентів та курсантів англomовного військово-морського сленгу треба враховувати відносну актуальність цього зразка; насиченість мовленнєвими явищами – сленгізмами, що підлягають опрацюванню; використання фонограм з участю військових моряків різного рангу, тобто соціального стану на флоті; мотиваційну значущість; естетична цінність; урахування вокабуляру англomовного військово-морського сленгу; жанрову різноманітність та тривалість (на більше, ніж три хвилини).

Сленг військових моряків Великої Британії є складним для розуміння і вимагає специфічних знань не тільки військової сфери, а й інших сфер життя, які тісно пов'язані між собою.

Вокабуляр англomовного військово-морського сленгу має свій словниковий запас, що проникає в мовлення цивільних осіб, піддається впливу ряду спеціалізованих словників та має значний вплив на розвиток словникового запасу англійської мови.

Література

1. Glossary of nautical terms. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Glossary_of_nautical_terms (дата звернення 13.02.2020, 18.02.2020).
2. Macias Amanda, Bender Jeremy. The surprising naval origins of 11 common phrases. URL: [Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки](#). (дата звернення 15.02.2020).
3. Royal Navy Logo. URL: <https://owlcation.com/humanities/JackSpeak---The-Language-of-the-Royal-Navy-> (дата звернення 14.02.2020).

ІНТЕРАКТИВНИЙ ПОКАЖЧИК ВИШИТИХ СЛОВЕСНО-ВІЗУАЛЬНИХ ТЕКСТІВ ЯК ПРИКЛАД НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Тетяна Броварець

Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (м. Київ)

*«Ми намагаємося застосовувати
[інноваційні] технології там, де з ними
вдається більше, ніж без них».*

Хембо Пагі, координатор дослідницьких проєктів Естонського військового музею.
З виступу на науково-практичному семінарі
«Цифра в інституціях пам'яті: для чого та як. Досвід Естонії» (25 березня 2019 р.)

Інноваційне навчання у вишах передбачає, за своєю суттю, збільшення частки творчого потенціалу студентів, а за формою, – воно немислиме без використання сучасних технологій, зокрема веб-ресурсів і мультимедійних засобів. Уміле поєднання викладачем цих двох елементів під час освітнього процесу і має забезпечити максимально якісне засвоєння матеріалу.

Постулат «не давати готові знання, а виховувати вміння та бажання самостійно їх здобувати» відомий у педагогічному середовищі вже не один десяток років. Здавалося б, у наш час, із розвитком та поширенням Інтернету, навчальний процес мав би суттєво полегшитися, адже кожен, маючи вільний доступ до всесвітньої мережі, може «самостійно здобути знання» на будь-яку задану тематику.

Дійсно, знайти знання сьогодні стало незрівнянно швидше і простіше. Однак на практиці часто відбувається так, що легко знайдені знання так само легко і забуваються. Наріжний камінь якраз і полягає у тому, що «самостійно здобути знання» – не дорівнює «самостійно знайти відповідну інформацію в Інтернеті». Самостійно здобути знання – це здійснити хоча б найменший дослідницький етап, перед тим як отримати це знання. Вільний доступ до знань не означає їхнє краще засвоєння, відповідно, і не полегшує роботу сучасного педагога (хоча і значно розширює можливості), а, навпаки, вимагає від нього ще більш концентрованої і напруженої праці.

Необхідним складником творчого (або дослідницького) навчання є завдання, які розвивають здатність перенесення знань з однієї області в іншу. Одним із таких науково-навчальних комплексів, доступних онлайн, є розроблений нами Інтерактивний показчик вишитих словесно-візуальних текстів (<http://volkovicher.com/>; пароль: 2707). У Показчику вміщено понад 2200 одиниць зібраного нами матеріалу – вишитих виробів (переважно – рушників), що містять написи.

Традиція вишивання написів на рушниках на території України була поширеною у кінці XIX – першій половині XX ст. Ці написи були не авторськими творами, а фольклорними – народними піснями і прислів'ями, що вже до цього побутували в усній народній культурі. Сюжети до таких рушників із написами часто бралися з друкованих схем для рукоділля (які на той час якраз почали з'являтися), але вишивальниці часто не копіювали, а перероблювали взірці, у різний спосіб поєднуючи елементи з різних джерел.

При цьому, готовий виріб мав конкретне призначення. За словами інформантів, рушники, що містили типовий напис *«Як серденько моє б'ється: пішов мій Гриць до Китаю, може, і не вернеться!»*, вишивали жінки, коли їхні чоловіки йшли на війну або на заробіток, а рушником із вишитими словами *«Пляши, Варюшка, на моєй пирушці»* дівчина могла запрошувати подружку на власне весілля.

Одним із прикладів використання таких вишитих сюжетів у навчальному процесі може бути наочна демонстрація формульності або символічності, тобто **не буквального** розуміння певного висловлювання. Зокрема, у наведених прикладах імена *Варюшка* і *Гриць* є формульними – рушники з цими написами присвячувалися конкретним людям, але їхні справжні імена могли бути іншими. Локацію *Китай* також не слід розуміти у прямому сенсі, адже у цьому контексті *Китай* є символом «чужого» простору, а не справжньою країною (розуміємо, що чоловік поїхав «кудиись», «далеко», а не обов'язково в Китай).

Насправді, продемонстрований вище приклад є лише найпростішим зразком того, як можна використовувати Інтерактивний покажчик вишитих словесно-візуальних текстів (навіть без урахування жодних його технічних можливостей). Загалом же необхідно знати, що фольклорні твори творяться за певними законами – формулами, знання яких важливі для розуміння сутності багатьох процесів, що відбуваються навколо нас. На прикладі одного явища народної культури, зібраного у **достатній кількості** для аналітичних висновків (а ця кількість може істотно різнитися залежно від особливостей жанру, періоду його побутування тощо) і належно **систематизованого** (у тому числі, і за допомогою сучасних мультимедійних засобів), нам видається можливим організувати дослідницький пошук студентів та засвоєння ними базових законів логіки, теорії множин, комбінаторики.

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ З ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Олена Мартинова, Л.В. Дереза

Коледж Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

*«Якщо ми будемо навчати наших дітей так, як навчали
учора -ми вкрадемо у них майбутнє...»
Джон Дьюї*

Інформаційні технології є невід'ємною частиною сучасного світу, що значною мірою визначає подальший економічний та суспільний розвиток людства[1].

Враховуючи сучасні тенденції глобальної інформатизації суспільства та використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у всіх сферах життя, в тому числі у професійній діяльності майбутніх фахівців фармації в коледжі НФаУ впроваджено та активно використовуються ІКТ для проведення різних видів навчальних занять (лекційних, семінарських, практичних); моніторингу та діагностики результатів навчальної діяльності; організації самостійної та позааудиторної роботи здобувачів освіти.

Для проведення навчальних занять з використанням ІКТ було створено відповідний методичний супровід. При розробці методичних матеріалів було враховано:

- можливість використання мережі Інтернет в on line режимі (доступність інформаційних та інформаційно-пошукових ресурсів, електронних підручників, довідників тощо);
- сформований оптимальний обсяг навчального матеріалу необхідний для формування фахових (професійних) компетентностей;
- особливості процесів сприйняття та засвоєння навчального матеріалу;
- рівень сформованості навичок роботи здобувачів освіти з комп'ютером.

Враховуючи вищезазначені фактори для проведення навчальних занять з професійно-орієнтованих дисциплін, зокрема «Організація і економіка фармації» з використанням спеціалізованого програмного продукту «ІС:Підприємство. Конфігурація АНР- Аптека»д та «Технологія ліків», викладачами коледжу було розроблено:

- методичний посібник для викладачів з рекомендаціями щодо підготовки та проведення практичних занять, зі зразками оформлення навчально-методичних матеріалів;
- мультимедійний супровід навчальних занять, що дає можливість підвищити рівень засвоєння навчальної інформації за рахунок використання кількох каналів сприйняття; візуалізувати складні технологічні стадії виготовлення лікарських форм;
- опорні конспекти лекцій для забезпечення інтенсифікації освітнього процесу;
- збірка завдань, інструкцій - алгоритмів до практичних занять з чітко визначеною та описаною послідовністю дій, що сприяє формуванню практичних навичок використання програмного продукту;
- база тестових завдань для поточного та підсумкового контролів (з використанням програмного продукту «My Test»), що надає оперативну та об'єктивну інформацію про хід освітнього процесу; реалізує індивідуально-орієнтований підхід до навчання; забезпечує об'єктивність контролю;

- створено навчальні відеоролики з питань виготовлення різних видів лікарських форм.

Всі зазначені складові методичного супроводу забезпечують комплексний підхід до покращення освітнього процесу та високий рівень засвоєння матеріалу здобувачами освіти; підвищують медіа-компетентність викладача; сприяють створенню позитивної мотивації у здобувачів освіти щодо подальшого вивчення професійно-орієнтованих дисциплін.

Література

1. Г.Г.Швачич, В.В.Толстой, Л.М.Петречук, Ю.С.Іващенко, О.А.Гуляєва, Соболенко О.В. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології: Навчальний посібник. – Дніпро: НМетАУ, 2017 –230 с.

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ МЕСЕНДЖЕРІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УНІВЕРСИТЕТУ

Вікторія Матяш

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка (м. Кропивницький)*

Сучасна молода людина не уявляє свого життя без смартфона та всесвітньої комп'ютерної мережі. Такий пристрій надає багато корисних функцій: доступ до інтернету і веб-сайтів, мобільні месенджери, перегляд мультимедійних файлів, ігри, мобільні додатки тощо. Інструментів, які розширюють можливості смартфонів, кожного дня стає більше і вони використовуються у багатьох сферах життя. Освіта не є винятком. З мобільними додатками та месенджерами активно експериментують викладачі та вчителі для підвищення ефективності навчального процесу.

В сучасних університетах для покращення навчальних результатів студентів використовуються як спеціальні інформаційні освітні середовища на базі LMS так і різноманітні мобільні додатки [1, 2]. У даній роботі представляється досвід залучення мобільного месенджера Telegram та інструменту “канал” як одного із засобів зростання якості освіти.

Майже кожний вищий навчальний заклад має власні системи для управління навчання на платформі MOODLE, Вікі, Google тощо. Ці ресурси уже наповнені навчальними матеріалами та останні 10 років активно впроваджуються в освітній процес вузів. Але іноді таким потужним сайтам не вистачає мобільності й гнучкості, тому деякі задачі краще вирішувати за допомогою мобільних месенджерів та їхніх інструментів [2].

Для використання каналів у месенджері Telegram навчальні матеріали

потрібно підготувати із врахуванням певних особливостей, а саме:

- повідомлення, яке викладач планує опублікувати на каналі, повинно поміщатися на один екран смартфона, тобто, бути стислим та лаконічним;
- для візуалізації навчального матеріалу використовувати інфографіку, схеми, рисунки тощо;
- до лекцій розміщувати на каналі опорні конспекти.

Традиційні презентації розміщувати на каналі мабуть немає сенсу. Для об'ємних матеріалів краще використовувати сторонні ресурси і посилатися на них. Наприклад, для публікації текстів лекцій, презентацій, тестових завдань можна використовувати Сервіси Google, а на каналі у повідомленнях розміщувати посилання.

Досвід залучення каналу у навчанні студентів показав, що одного месенджера для супроводження дисципліни замало. Електронні навчальні курси важко підміняти тільки короткими повідомленнями на каналі. Але використання Telegram у поєднанні із LMS платформою створює нові можливості:

- швидко та оперативно інформувати студентів про завдання, події та новини у курсі, бо повідомлення у месенджері молода людина переглядає дуже часто;
- організація зворотнього зв'язку через групи;
- знайомити із новинками у професійній галузі та рекомендувати підписуватися на спеціальні тематичні канали;
- створити легкодоступну із смартфона тематичну колекцію корисних інформаційних ресурсів.

У цілому використання інструментів мобільних месенджерів виявилось досить ефективним та підвищило інтерес студентів до вивчення курсу, сприяло формуванню комунікативної компетентності майбутнього фахівця, розширює уявлення студентів про сучасні технології та можливості їх впровадження в професійну діяльність, формує здатність впроваджувати сучасні ІКТ, бути не тільки користувачем готових технологій, а й виробляти нові знання з використанням новітніх засобів.

Література

1. Дроговоз Н.А., Матяш В.В. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вчителів засобами мобільних месенджерів // Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології у виробництві та освіті: стан, досягнення, перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Internet-конференції. – Черкаси, 2019. - С. 198-200.
2. Чернявець Н. М., Алмашій Н.М. Особливості використання комунікативних інформаційних платформ у процесі навчання // Наука майбутнього : збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених / гол. ред. В.В. Гоблик. -

Мукачево : РВВ МДУ, 2019. - №Випуск 2(4). - С.143-146

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІСТОРІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ НЕГУМАНІТАРНОГО СПРЯМУВАННЯ

Олена Пушняк

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м.Київ)

У сучасних умовах не тільки зростає значення гуманітарної освіти, а й змінюється її зміст, оновлюються форми та методи навчальної діяльності. Заклад освіти натеper має відігравати важливу роль, допомагаючи молодим людям стати поінформованими, активними, самостійними і творчими особистостями, здатними адаптуватися до стрімких змін у світі. Формування такої особистості вимагає нових підходів до навчання. Нинішні події обумовлюють соціальний запит на виховання творчої особистості, здатної, на відміну від людини-виконавця, самостійно мислити, генерувати оригінальні ідеї, приймати нестандартні рішення. Але життя підтверджує, що випускники коледжів негуманітарного спрямування не завжди здатні самостійно розв'язувати проблеми, їм бракує ініціативи, творчої уяви, винахідливості. Таким чином, розвиток критичного мислення стає найактуальнішим за часів інтенсивних соціальних змін, коли неможливо діяти без постійного пристосування до нових політичних, економічних або інших обставин, без ефективного вирішення проблем, значна частина яких не передбачувана [6, 7]. Такий стан справ вимагає якісно нового підходу щодо підготовки молоді до життя. Основна увага в закладах освіти для підготовки молодших спеціалістів повинна приділятися тому, щоб перетворити викладання загальноосвітніх дисциплін, власне - гуманітарних, зокрема історії, на процес дослідження.

Ефективне навчання потребує й використання технологій, що допомагають здобути знання, а також розвинути соціальні та інтелектуальні навички, необхідні громадянам демократичного суспільства. Більш ефективними є підходи, спрямовані на те, щоб залучати студентів до активного, спільного, заснованого на критичному аналізі навчання. Психологи твердять і життя переконує, що найкращі результати у навчанні дають активні форми пізнання, коли знання здобуваються самостійно, в творчому пошуку кожної молодої людини.

Під критичним мисленням розуміють не негативне ставлення до будь-чого (як це зазвичай мається на увазі у побутовій мові), а наукову оцінку позитивних та негативних рис явищ дійсності. Сергій Терно визначає

критичне мислення як «наукове мислення, суть якого полягає в ухваленні ретельно обміркованих та зважених рішень стосовно довіри до будь-якого твердження: чи мусимо ми його сприйняти, чи відкинути або відкласти, а також ступінь упевненості, з яким ми це робимо» [5, 13]. Таке мислення характеризується контрольованістю, обґрунтованістю та цілеспрямованістю, тобто критичне мислення використовують для розв'язання задач, формулювання висновків, імовірнісної оцінки та ухвалення рішень.

Людина, яка здатна критично мислити має власну думку і може її обґрунтувати; визнає можливість існування різних поглядів на проблему; пов'язує обговорювану проблему з життям, власним досвідом; вміє вислухати позицію іншого й бути стриманим і коректним в разі незгоди з іншим. Таким чином, така людина є повноправним членом суспільства.

Актуальність розвитку критичного мислення особистості зумовлена інтенсивними соціальними змінами, за яких виникає необхідність у її пристосуванні до нових політичних, економічних та інших умов, у вирішенні нею проблем, значна частина яких непередбачувана. Становлення інформаційної цивілізації, демократичний поступ країни визначають важливість критичного мислення для вітчизняної освітньої системи. Адже критичне мислення є не тільки наслідком демократії, а й важливим чинником її формування.

Методика розвитку критичного мислення заснована на творчому співробітництві студента і викладача, на розвитку в молоді аналітичного й творчого підходів до будь-якого матеріалу. Навчання здійснюється у три стадії:

- 1) виклик;
- 2) осмислення;
- 3) рефлексія [2, 59].

Перша стадія (виклик) – актуалізує наявні знання, збуджує інтерес до теми; саме під час цієї стадії формулюється проблема та визначаються цілі вивчення матеріалу. Для цього слід використовувати різноманітні прийоми:

а) «мікрофон», коли кожен учасник навчального процесу коротко говорить в уявний мікрофон, чому ми вивчаємо ту чи іншу тему чи, що він вже знає з даної теми;

б) «очікування», студенти висловлюють побажання, що вони очікують від даного заняття;

в) «вільне письмо» - прогнозування невідомого матеріалу щодо подальшого розвитку подій, а потім порівнюють свої думки з фактичним матеріалом;

г) «мозковий штурм» - пошук нових шляхів розв'язання поставленої проблеми. Всі висунуті ідеї записуються на дошці;

д) «ЗХВ» - на початку вивчення нової теми треба записати в таблиці те, що вже було відомо з нової теми в колонці з буквою З, тобто «Знаю». Далі в колонці під буквою Х – «Хочу знати», в останній колонці під буквою В – «Вивчу» (над чим працювати додатково).

Ці прийоми доцільно використовувати саме на етапі *виклику*, тому що:

1. прийоми пробуджують інтерес кожного студента до заняття, дитині цікаво, чи справдяться прогнози, очікування;
2. студенти вчаться аналізувати, пов'язують відомий матеріал з новим;
3. студенти мають можливість висловити свою думку, а потім самостійно перевірити правильність своїх суджень.

Педагогічний результат етапу полягає у підвищенні мотиваційної, інформаційної і комунікаційної складової особистості студента.

Друга стадія полягає в осмисленні нового матеріалу. Відбувається основна змістовна робота студента із текстом, причому поняття «текст» варто розуміти досить широко: це може бути будь-яке джерело, а також розповідь викладача, відеоматеріали тощо. У процесі роботи з новою інформацією доцільно використовувати методики групового навчання. Згідно з матеріалами проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення», «груповим є навчання, коли всі працюють разом у парах чи невеликих групах, спільно розв'язують проблему, аналізують спільну тему або приходять до порозуміння заради створення нових ідей» [4, 13]. На заняттях, коли для вивчення визначено великий обсяг матеріалу, доцільно організувати роботу в малих групах, парах. На даній стадії використовуються такі прийоми і методи, як:

– «*фішбоун*» (в перекладі «рибний кістяк»): голова – питання теми, верхні кісточки – основні поняття теми, нижні кісточки – суть понять, хвіст – відповідь на питання. Записи повинні бути короткими, містити в собі ключові слова або фрази, що відображають суть.

– «*рафт*». Це – скорочення від : Р (оль) – А (удиторія) – Ф (орма) – Т (ема). Ідея полягає в тому, що студент пише текст не від своєї особи, а від імені історичного персонажа (король, селянин, революціонер і т.д.). Потім вибираємо, для кого будемо писати, і визначаємо стиль створюваного тексту. Це може бути лист, замітка в газету, скарга чиновнику тощо.

Під час роботи на стадії осмислення матеріалу необхідно значну увагу приділяти історичним термінам. Адже, якщо не знаєш терміни – не розкриєш зміст даної теми. Для цього використовуються такі методики розвитку критичного мислення, як «Діаграма Венна», гронування, кубування, сенкан. За допомогою саме цих методик студенти можуть виділити риси, складові частини певного історичного поняття, порівняти його з іншим терміном. Вони вчаться аналізувати, систематизувати, використовувати матеріал. Плюс, ці методики – ще й гарна наочність, що дає змогу краще запам'ятати інформацію. Значну роль у розвитку критичного мислення на заняттях історії

відіграють графічні організатори, які дають можливість порівняння, узагальнення, формують навички самостійної роботи. В першу чергу, це структурно-логічні схеми. Після роботи з текстом доцільно, щоб вони заповнили таблицю (прийом *«Інсерт»*, або *«Робімо позначки»*), графі якої відповідають запропонованим позначкам.

Головна умова полягає в тому, що студенти повинні заповнити таблицю, не виписуючи ті чи інші положення з тексту, а власними словами. Заповнена таблиця стає основою для подальшої роботи: вчитель може запропонувати зробити висновок: *«Що нового ми дізналися з цього тексту?»*, *«Які запитання виникли під час вивчення тексту?»* тощо.

Під час розповіді студентів чи аргументації власної позиції широко використовуються на заняттях історії методи *«Прес»*, *«Незакінчене речення»*, *«Тільки хвилинка»*. Ці методи допомагають дітям упорядкувати власні думки, й у чіткій і стислій формі висловити власну позицію.

Третя стадія в технології розвитку критичного мислення це – *міркування або рефлексія*. Під час цієї стадії студент повинен осмислити вивчений матеріал і сформулювати свою особисту думку, ставлення до досліджуваного матеріалу. Методичними прийомами виступають написання есе, проведення дискусії, складання схем, методики *«Лінія громадської думки»*, *«Займи позицію»*, *«Дискусійна шкала»*. Після вивчення матеріалу в кожного студента вже сформувався свій погляд на подію. Ці види діяльності допоможуть нам з'ясувати, які позиції можуть існувати в них щодо вивченого питання, як вони засвоїли дану тему, який матеріал їм найкраще запам'ятався. До того ж, кожен матиме можливість, обґрунтувати свою позицію, порівняти свої думки з поглядами інших, заповнити ті прогалини в знаннях, які, можливо, утворилися під час уроку (хтось щось недослухав тощо).

Результат цього етапу полягає в усвідомленні способів набуття та обробки інформації, корекції своїх установок, дій, розмірковувань.

Отже, саме життя вимагає від нас впровадження в практику методик розвитку критичного мислення. Адже діалоговий характер методик сприяє активізації роботи всіх учнів, дає дітям впевненість в своїй силі, поштовх до оволодіння новими матеріалами. Зростає зацікавленість предметом, бажання здобути більш глибокі знання. На цих заняттях студенти виробляють вміння працювати колективно, а також швидко та якісно опрацьовувати тексти, аналізувати матеріал, чітко висловлювати власну думку, слухати та поважати погляди інших, зображати схематично свої знання. Заняття, де значна увага приділяється розвитку критичного мислення це – творчі, цікаві заняття, де кожен студент – головний актор, і тільки від його дій залежить подальший хід заняття. Завдяки використанню технології розвитку критичного мислення ми виховуємо *«гармонійно розвинену особистість»*, яка зможе самостійно

вирішувати проблеми і шукати та знаходити життєву істину. Адже, «не тільки сама істина дає впевненість, але й пошук її» (Б. Паскаль).

Література

1. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. – Запоріжжя, 2000. – 159 с.
2. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н.П. Наволокова. – Харків, 2011. – 176 с.
3. Курилів В.І. Методика викладання історії: Навч. Посібник. – Харків, Торонто, 2008. – 256 с.
4. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібник. – К., 2004. – 192 с.
5. Терно С. О. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти – Запоріжжя, 2009. – 268 с.
6. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. Наук. ред., передм. О. І. Пометун. – К., 2008. – 220 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://firstedu.com.ua>
7. Шарко В.Д. Сучасний урок: технологічний аспект. Посібник для вчителів і студентів. – К.: СПД Богданова А.М., 2007

ОНЛАЙН ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Олена Семенишин

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Сучасний динамізм розвитку суспільства змушує фахівців в галузі організації освіти змінити «класичний» підхід до викладання навчальних дисциплін та застосувати ресурси онлайн технологій. Залучення інноваційних методів дозволяє не лише організувати самостійну навчальну діяльність студента, а й підвищити мотиваційну складову навчання за допомогою аудіовізуальної інформації, яка сприяє емоціональній обробці матеріалів. Використання онлайн-технологій та веб-інструментів дозволяє сформувати індивідуально-адаптаційну модель вивчення іноземної мови для будь-якого рівня.

Електронні пристрої, соціальні мережі дозволяють проводити дистанційне навчання, а мультимедіа надає змістове наповнення такого різновиду навчання, де відео, графіка та тексти створюють для студентів мовне та культурне середовище. Залучення онлайн технологій в навчальному процесі викладання іноземної мови передбачає розроблення нових стратегій,

оскільки вони повинні містити найсучасніші інструменти для синхронного та асинхронного зв'язку.

Нова освітня парадигма вивчення іноземної мови пропонує нові методи. Наприклад, доктор Пол Пімслер зацентрував увагу на процесі запам'ятовування у вивченні іноземних мов. Він зазначає, що жоден аспект вивчення іноземної мови не важливіший, ніж пам'ять, однак і жоден аспект вивчення мови не був вивчений менш добре. Пімслер розробив метод навчання, в основі якого функціональне володіння мовою. На основі його лінгвістичних розробок створено платформу Pimsleur для вивчення іноземних мов, в основі якої принцип: не заучувати фіксовані вирази, і не заучувати слова в конкретній фразі, а натомість вивчати декілька функціональних слів [1].

Ще одним популярним онлайн ресурсом є програма Rosetta Stone, яка пропонує гнучкість у вивченні нової мови за вашим графіком, з будь-якого пристрою, з будь-якої точки світу. За допомогою комбінацій тексту, слів, зображень і звуку (вимови), що поєднуються між собою, пов'язує ці образи в один, так щоб зміцнювати нейронні зв'язки у мозку [2]. За схожим принципом працює і соціальна мережа Livemocha, яка пропонує уроки вивчення нових слів, конструкцій, що містять зображення та звуковий компонент прослуховування вимови. Для закріплення вивченого матеріалу мережа пропонує виконати набір вправ з поступовим збільшенням рівня складності. Крім того, передбачено в соціальній мережі і виконання відкритого типу завдань, які можна відправити на перевірку користувачам, для яких ця мова є рідною.

Для підготовки до іспиту TOEFL пропонують залучати ресурс TOEFL Podcast, на якому записи для розвитку навичок слухання. В подкастах начитується розмова або ж розповідь, після якої коментатор пояснює основні або ж ключові моменти аудіо запису. Для студентів є можливість сповільнювати або ж пришвидшувати темп записів.

В Україні поки лише експериментально впроваджують окремі елементи залучення онлайн технологій у вивченні іноземної мови, тоді коли міжнародний досвід вкотре доводить їх ефективність. Наприклад, уряди Британії та Канади намагалися викладати мови за допомогою дистанційного навчання. Національна британська програма була створена для навчання французької мови на радіо та телебаченні. Ця програма виявилася дуже успішною і популярною. Також був запущений в редакцію навчальних посібник для збільшення участі учнів з місцевих навчальних груп, щоб дати студентам можливість практикувати мову, вивчену на курсі, а також з телефонними запитаннями і відповідями, щоб надати студентам канал для двостороннього спілкування [3, 152].

Отже, залучення онлайн технологій у викладанні іноземної мови є необхідною умовою вдосконалення системи викладання. Використовуючи аудіовізуальні навчальні посібники, блоги, програми, соціальні мережі, викладач може сформувати автентичне середовище для опанування лінгвістичних навичок функціонального використання мови. Сучасне обладнання та програмне забезпечення для навчання іноземної мови поліпшує мотиваційну складову навчання студентів, їх відповідальність та рівень самореалізації. Це платформа, яка здатна забезпечити розвиток комунікативних вмінь поза межами студентської аудиторії.

Література

1. Pimsleur [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pimsleur.com/the-pimsleur-method>
2. Rosetta Stone [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rosettastone.eu/lp/s1>
3. Strategy for adult home-learners. "British Journal of Language Teaching, (22)" 3, pp.151-159.
4. Selman, M. (1988). Learning language at a distance. "TESL Talk, (15)" 3, pp.73-87.

КОМУНІКАТИВНІ ІГРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Ольга Рудакова

Коледж Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

Вдосконалення змісту освіти та його методичного забезпечення на інноваційній основі сприяє поліпшенню якості підготовки спеціалістів фармації та підвищує їх конкурентоспроможність на ринку праці. За сучасними вимогами освітнього стандарту традиційна форма заняття не може дати здобувачам освіти необхідного об'єму інформації, на відміну від заняття з використанням інтерактивних технологій. Сьогодення вимагає від сучасного викладача не тільки бути компетентним в області дисципліни, яку викладає, а й бути відкритим до педагогічних новацій та впровадження інтерактивних форм проведення занять у вигляді комунікативних ігор.

Під можливостями інтерактивних методів навчання у фаховій професійній освіті слід розуміти ті властивості, що містяться в інтерактивних методах навчання, які за певних умов можуть сприяти формуванню висококваліфікованого фахівця і всебічно розвиненої особистості. Забезпечення в процесі навчання умов для реалізації інтерактивних методів

навчання є важливим показником ефективності освітнього процесу, оскільки дозволяє в єдності здійснювати навчання, розвиток і виховання здобувачів освіти.

Основна відмінність, що характеризує інноваційний характер сучасної освіти від традиційної - це її практична спрямованість, проблемний характер використання активних методів навчання.

Дидактичні ігри із змагальним компонентом «Фармацевт-практик», «Калейдоскоп фармацевтичних знань» володіють можливістю вдосконалення властивостей як в інтелектуальній сфері, так і в емоційній: вміння контролювати свої емоції, бути впевненим в собі та своїх знаннях, вміти відстоювати свою думку.

Дискусії під час навчальної гри сприяють розвитку таких властивостей інтелектуальної сфери, як уміння виокремлювати проблему, підбирати аргументи, коротко і точно формулювати та викладати свою позицію, виробляють позитивні комунікативні вміння, критичне мислення і здатність його вираження; в емоційній сфері - вміння адекватної самооцінки тощо.

Навчальні ігри створюють ефект «повного занурення» її учасників в змодельовану професійну ситуацію, дозволяють «прожити» і побачити результати своїх професійних рішень, допомагають підвищити рівень засвоєння навчального матеріала і надають комплексну уяву про об'єкт, що вивчається. Дидактично продумана та методично забезпечена навчальна гра вигідно відрізняється від інших методів активного навчання тим, що в грі відтворюються основні закономірності професійної діяльності та професійного мислення на матеріалі динамічних ситуацій, що виникають та вирішуються внаслідок спільних дій учасників гри.

Проведене з використанням професійно спрямованих ситуацій практичне заняття «Фармакогностичний аналіз лікарської рослинної сировини, що містить флавоноїди» доказово свідчило про можливість формування у майбутніх фармацевтів вміння ідентифікувати лікарську рослинну сировину за морфологічними та анатомічними ознаками; визначати тотожність лікарських рослин за зовнішніми ознаками у цілому та різаному вигляді, а також виявляти окремі групи біологічно активних речовин, які містяться у лікарській сировині, використовуючи мікрохімічні та гістохімічні реакції.

Спостереження за поведінкою здобувачів освіти під час навчальної гри «Ситуація в аптеці: фармацевт – відвідувач» дозволили констатувати розвиток таких професійно-важливих здібностей майбутніх фармацевтів як: ініціативність, комунікативні професійні риси; розширення світогляду; формування здатності застосовувати теоретичні знання в практичній роботі.

Навчальний процес, що спирається на використання інтерактивних методів навчання, припускає включення у процес пізнання всіх студентів

групи: викладач організовує індивідуальну, парну чи групову роботу, в ході якої йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Створюється середовище освітнього спілкування, яке характеризується відкритістю, взаємодією учасників, рівністю їх аргументів, накопиченням спільного знання, можливістю взаємної оцінки і контролю.

Таким чином, реалізація в педагогічному процесі Коледжу Національного фармацевтичного університету інтерактивних методів навчання сприяє:

- підвищенню успішності здобувачів освіти та їх інтересу до майбутньої професійної діяльності;
- формуванню та розвитку комунікативних навичок і умінь, емоційних контактів між здобувачами освіти (розуміння, що таке діалог, його значення в діалоговому середовищі);
- формуванню та розвитку аналітичних здібностей;
- формуванню відповідального ставлення до власних вчинків (здатність критично мислити; вміння робити обґрунтовані висновки; вміння вирішувати проблеми і конфлікти; вміння приймати рішення і нести відповідальність за них);
- формуванню та розвитку навичок планування (здатність прогнозувати і проектувати своє майбутнє).

Використання інтерактивних методів у педагогічному процесі спонукає викладача коледжу до постійної творчості, вдосконалення, професійного та особистісного зростання і дає прекрасну можливість якісно змінити організовану педагогічну взаємодію, зробити її привабливою для здобувачів освіти, зміцнити їх позитивну мотивацію в навчанні, у створенні умов свого особистісного професійного розвитку та зростання.

Таким чином, комунікативні ігри належать до числа інноваційних педагогічних технологій та сприяють активізації пізнавальної діяльності, самостійного осмислення навчального матеріалу, що зумовлює підвищення рівня професійної підготовки здобувачів освіти, а інтерактивність - умова для самореалізації особистості в навчальній діяльності, майбутній професії і, як наслідок, кар'єрному зростанні.

КИЇВСЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І ПРАВА В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КООПЕРАТИВНОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Ігор Охріменко

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Як відомо, в основі будь-яких дій людини має лежати мотивація, незалежно від її форм. Здійснюючи суспільно корисну діяльність, член суспільства повинен чітко розуміти потреби в цій діяльності та потенційні результати. В цьому випадку на допомогу приходить освітній процес, завдяки якому людина отримує уявлення про причинно-наслідковий зв'язок між своїми діями та підвищенням добробуту окремого члена суспільства.

Бажання діяти на благо суспільства може бути нівельоване невмілими діями, пов'язаними із відсутністю уявлення про доцільність тих чи інших кроків. Тому, для того, щоб енергія, спрямована на розвиток суспільства не витрачалася даремно, має бути чітке бачення, що і як робити, що досягається через відповідні освітні програми.

Оскільки світова практика довела, що освіта має рухатися пліч-о-пліч із науковою, навчально-наукові установи дозволятимуть не лише прищеплювати навички в тій чи іншій сфері діяльності, а й постійно удосконалювати їх, підвищуючи ефективність такої діяльності.

Підвищення рівня освіти населення та покращання його добробуту є взаємопов'язаними та взаємодоповнюючими речами, а тому одне слід розглядати в комплексі із іншим.

Приказка «хто володіє інформацією, той володіє світом», може звучати і менш патетично – хороша поінформованість є запорукою успіху. Як і зворотній її варіант – відсутність необхідних знань є причиною потенційних втрат.

Вказане повною мірою стосується і сфери кооперації, відсутність достатніх знань про яку не дозволяє отримувати вигоду від її використання. Абсолютна більшість тих, хто міг би використовувати кооперацію, мають настільки далеке уявлення про її природу та інструменти, що, в кращому випадку, не вірять в її ефективність, а то й відверто побоюються за своє майне та результати праці.

Досвід поширення кооперації, який Україна мала в 19 ст., і який цілком заслужено можна назвати успішним, вказує на величезну роль в цьому процесі роз'яснювальної роботи, яку тоді взяли на себе інтелігенція та духовенство. Зважаючи на реалії сьогодення, нині це могли б бути навчальні заклади та різноманітні освітні проекти.

Щодо освітніх проектів, то їх носіями варто розглядати бізнес-структури, які мають бути зацікавленими у збільшенні своїх прибутків, за рахунок використання переваг кооперації та громадські організації, які виступатимуть як у ролі лобістів певних господарських структур, так і з позицій виконання різного роду соціальних функцій.

Стосовно навчальних закладів, то їх діяльність може лежати у двох площинах. Це можуть бути загальноосвітні дисципліни, які матимуть на меті навчити майбутніх фахівців основам кооперації та пояснити можливості її використання в їх професійній діяльності. Іншим напрямом можуть бути конкретні спеціалізації – в основі яких лежатиме підготовка фахівців конкретно для тієї чи іншої сфери кооперації.

Незважаючи на значну кількість навчальних закладів, які б могли готувати фахівців для кооперації, говорити про успіхи у цій сфері не доводиться. Спеціальностей таких немає, а в спеціалізаціях, які можуть формуватися у межах спеціальностей, немає зацікавленості в самих навчальних закладах. Оскільки кооперація переважно асоціюється із сільськими територіями, то урбаністичні настрої абітурієнтів та студентів ускладнюють формування конкурентоздатних на ринку освітніх послуг навчальних програм.

На наш погляд, зміна ситуації буде можливою за умови досить широкого суспільного резонансу щодо проблематики кооперації та залучення до освітньо-роз'яснювальної роботи значної кількості осіб та організацій, тим чи іншим чином пов'язаних з кооперацією. При цьому цілеспрямована робота навчальних закладів по закладенню у свідомість майбутніх фахівців ідей кооперації є тим стрижнем, який дозволить сформувати критичну масу суб'єктів господарювання для широко впровадження кооперації в Україні.

На даний час поширення знань безвідносно до спеціалізованих закладів освіти є явищем хоч і не дуже розповсюдженим, але не новим. За кордоном воно досить поширене, хоч переважно має характер професійної підготовки. Реформування вітчизняної освіти також призвело до появи таких термінів як «альтернативна освіта», «неформальна освіта», «нетрадиційна освіта». Вказані види освіти не лише не суперечать вітчизняній концепції розвитку освіти, але і легалізовані цілою низкою нормативних актів, спрямованих на їх підтримку. Таким чином, нормативно-правове поле для розвитку просвітництва, в тому числі кооперативного є достатньо сформованим, хоч і здебільшого декларативним.

Щодо змісту і форми кооперативної освіти, то безперечно, такі речі повинні формуватися, що називається «на місцях». Проте, вважаємо, що було б нерозумних відмовитися від використання того багажу знань, яким володіють фахові викладачі. Звичайно, переважно, це будуть знання теоретичного характеру, але нерідко виникає необхідність і в них. Крім того, говорячи про роль закладів освіти у кооперативній освіті, варто мати на увазі їх зручну матеріально-технічну базу, яка дозволить зробити рівень засвоєння знань більш ефективним.

Ще одним напрямом діяльності закладів освіти в напрямі просвітництва може бути інтеграція в навчальні плани їх учнів та студентів тих освітніх ініціатив, які б хотіли донести представники кооперативної просвіти.

Не зайвим буде і використання досвіду методичної роботи, який мають працівники освітніх закладів, адже ті знання, які хочуть донести представники просвіти, будуть засвоєні якісно за умови їх систематизованого та належним чином оформленого подання.

Таким чином, цілком підтримуючи необхідність поширення кооперативної освіти, особливо в сільській місцевості, хочемо наголосити на важливості використання усіх можливих резервів щодо досягнення максимального ефекту у цій справі.

Щодо пропозицій з розвитку кооперативної просвіти для органів державної влади, то ми пропонуємо наступне. Міністерству освіти і науки України в межах навчального предмету «Громадянська освіта» (модулі: правознавство, економіка, людина і світ, філософія), передбаченого Типовими навчальними планами загальноосвітніх навчальних закладів запровадити вивчення тем з основ кооперації; при розробці стандартів вищої та професійно-технічної освіти спеціальностей галузі знань «Управління та адміністрування» ввести до компетентностей майбутніх фахівців знання та уміння у сфері організації та ведення кооперативної діяльності. Міністерству соціальної політики України при реєстрації галузевих угод, зокрема в агропромисловому комплексі, передбачити наявність у них заходів, спрямованих на отримання знань та умінь у сфері організації та ведення кооперативної діяльності; при здійсненні своєї діяльності у сфері підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації населення, зокрема сільських територій, розробити та запровадити навчальні програми з підготовки кадрів для роботи в кооперативах. Обласним державним адміністраціям при розробці регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку включити до основних завдань обласних державних адміністрацій підвищення рівня інформованості жителів сільських територій щодо переваг та можливостей кооперації та заходи, спрямовані на їх досягнення.

Більш тісна співпраця громад та навчальних закладів дозволить вирішити іще цілу низку питань, які нині не сприяють розвитку ні перших, ні

других. Насамперед, це практичне впровадження у господарську практику усіх тих наукових розробок, які народжуються у наших університетах, є затребуваними за кодомом, але в силу різних причин залишаються нереалізованими в нашій країні. Також, це спрямування потужного науково-практичного потенціалу навчальних закладів на вирішення конкретних завдань територій.

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ККІБП: ОСВІТНЯ РОЛЬ І СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Інна Прудченко

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права створена у січні 2017 року в результаті реорганізації кафедри гуманітарних та фундаментальних дисциплін. Колектив кафедри у своїй роботі є продовжувачем традицій циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін, яка функціонувала в Економіко-правовому коледжі до 2010 року.

Кафедра виступає світоглядним плацдармом концептуального осмислення феноменів бізнесу, економіки і права як ключових механізмів підвищення якості життя українського суспільства і необхідних умов творчої реалізації особистості. Роль кафедри у підготовці високопрофесійних кадрів визначається трансляцією соціально-гуманітарних знань, які уможливають вирішення завдань сучасної вітчизняної економіки і права на основі соціального партнерства та етичних принципів.

Основними принципами діяльності кафедри соціально-гуманітарних дисциплін є: гуманізація та індивідуалізація освітнього процесу; інтеграція теоретичних знань і практичної підготовки; формування ключових освітніх компетенцій: ціннісно-сислової, загальнокультурної, навчально-пізнавальної, комунікативної, інформаційної та компетенції особистісного самовдосконалення; міждисциплінарний, системний підхід до педагогічної та дослідницької діяльності; організація навчально-дослідної діяльності студентів на засадах інтеграції наукової, навчальної та їх майбутньої професійної діяльності; розвиток конкурентних переваг кафедри.

Одним із важливих напрямків роботи кафедри є науково-дослідна робота, яка, з огляду на полідисциплінарну специфіку кафедри, характеризується різноплановістю і багатовекторністю. У складі кафедри працюють 5 кандидатів наук, з них три кандидати філологічних наук, кандидат педагогічних наук, кандидат історичних наук, які здійснюють

наукову роботу у відповідному напрямку в межах кафедральної наукової теми – «Формування інноваційного простору сучасного вищого закладу освіти».

Кафедрою ініційовано проведення щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного вищого закладу освіти» (2016-2020), присвяченого проблемі розробки та впровадження педагогічних інновацій у теорії та практиці вітчизняної вищої школи. Кафедра є організатором щорічного загальноінститутського студентського науково-практичного семінару, присвяченого становленню і розвитку кооперативної ідеї, кооперативного руху та кооперативної освіти в Україні та світі. Перший такий семінар «Фундатори кооперативного руху в Україні» був присвячений 150-річчю зародження вітчизняного кооперативного руху та пам'яті «артільного батька» кооперації Миколи Васильовича Левитського (2016). Наступний семінар за темою «Становлення і розвиток кооперативної освіти в Україні» відбувся у 2017 р. У 2018 р. студенти і викладачі кафедри об'єднались навколо теми «Становлення і розвиток міжнародного кооперативного руху». У 2019-2020 навчальному році кафедрою було проведено науково-практичний семінар на тему «Становлення і розвиток Київського кооперативного інституту бізнесу і права (1920-2020 рр.)», присвячений 100-річчю інституту. У 2017 р. кафедра також стала ініціатором проведення обласної студентської науково-практичної конференції «Українська революція 1917-1921 рр.: становлення національної незалежності» (до 100-річчя подій).

Окрім студентських наукових семінарів і конференцій, організованих і проведених у стінах Київського кооперативного інституту бізнесу і права, викладачі кафедри здійснюють підготовку студентів до участі у міжнародних і всеукраїнських наукових заходах. Так, викладачі кафедри Пушняк О. А. та Проневич Т.М. підготували студентів до участі у студентській науково-практичній конференції «Молодь у боротьбі за відновлення української державності» (2016). Упродовж 2017-2018 навчального року доцент кафедри Руденко Ю.М. за участь у підготовці студентів у наукових заходах отримала: диплом наукового керівника дипломанта Міжнародного конкурсу «Мій рідний край» (громадська організація Союз українок України, 15-17 вересня 2017 р., м. Львів); сертифікат учасника XIV Міжнародного конкурсу творчих робіт школярів, студентів, аспірантів та вчителів «Уроки війни та Голокосту – уроки толерантності» (Український інститут вивчення Голокосту «Ткума», 23-25 вересня 2017 р., м. Київ); сертифікат за організацію і проведення Всесвітнього Дня Гідності – Global Dignity Ukraine (громадська організація «ЕдКамп Україна», 21.11 – 09.12.2017 р.) та сертифікати групам 11 ХК, 21 ГРК та Київському кооперативному інституту бізнесу і права; подяку за підготовку учасників у II Міжнародному міждисциплінарному конкурсі наукових і творчих робіт імені Володимира Маняка і Лідії Коваленко «Голодомор 1932–

1933 рр. – геноцид Українського народу в приватних історіях і просторі культури» (Міністерство освіти і науки України, Український науково-дослідний та освітній центр вивчення Голодомору HREC in Ukraine); подяку за високу професійну майстерність та успішну підготовку переможців Всеукраїнського інтерактивного конкурсу «МАН-Юніор Дослідник» (Міністерство освіти і науки України, Національна академія наук України, Національний центр «Мала академія наук України»).

Викладачі кафедри є активними учасниками міжнародних, всеукраїнських, обласних і загальноінститутських наукових і науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, беруть участь у роботі всеукраїнських і обласних методичних осередків. Така діяльність спрямована на обмін досвідом в організації навчального процесу, плануванні та здійсненні науково-методичної роботи, спонукає до пошуків спільних граней наукових досліджень, провокує розширення рубежів професійної комунікації загалом.

Навчально-методична робота кафедри соціально-гуманітарних дисциплін спрямована на реалізацію принципів інтеграції, диференціації та гуманітаризації у змісті соціогуманітарних дисциплін, розв'язання проблеми індивідуалізації навчання та впровадження особистісно-орієнтованого підходу до студентів. Особлива увага зосереджена на зростанні якості освітньої діяльності кафедри. Методичний рівень викладання підвищується шляхом участі викладачів у роботі обласних і міських предметних методичних об'єднаннях, оцінюється під час атестації педагогічних і науково-педагогічних працівників кафедри, звітів на щомісячних засіданнях кафедри. З метою забезпечення ефективної методичної роботи викладачів суміжних дисциплін, удосконалення координації їх діяльності, систематичної інформаційно-аналітичної взаємодії, підвищення професійної майстерності, активізації творчого потенціалу на кафедрі функціонують 3 предметних методичних об'єднань: викладачів іноземної мови, викладачів філологічних дисциплін, викладачів суспільствознавчих дисциплін, започатковано роботу науково-дискусійного клубу «Методист».

Кафедра забезпечує викладання навчальних дисциплін нормативного та варіативного циклів гуманітарної та суспільствознавчої підготовки студентів усіх спеціальностей. Окрім традиційних форм організації навчального процесу викладачі кафедри проводять тематичні заняття у формі інтелектуальної гри «100 років боротьби: Українська революція 1917-1921»; лекції-Likbez «Голокост: злочин проти людства»; студентського патріотичного рингу «Портрети військових на вишитих крилах пливуть...»; мовно-літературного квесту «Подорож у країну рідної мови»; автентичного уроку у Пирогово – екскурсія-урок в етностилі; заняття-тренінгу з підготовки до ЗНО з історії України; відкритої зустрічі-лекції з Подольським А.Ю., кандидатом

історичних наук, директором Українського центру вивчення історії Голокосту; англomовного турніру та ін.

На базі кафедри соціально-гумантарних дисциплін проходить педагогічна практика студентів-семінаристів Київської Трьохсвятительської духовної семінарії УГКЦ. Керівництво практикою здійснюють викладачі кафедри Прудченко І.І., Пушняк О.А., Проневич Т.М., Нечаюк Л.Г., Руденко Ю.М., Бабенко-Жирнова М.В., Обриська А.М.

На кафедрі розроблені й щорічно оновлюються навчально-методичні комплекси з дисциплін, підготовлено тестові методики оцінювання якості знань студентів, методичні вказівки до виконання практичних, індивідуальних, самостійних робіт. Систематично проводиться індивідуальна робота зі студентами. Щорічно організовуються предметні олімпіади з української мови та літератури, англійської мови та ін., переможці яких беруть участь у міських, обласних, всеукраїнських і міжнародних конкурсах. Так, викладачі української мови та літератури здійснюють підготовку призерів студентських конкурсів і олімпіад. Упродовж 2017-2018 навчального року Нечаюк Л.Г. підготувала переможця (II місце) обласного етапу Міжнародного конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика (Положухно Софія – студентка групи 31OI) та переможця (I місце) обласного етапу VII Всеукраїнського мовно-літературного конкурсу імені Тараса Шевченка (Олексієнко Георгій – студент групи 31OKK). Миндюк М.Д. підготував переможця (II місце) обласного етапу VII Всеукраїнського мовно-літературного конкурсу імені Тараса Шевченка (Олеся Іщенко – студентка групи 32ПК). У 2019 р. переможцем II етапу XIX Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика стала Калюжна Анастасія, яка посіла 3 місце (викладач Нечаюк Л.Г.), а переможцем II етапу IX Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді ім. Т.Шевченка серед наших студенток визнано Присядько Катерину, яка зайняла 1 місце (викладач Нечаюк Л.Г.).

Значна увага на кафедрі соціально-гуманітарних дисциплін приділяється організаційно-виховній роботі, утверджуючи у студентства дух національного самоусвідомлення та залучаючи студентів до творчої діяльності у сфері вокалу, хореографії. Так, уже традиційно стали проведення щорічних флешмобів до Дня миру, святкування Дня вишиванки, проведення Шевченківських днів та ін. Упродовж останніх років кафедра взяла участь в організації та проведенні ряду виховних заходів як на загальноінститутському, так і на кафедральному рівнях. Серед них: літературно-поетична світлиця «Його геній розрісся, як дерево, простягнувши крону над віками...», літературний конкурс «Література – це мудрість народу», Інформаційне досє «Кирило-Мефодіївське братство і вплив Т.Г.Шевченка на його діяльність», Шевченківські читання в ККІБП – урочистості з нагоди 205 річниці дня

народження Тараса Шевченка «Наша дума, наша пісня не вмре, не загине»; Тиха акція «Ангели пам'яті»; Флешмоб-реквієм до вшанування пам'яті Героїв Крут «Ти на Аскольдову могилу прийди героєм поклонитись»; заходи до Дня української мови та писемності: Поетична виставка «Жива сила слова» та конкурс студентських стінгазет «Моє бачення Дня української мови та писемності»; Історичний лікнеп «Потрібно не захищати українську мову, а утверджувати!»; Мітинг-реквієм «Революція Гідності, охрещена кров'ю», як починався Майдан. 92 дні боротьби за незалежність; Мітинг-реквієм «Ті, кому війна зламала крила, священним вічним сном в могилах сплять»; Студентська хода до Дня початку Революції Гідності; Студентська хода і жалобний мітинг-реквієм по заморених голодом і ненароджених українцях в 1932 – 1933 роках «Ми пам'ятаємо! Ми – сильні!»; Історична платформа «Горять мільйони пам'ятних лампад за зниклими в голодній круговерті...»; Презентація проекту «День подяки в США». Перегляд англomовного фільму «Один дома»; Зустріч з Н. Тисовською «Що голосніше заявляє про себе в світі держава, то голосніше лунає її література» і т.д.

Для кафедри традиційними стали численні екскурсії, що їх організовують викладачі Пушняк О.А., Проневич Т.М., Руденко Ю.М. Упродовж останніх років студенти разом із викладачами стали учасниками екскурсійних подорожей «Я закохаюся у Львові...» (екскурсія до м. Львів), екскурсія «Чарівні канікули у Закарпатті», екскурсія «Одеса – перлина України» та ін. Окрім них для студентів проводяться екскурсії до Національного історико-меморіального заповідника «Бабин Яр», до Музею Української революції 1917 – 1921 років, у Верховну Раду України, екскурсія до Pinchuk Art Centre тощо.

Склад кафедри нині налічує 18 викладачів, з яких 5 – кандидати наук (Прудченко І.І., Нечаюк Л.Г., Бабенко-Жирнова М.В., Руденко Ю.М., Броварець Т.М.); 5 – спеціалісти вищої категорії (Клименко О.Ф., Ламська О.В., Миндюк М.Д., Проневич Т.М., Пушняк О.А.), серед яких: 4 викладачів-методистів (Клименко О.Ф., Миндюк М.Д., Пушняк О.А., Проневич Т.М.), старший викладач (Ламська О.В.); спеціалісти I категорії (Кравченко О.В.), 2 спеціалісти II категорії (Боряк І.В., Обриська А.М.), 4 – спеціалісти (Люлько М.Є., Семенишин О.І., Лазаріва А.В., Паламарчук К.В.). Старшим лаборантом кафедри є Кулик А.А. Усі вони вирізняються колосальним бажанням і вмінням ділитися своїми знаннями і досвідом, супроводжувати студентів на шляху їх особистісного і професійного росту.

У найближчій перспективі діяльність кафедри соціально-гуманітарних дисциплін спрямована на: надання якісних освітніх послуг; розвиток і удосконалення інноваційних освітніх технологій з використанням принципів компетентнісно-орієнтованого підходу і безперервної, багаторівневої освіти; розвиток наукових і прикладних досліджень за напрямками у рамках

спеціалізації кафедри; активне залучення студентів до навчально-дослідної і науково-дослідної роботи; формування зовнішніх наукових і науково-методичних зв'язків; розвиток кадрового потенціалу кафедри через залучення до навчально-методичної і наукової роботи провідних фахівців відповідного напрямку підготовки і створення умов для перспективи професійного росту викладачів.

СТАНОВЛЕННЯ КИЇВСЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО УЧИЛИЩА (1959 р.)

Інна Прудченко, Ольга Новіткевич

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Повоєнний період для вітчизняної кооперації супроводжувався кадровим голодом, який негативно позначився на ефективності праці споживчих товариств і їх підприємств. Активні зміни щодо подолання зазначеної кризової ситуації торкнулися реорганізації та розширення існуючої системи вітчизняної кооперативної освіти. Станом на 1959 р. в Україні налічувалось 7 кооперативних технікумів (Львів, Одеса, Мукачеве, Рівне, Чернівці, Херсон, Умань), 16 однорічних торгово-кооперативних шкіл. Системою підготовки кооперативних кадрів на той час керували Укоопспілка та обласні спілки [2, с. 298].

У досліджуваній період при Київській Облспоживспілці діяв Київський навчальний комбінат, директором якого був Правдін Абрам Йосипович, а завідувачем навчальною частиною – Майдан Данило Прокопович. Відповідно до постанови Правління Центроспілки від 18.05.1959 р. (протокол № 22) та постановою правління Укоопспілки від 07.07.1959 р. (протокол № 36, п.3), було реорганізовано в кооперативне професійно-технічне училище. Розміщувалося училище на вул. Новотверській, 21 (у 1961 р. її було перейменовано на вул. Патріса Лумумби). Постановою Правління Київської Облспоживспілки №74 від 01 серпня 1959 р. директором новоствореного закладу освіти було призначено Правдіна Абрама Йосиповича [1, с. 155; 3, с. 55].

Училище здійснювало підготовку не лише продавців, бухгалтерів, заготівельників, працівників книжкової торгівлі. Зосереджувалась увага також і на підготовці кулінарів та кондитерів, що було спричинено активним розвитком кооперативного громадського харчування, що, у свою чергу, викликано утвердженням колгоспної системи і руйнування приватних господарств селян. Для вивільнення часу селян для праці в громадському секторі було відкрито їдальні та чайні. Разом з тим училище розгорнуло свою

діяльність у напрямку підготовки майстрів пошиття чоловічого та жіночого верхнього одягу та жіночого плаття (до 1962 р.), що також зумовлювалось об'єктивними причинами. У той час, на базі великих промтоварних магазинів функціонували майстерні ремонту та пошиття одягу, столи розкрою тканин, гуртки крою та шиття [1, с. 155; 2, с. 293].

На відміну від Київського навчального комбінату Облспоживспілки, формою навчання в якому була курсова (його ще називали «учбово-курсний комбінат» [4]), училище з початку свого заснування мало три відділення: торгове (термін навчання – 1 рік), кулінарне і швейне (чоловічий і жіночий відділи). Термін навчання на кулінарному та швейному відділеннях становив 2 роки. Разом з тим продовжували працювати 3-місячні кулінарні курси (група поварів і група кондитерів), 3-місячні курси завсільмагами, було організовано одномісячний семінар для завідувачів механізованих хлібопекарень, одномісячний семінар майстрів пошиву верхнього чоловічого та жіночого одягу. Як бачимо, значна увага приділялася також підготовці керівних кадрів, працівників планово-економічних відділів Облспоживспілок (укомплектованість становила 81 %). Ситуація ускладнювалася частою зміною керівників в споживчих товариствах і райспоживспілках. «Лише у 1946 р. в Україні змінилося 460 голів правління райспоживспілок, що становило 60% всіх голів споживчої кооперації. Частина кооперативних керівників переходила на партійну чи державну роботу, інші не справлялися зі своїми обов'язками чи зловживали службовим становищем. Таким чином, потреба в кваліфікованих кадрах була доволі значною. Задовольнити її можна було лише за допомогою різкого розширення й вдосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації кооперативних кадрів» [2, с. 297].

Кількість учнів і слухачів курсів, які навчалися в училищі продовж 1959 р., засвідчує доволі велику його популярність. Особливою привабливим у 1959 р. був кулінарне відділення. З 1 вересня до нього було зараховано 174 особи. З 20 вересня цього ж року у швейне відділення (жіночий відділ) було зараховано 159 учнів. З 1 вересня до складу учнів торгового відділення зараховано 153 особи. 1 жовтня 1959 р. завершили навчання в торговому відділенні 64 особи, в кулінарному – 42 особи (Київська область), 41 особа (Черкаська область), 38 осіб (Вінницька область), 18 осіб (Кримська область). З вересня по жовтень 1959 р. на одномісячних курсах завідуючих механізованими хлібопекарнями навчалися 22 курсанти, на трьохмісячних курсах завідуючих книжковими магазинами – 40 осіб, на трьохмісячних курсах поварів – 28 осіб. Скромною у порівнянні з попередніми даними була кількість охочих навчатися на бухгалтера – всього 10 осіб [9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16].

В училищі працювали як штатні викладачі, так і позаштатні. Останні отримували погодинну заробітну плату. Окрім звичайних викладачів в училищі працював, так званий, «роз'їзний» викладач. У його обов'язки

входила організація методичної роботи. На час перебування в училищі роз'їзний викладач займався методичною роботою і відповідав за політвиховну роботу учнів [7]. Серед викладачів окремо взятого відділення обирався голова циклової комісії. Так, з 20 вересня 1959 р. головою циклової комісії швейних дисциплін було призначено викладача технології швейного виробництва Сичову Майю Павлівну [8].

Робочий день для викладачів і співробітників училища розпочинався о 9.30 з перервою на обід з 13.00 до 13.30. Закінчувався робочий день о 18.00. Секретар училища вів щоденний запис явки на роботу та слідкував за своєчасною явкою співробітників на роботу [5].

Навчальний рік в училищі ділився на чверті. За успішні результати навчання учні отримували стипендію розміром 312 крб. 50 коп., 250 крб. або 200 крб., яка призначалася на початку кожної чверті. Учні училища відраховували за систематичні пропуски занять, навчальної і виробничої практик, за небажання навчатися. При цьому з учня стягувалися стипендіальні кошти та квартирні (гроші, які виділялися їм для оплати оренди житла) [17].

Кожній учнівській групі призначався класний керівник. Наказом № 126 від 1 вересня 1959 р. в училищі було введено тижневе (шестиденне) чергування учнівських груп разом із класним керівником [6].

Свого часу кооперативне професійно-технічне училище закінчила Євдокія Колесник – Народна артистка України, професор Національної музичної академії імені П.І.Чайковського, солістка Національної опери України. Правління Облспоживспілки направило її на навчання до Київської державної консерваторії, призначило їй стипендію [3, с. 55-56].

Література

1. Нариси з історії споживчої кооперації Київщини / В.П.Пак, Ф.І.Ленченко; За ред. Ф. І.Ленченко. – К.: [Ірідіум], 2002. – 200 с.
2. Історія споживчої кооперації України / М.В.Аліман, С.Г.Бабенко, С.Д.Гелей (керівник авторського колективу) та ін. – Л., Інститут українознавства НАН України. – 384 с.
3. Кооперативна освіта в Україні / М.В.Аліман, С.Ф.Купрій, Ф.І.Ленченко, В.К.Щербатюк; під ред. Ф.І.Ленченка. - К.: [Ірідіум], 2001. – 96 с.

Архів Київського кооперативного інституту бізнесу і права

4. Наказ № 118 від 3 серпня 1959 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 01.06.1959 – окон. 19.11.1959. Приказы №86-1676.
5. Наказ № 107 від 15 липня 1959 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 01.06.1959 – окон. 19.11.1959. Приказы №86-1676.

6. Наказ № 126 від 1 вересня 1959 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 01.06.1959 – окон. 19.11.1959. Приказы №86-1676.
7. Наказ № 25 від 21.11.1944 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 23.02.1944 – окон. 28.02.1947. Приказы №01-98.
8. Наказ № 154 від 27 жовтня 1959 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 01.06.1959 – окон. 19.11.1959. Приказы №86-1676.
9. Наказ № 124 від 20 жовтня 1959 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 01.06.1959 – окон. 19.11.1959. Приказы №86-1676.
10. Наказ № 127 від 1 вересня 1959 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 01.06.1959 – окон. 19.11.1959. Приказы №86-1676.
11. Наказ № 129 від 8 вересня 1959 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 01.06.1959 – окон. 19.11.1959. Приказы №86-1676.
12. Наказ № 131 від 10 вересня 1959 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 01.06.1959 – окон. 19.11.1959. Приказы №86-1676.
13. Наказ № 138-а від 10 вересня 1959 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 01.06.1959 – окон. 19.11.1959. Приказы №86-1676.
14. Наказ № 139 від 1 жовтня 1959 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 01.06.1959 – окон. 19.11.1959. Приказы №86-1676.
15. Наказ № 140 від 6 жовтня 1959 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 01.06.1959 – окон. 19.11.1959. Приказы №86-1676.
16. Наказ № 142 від 20 жовтня 1959 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 01.06.1959 – окон. 19.11.1959. Приказы №86-1676.
17. Наказ № 167 від 19 листопада 1959 р. // Книга приказов Киевского учебного комбината Облпотребсоюза. Нач. 01.06.1959 – окон. 19.11.1959. Приказы №86-1676.

КИЇВСЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І ПРАВА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Юлія Руденко, Анастасія Леонович

Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ)

Київський кооперативний інститут бізнесу і права є флагманом розвитку вітчизняної кооперативної освіти та відомий у науковому, культурно-освітньому, соціально-економічному житті країни.

Економіко-правовий коледж Київського кооперативного інституту бізнесу і права здійснює підготовку студентів на двох відділеннях. *Відділення харчових технологій та товарознавства* готує молодших спеціалістів зі спеціальностей “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”, спеціалізація “Товарознавство в митній справі”; “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”; “Харчові технології”; “Готельно-ресторанна справа”; кваліфікованих робітників зі спеціальностей “Кондитер”, “Кухар”, “Офіціант”, “Бармен”, “Продавець непродовольчих товарів”, “Продавець продовольчих товарів”.

Економіко-правове відділення здійснює підготовку молодших спеціалістів зі спеціальностей “Фінанси, банківська справа та страхування”; “Облік і оподаткування”; “Право”; “Економіка”; кваліфікованих робітників зі спеціальності “Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних”.

Інститут готує бакалаврів і магістрів зі спеціальностей “Фінанси, банківська справа та страхування”; “Облік і оподаткування”; “Право”; “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”; “Харчові технології”.

Навчальний процес забезпечують сім кафедр: “Кафедра фінансів, банківської справи та страхування”; “Кафедра обліку і оподаткування”; “Кафедра права”; “Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності”; “Кафедра харчових технологій”; “Кафедра інформаційно-технічних та природничих дисциплін”; “Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін”.

Наукова діяльність Київського кооперативного інституту бізнесу і права спрямована на створення суспільно корисних наукових результатів, забезпечення якісної підготовки фахівців для потреб національної економіки, наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації відповідно до міжнародних стандартів, упровадження наукових і науково-практичних результатів, використання прогресивних форм міжнародної діяльності у сфері вищої освіти та науки.

Внаслідок зусиль багатьох поколінь учених в Інституті сформований потужний науково-педагогічний потенціал, здійснюється широкий спектр і забезпечується високий рівень наукових досліджень. Інститут має багаторічні

традиції органічного поєднання наукових досліджень і викладання, сучасну матеріально-технічну базу, що дозволяє проводити комплексні наукові дослідження за напрямками діяльності, забезпечувати не лише їх якісне виконання, але й практичне впровадження.

Інститут з року в рік посилює свої позиції у сфері наукової діяльності. У 2017 р. відкрилася аспірантура зі спеціальностей 051 “Економіка” та 071 “Облік і оподаткування”.

Викладачі та студенти Інституту мають можливість апробувати результати наукових досліджень у фаховому багатопрофільному рецензованому науковому виданні – у Міжнародному науковому журналі “Інтернаука”, який включений у провідні наукометричні бази та поширений серед світових бібліотек і університетів.

Наукова робота здійснюється в межах кафедр Інституту за напрямами їх діяльності. Кожен науковець працює над індивідуальною науковою проблемою. При цьому Інститут має і колективні проекти.

Міжнародна співпраця. Київський кооперативний інститут бізнесу і права – визнаний міжнародними освітніми організаціями вищій навчальний заклад, який є активним членом Асоціації лідерів університету для сталого майбутнього (ULSF).

Міжнародна діяльність Інституту орієнтована на розширення та поглиблення міжнародних зв'язків і зміцнення його авторитету у світовому співтоваристві на основі впровадження стратегії міжнародного розвитку, сприяння розвитку міжнародного співробітництва у сфері освіти та науки. Інститут спрямовує свою діяльність на покращення співпраці із зарубіжними вищими навчальними закладами в рамках чинних міжнародних проектів на дво- та багатосторонній основі.

Участь викладачів Інституту в міжнародних конференціях, семінарах, круглих столах протягом останніх років суттєво збільшилася. Учені беруть активну участь у різних наукових заходах міжнародного рівня з актуальних проблем обліку, фінансів, права, соціогуманітарних наук, які проходять як в Україні, так і за її межами.

Сьогодні викладачі активно працюють як над індивідуальними, так і над груповими грантами, розробкою і впровадженням інноваційних проектів.

Бібліотека Київського кооперативного інституту бізнесу і права є структурним підрозділом інституту й виконує функції бібліотечно-бібліографічного, інформаційного, навчально-допоміжного й культурно-просвітницького центру, забезпечує навчальний процес, науково-педагогічну, науково-дослідну, виховну і культурно-просвітницьку діяльність навчального закладу.

Основна функція бібліотеки – забезпечення навчально-виховного процесу літературою та інформацією, а також здійснення повного та якісного

бібліотечно-бібліографічного обслуговування всіх категорій читачів Інституту згідно з інформаційними запитами на основі широкого доступу до бібліотечних та інформаційних ресурсів. Одним із головних завдань бібліотеки є формування фонду відповідно до профілю Інституту та інформаційних потреб усіх категорій користувачів. У читальній залі є робочі місця з комп'ютерами для роботи з електронними фондами бібліотеки та іншими джерелами інформації, доступними через мережу Інтернет.

Студентське самоврядування Інституту – простір навчання, відпочинку та можливостей, майданчик для реалізації креативних студентських проєктів, унікальне середовище для розвитку. Вагому роль у його формуванні відіграють самі студенти – активні учасники інститутського життя. У ролі посередників між адміністрацією Інституту та студентською громадою, налагоджуючи ефективне спілкування, виступають органи студентського самоврядування, які стоять на захисті прав та інтересів студентства, долучаються до створення умов для самореалізації молоді. Органи студентського самоврядування Інституту сприяють формуванню у вищі особливого мікроклімату теплоти й довіри, доброзичливості та взаєморозуміння, співробітництва та взаємодопомоги, який є запорукою внутрішньої єдності всіх членів колективу.

Таким чином, успіх Київського кооперативного інституту бізнесу і права яскраво доводить, що маючи непереборне бажання досягти результатів, можна на рівних конкурувати із провідними українськими вишами, ефективно розвиваючись та сміливо дивлячись у завтрашній день.

Література

1. Київський кооперативний інститут бізнесу і права. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kkibp.edu.ua>
2. Київський кооперативний інститут бізнесу і права: буклет. – ККІБП, 2017. – 36 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Андріїв М.І. – магістрант ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Бабенко-Жирнова М.В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Біліченко А. М. – кандидат педагогічних наук Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ).

Бєльська Н.П. – старший викладач кафедри інформаційно-технічних та природничих дисциплін Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ).

Биконя О.П. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мов і їх викладання Академії Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів).

Блонська В.В. – магістрант ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Болілій В.О. – доцент, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри інформатики та інформаційних технологій Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький).

Броварець Т.М. – кандидат філологічних наук Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (м. Київ).

Буданова В.Є. – молодший науковий співробітник; старший викладач, методист Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків).

Векуа Н.В. – доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова (м. Київ).

Вітязь А.В. – слухач Академії Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів).

Височанська Г.А. – магістрант ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Вишневська О.А. – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Глущик С.В. – доцент, кандидат філологічних наук, доцент кафедри культури української мови Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова (м. Київ).

Горбаньов В.В. – кандидат історичних наук, викладач суспільних дисциплін Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків).

Гребінник Л.В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології та перекладу Київського національного торговельно-економічного університету (м. Київ).

Громова О.О. – старший викладач Київський кооперативний інститут бізнесу і права (м. Київ).

Єгорова І.В. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Дерегуз Л.В. – викладач Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків).

Зверук Л.А. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Калінько І.В. – кандидат технічних наук, доцент ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж» (м. Київ)

Карацюба О.В. – викладач, старший викладач Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків).

Качура Т.М. – викладач Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків).

Кисла О.Ф. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка (м. Чернігів).

Кондратюк С.А. – викладач Торговельно-економічного коледжу КТНЕУ (м. Київ).

Кравцова Л.Л. – старший викладач Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Ланченко Є.О. – доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки праці та соціального розвитку Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ).

Леонович А.І. – студентка Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Люлько М.Є. – викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Мартінова О.В. – викладач, методист викладач Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків).

Мартинюк Х.Р. – студентка ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Матяш В.В. – викладач кафедри інформатики та інформаційних технологій Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький).

Маятіна Н.В. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри інформаційно-технічних та природничих дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Новіткевич О. – студентка Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Нечаюк Л.Г. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Обриська А.М. – старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Олефіренко М.В. – старший викладач, заступник директора коледжу з виробничого навчання, викладач-методист кафедри харчових технологій Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Охріменко І.В. – професор, доктор економічних наук, проректор з навчальної та наукової роботи Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Приблуда Л.М. – асистент Національного університету харчових технологій (м. Київ).

Проневич О.С. - професор, доктор юридичних наук, професор кафедри адміністративного права Юридичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ).

Проневич Т.М. – спеціаліст вищої категорії, старший викладач, старший викладач, кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Прудченко І.І. - доцент, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Пушняк О.А. - спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Рудакова О.І. – старший викладач Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків).

Рудакова О.В. – викладач Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків).

Руденко Ю.М. – викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Сатуновська І.Ф. – викладач Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

Сафонова В.Є. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Київський кооперативний інститут бізнесу і права.

Семенишин О.І. – викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Столяренко Т.Л. – викладач, кандидат педагогічних наук Коледжу Національного фармацевтичного університету (м. Харків).

Слюсар С.Т. - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди» (м. Переяслав-Хмельницький).

Стасіневич С.А. - доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Стражнікова І.В. – доцент, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика ДВНЗ «Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Суха Я.О. – магістрант(студентка другого освітнього рівня) спеціальність «Освітні педагогічні науки ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Суховірська Л.П. – кандидат педагогічних наук, в.о. зав. кафедри медичної фізики та інформаційних технологій № 2 Донецького національного медичного університету (м. Кропивницький).

Теремко Н.А. – Магістрант (студентка другого освітнього рівня) спеціальність «Освітні, педагогічні науки» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Терещенко В.К. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки праці та соціального розвитку, академік Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ).

Цимбал С.В. – кандидат психологічних наук, доцент Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ).

Фещенко О. Л. – кандидат економічних наук, доцент Навчально-наукового інституту менеджменту та психології НАПН України (м. Київ).

Чепур А. – студентка Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ)

Шнедович О.А. – спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, старший викладач кафедри інформаційно-технічних та природничих дисциплін Київського кооперативного інституту бізнесу і права (м. Київ).

Юрченко С.Р. – здобувач третього освітнього рівня (PhD) кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
<i>МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ВИЩОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ</i>	5
БЛОНСЬКА ВІКТОРІЯ, ЄГОРОВА ІНГА Шляхи формування інформаційної культури в освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти.....	5
ГРЕБІННИК ЛЮДМИЛА Аспекти моделювання інноваційного освітнього простору шляхом впровадження цифрових технологій у закладі вищої освіти.....	8
ВИСОЧАНСЬКА ГАННА, ЄГОРОВА ІНГА Психолого-педагогічні умови розвитку творчого потенціалу магістрів в освітньому просторі вищої школи.....	11
ВИШНЕВСЬКА ОКСАНА Необхідність впровадження інновацій в систему освіти.....	14
КАЛІНЬКО ІРИНА Управління проектом створення віртуального офісу закладу освіти.....	16
КИСЛА ОКСАНА Моделювання інноваційного освітнього простору ЗВО.....	18
ПРИБЛУДА ЛЮДМИЛА Особистісно-орієнтоване навчання у ВНЗ як запорука підготовки високоосвічених фахівців.....	22
ОБРИСЬКА АННА Креативність і самореалізація фахівця	23
ОЛЕФІРЕНКО МАРІЯ Методологічні підходи щодо організації навчального процесу з дисципліни «організація виробництва та обслуговування в закладах ресторанного господарства».....	26
САФОНОВА ВІРА, ФЕЩЕНКО ОЛЕНА	

Інноваційні відносини у ВНЗ і їх розвиток.....	29
--	----

СТРАЖНИКОВА ІННА

Інноваційні технології навчання у формуванні творчої особистості майбутнього викладача ЗВО.....	33
---	----

СУХА ЯНА

Проблема формування правової культури в освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти.....	35
---	----

ТЕРЕМКО НАТАЛІЯ

Роль рефлексії в моделюванні інноваційного освітнього простору закладу вищої освіти.....	38
--	----

ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ КОМПЕТЕНТІСНО- ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

42

АНДРІЙВ МАРІЯ

Розвиток емоційного інтелекту як важливої складової особистості викладача сучасного закладу вищої освіти.....	42
---	----

ГЛУЩИК СЕРГІЙ

Використання програми skype у системі дистанційної освіти.....	45
--	----

ЄГОРОВА ІНГА

Методичні засади вивчення курсу «практика реалізації педагогічних проєктів» у процесі магістерської підготовки.....	47
---	----

ЗВЕРУК ЛЮДМИЛА

Методологічні засади дослідження компетенцій викладачів вищої школи.....	50
--	----

КАЧУРА ТЕТЯНА

Нестандартні навчальні заняття як засіб формування компетентностей випускників.....	52
---	----

ТЕРЕЩЕНКО ВІКТОР, ЛАНЧЕНКО ЄВГЕНІЙ

Напрями забезпечення якісної освітньої компоненти трудового потенціалу в аграрній сфері.....	55
--	----

МАРТИНЮК ХРИСТИНА, СТРАЖНІКОВА ІННА

Критерії та показники визначення рівнів готовності майбутніх викладачів зов до саморегуляції педагогічної діяльності..... 58

МАЯТІНА НАТАЛІЯ

Педагогічний експеримент як основа формування готовності майбутніх техніків-технологів харчової галузі до професійної самореалізації 61

ПРОНЕВИЧ ОЛЕКСІЙ

Бінарне заняття як інноваційна форма викладання адміністративно-правових навчальних дисциплін..... 62

САТУНОВСЬКА ІРИНА

Методи інноваційного викладання української літератури в сучасному вnz і -ії рівнів акредитації 65

СТАСІНЕВИЧ СВІТЛАНА

Розвиток професійної компетентності майбутнього фахівця на інноваційній основі..... 68

СТОЛЯРЕНКО ТЕТЯНА

Модель навчання як дослідницька діяльність..... 70

ЛЮЛЬКО МИХАЙЛО, ЧЕПУР АНАСТАСІЯ

Рольові ігри - дієвий метод навчання..... 74

***ІННОВАЦІЙНИЙ ВИМІР НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ,
ПРИРОДНИЧО-ТЕХНІЧНИХ І ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН***

77

БАБЕНКО-ЖИРНОВА МАРИНА

Буктрейлер як інноваційна технологія популяризації читання на заняттях з української літератури..... 77

БУДАНОВА ВАЛЕНТИНА

Інтерактивні методи навчання курсу «громадянська освіта» як засіб формування особистості..... 79

ГОРБАНЬОВ ВАЛЕРІЙ

Професійна підготовка майбутніх фахівців фармацевтичного профілю.....	81
ГРОМОВА ОРИНА	
Інноваційні підходи до викладання менеджменту в сучасних умовах.....	84
ВЕКУА НАТАЛІЯ	
Методологічні засади вивчення лінгвопсихологічних аспектів протиставлення.....	86
КАРАЦЮБА ОЛЬГА	
Формування читацької компетентності при викладанні суспільних дисциплін.....	89
КОНДРАТЮК СВІТЛАНА	
Myenglishlab як інноваційний засіб навчання іноземної мови.....	92
КРАВЦОВА ЛЮДМИЛА	
Змістовий аспект специфіки основ організації та методики проведення занять з дисципліни фінанси.....	94
НЕЧАЮК ЛЮДМИЛА	
Методика проведення літературно - мовознавчого КВЕСТу	98
ПРОНЕВИЧ ТЕТЯНА	
Впровадження методу кооперативного навчання під час викладання соціогуманітарних дисциплін у вищій школі.....	103
РУДАКОВА ОЛЕНА	
Застосування інтерактивних методів навчання у викладанні дисципліни «громадянська освіта».....	106
РУДЕНКО ЮЛІЯ	
Особливості викладання історії голокосту у вищому закладі освіти.....	108
SLIUSAR SVITLANA	
Educational innovation and its introduction determines the future of education as a public institution.....	111
СУХОВІРСЬКА ЛЮДМИЛА, ЛУНГОЛ ОЛЬГА, БОЛІЛИЙ	

ВАСИЛЬ

Графічний спосіб подання медичної інформації..... 114

ЦИМБАЛ СВІТЛАНА

Методологічне осмислення сучасних освітніх умов в процесі викладання іноземної мови..... 116

ШНЕДОВИЧ ОЛЕНА, БАЗАЛІЙСЬКА ОЛЕНА

Навчання у стилі коучинг..... 119

ЮРЧЕНКО СВЯТОСЛАВ

Формування географічної компетентності школярів через призму змістового компонента підручників з географії для зсо України (2008-2017)..... 122

***МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД УПРОВАДЖЕННЯ
ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ***

125

БЄЛЬСЬКА НАТАЛІЯ

Самостійна робота студента – основа самоосвіти..... 125

БІЛЧЕНКО АЛЛА

Мобільні додатки як засіб опанування іншомовного вокабул яру..... 128

БИКОНЯ ОКСАНА, ВІТЯЗЬ АННА

Оволодіння англomовним військово-морським сленгом..... 130

БРОВАРЕЦЬ ТЕТЯНА

Інтерактивний показчик вишитих словесно-візуальних текстів як приклад науково-методичного супроводу інноваційного навчання у вищій школі..... 132

МАРТИНОВА ОЛЕНА, ДЕРЕГУЗ Л.В.

Методичний супровід навчальних занять з професійно-орієнтованих дисциплін із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій..... 134

МАТЯШ ВІКТОРІЯ

Використання мобільних месенджерів у навчальному процесі 136

університету.....

ПУШНЯК ОЛЕНА

Використання технології розвитку критичного мислення на заняттях історії для студентів коледжів негуманітарного спрямування..... 138

СЕМЕНИШИН ОЛЕНА

Онлайн технології викладання іноземної мови..... 142

РУДАКОВА ОЛЬГА

Комунікативні ігри як інструмент практичної підготовки майбутніх фармацевтичних працівників..... 144

***КИЇВСЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І
ПРАВА В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
ВІТЧИЗНЯНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ***

147

ОХРІМЕНКО ІГОР

Кадрове забезпечення кооперативного руху в Україні..... 147

ПРУДЧЕНКО ІННА

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін ККІБП: освітня роль і сучасні виклики 150

ПРУДЧЕНКО ІННА, НОВІТКЕВИЧ ОЛЬГА

Становлення Київського кооперативного професійно-технічного училища (1959 р.) 155

РУДЕНКО ЮЛІЯ, ЛЕОНОВИЧ АНАСТАСІЯ

Київський кооперативний інститут бізнесу і права в контексті сучасних соціально-економічних і культурно-освітніх трансформацій..... 159

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 162

ЗМІСТ..... 165

Матеріали ювілейної Всеукраїнської (заочної) науково-практичної конференції «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного закладу вищої освіти», присвяченій 100-річчю Київського кооперативного інституту бізнесу і права (20 березня 2020 року): Збірник тез / За заг. ред. д. екон. н., проф. Камінської Т.Г. – Київ, 2020. – 172 с.

Адреса редакційної колегії: 03022, м. Київ, вул. Ломоносова, 18, Київський кооперативний інститут бізнесу і права, кім. 805, тел. (044) 257-10-91.

Матеріали конференції розміщені на сайті: www.kkibp.edu.ua

Укладачі: І.І.Прудченко, А.А.Кулик
Верстка та дизайн: Д.С.Руденко, А.А.Кулик